FACETBESTEMMINGSPLAN KLEINE WINDTURBINES WESTSTELLINGWERF

Gemeente Weststellingwerf

Vastgesteld 10 oktober 2022

RHO ADVISEURS

RHO ADVISEURS

DATUM	10-10-2022
IMRO-IDN	NL.IMRO.0098.BPFacetWindmolens-VA01
PROJECT	Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf
PROJECTLEIDER	J. Posthumus
OPDRACHTGEVER	Gemeente Weststellingwerf
PROJECTNUMMER	20211159
AUTEUR	M. Hooftman / P. van Dijk
STATUS	Ontwerp

Inhoudsopgave

Toelichting		**5**
Hoofdstuk 1	**Inleiding**	**6**
1.1	Aanleiding	6
1.2	Achtergond	6
1.3	Planvorm	7
1.4	Plangebied	7
1.5	Memo achtergrond en uitgangspunten	8
1.6	Landschappelijk kader windturbines	8
Hoofdstuk 2	**Beleid**	**9**
2.1	Rijksbeleid	9
2.2	Provincaal beleid	9
2.3	Gemeentelijk beleid	10
Hoofdstuk 3	**Juridische toelichting**	**12**
3.1	Uitleg van de regeling	12
3.2	Opbouw van de regels	12
Hoofdstuk 4	**Milieu-en omgevingsaspecten**	**15**
4.1	Ecologie	15
4.2	Externe veiligheid	16
4.3	Geluid	18
4.4	Slagschaduw	18
4.5	Veiligheid	19
4.6	Landschap en cultuurhisorie	19
Hoofdstuk 5	**Uitvoerbaarheid**	**21**
5.1	Economische uitvoerbaarheid	21
5.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	21
Bijlagen toelichting		**23**
Bijlage 1	**Memo facetregeling kleinschalige windturbines**	**25**
Regels		**32**

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**33**
Artikel 1	Begrippen	33
Artikel 2	Wijze van meten	34
Artikel 3	Van toepassing verklaring	36
Hoofdstuk 2	**Regels windturbines**	**37**
Artikel 4	Algemene bouwregels	37
Artikel 5	Algemene gebruiksregels	38
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**39**
Artikel 6	Anti-dubbeltelregeling	39
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**40**
Artikel 7	Overgangsrecht	40
Artikel 8	Slotregel	41
Bijlagen regels		**43**
Bijlage 1	**Lijst van toepassing zijnde bestemmingsplannen**	**45**
Bijlage 2	**Notitie Hûs en hiem: Kleine windturbines in Fryslân**	**47**
Bijlage 3	**Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf**	**79**

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Provinciale Staten van de provincie Fryslân hebben in hun vergadering van 1 juli 2020 de Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines) gewijzigd vastgesteld. Door deze wijziging bestaan er in de provincie nu mogelijkheden om onder voorwaarden windturbines bij agrarische bouwpercelen te realiseren. De provincie geeft aan dat de windturbines geregeld kunnen worden in een facetbestemmingsplan door middel van een afwijkingsmogelijkheid gebaseerd op een aantal voorwaarden en dat een aanvraag aan de provincie moet worden voorgelegd.

De gemeente Weststellingwerf wil naar aanleiding van deze beleidswijziging een gemeentedekkende planologische regeling opstellen met daarin een eensluidende regeling voor windturbines bij agrarische bouwpercelen. Het voorliggende facetbestemmingsplan voorziet daarin.

1.2 Achtergond

Weststellingwerf wil zo snel mogelijk duurzaam en klimaatneutraal zijn. Dat doel wordt alleen behaald wanneer er voldoende lokale hernieuwbare opwekking plaatsvindt. De Verordening Romte biedt met de recente wijziging de ruimte om dit voor agrarische bedrijven te faciliteren. Zonnepanelen op agrarische bedrijfsdaken waren uiteraard al toegestaan maar de ervaring leert, dat een goede combinatie van zon en wind tot een energieneutraal bedrijf kan leiden. Met de verruiming van het provinciaal beleid wordt het voor meer boeren wellicht haalbaar om energieneutraal te worden. Naast klimaatdoelstellingen en het voorkomen van problemen met- en investeringen in het netwerk, biedt het nieuwe beleid de agrarische bedrijven ook mogelijkheden om een rendabele bedrijfsinvestering te doen waardoor de energielasten dalen.

Op 3 december 2018 heeft de gemeenteraad van Weststellingwerf de motie 'Kleine Windmolens' aangenomen. Hierin wordt onder meer gesteld dat kleine windmolens bijdragen aan het energieneutraal maken van bedrijven en particulieren. Zij moeten de mogelijkheid hebben om met kleinschalige initiatieven eigen energie duurzaam op te wekken. In de raadsvergadering van 2 december 2019 is de motie 'Windmolenbeleid Provincie Fryslân' aangenomen. Met deze motie is opnieuw een oproep aan de provincie Fryslân gedaan voor meer ruimte voor kleine windmoleninitiatieven uit de samenleving. Met het aannemen van deze motie(s) is een eerste basis gelegd voor een ruimhartiger beleid voor het plaatsen van kleine windmolens in de gemeente Weststellingwerf. Nu inmiddels het provinciaal beleid ten aanzien van kleine windturbines bij agrarische bouwpercelen verruimd is, is het opstellen een van gemeentelijke regeling aan de orde. Het ligt hierbij niet voor de hand om voor iedere individuele initiatiefnemer een planologische procedure te volgen. Daarom is er voor gekozen om een 'collectieve planologische regeling' op te stellen, een zgn. 'facetbestemmingsplan': het 'facetbestemmingsplan kleinschalige windturbines gemeente Weststellingwerf'. In de raadsmemo van 25 februari 2021 en het daarbij behorende collegevoorstel/-besluitvorming wordt dit besluit bekrachtigd en vormt daarmee de 'beleidsmatig basis' voor dit facetplan.

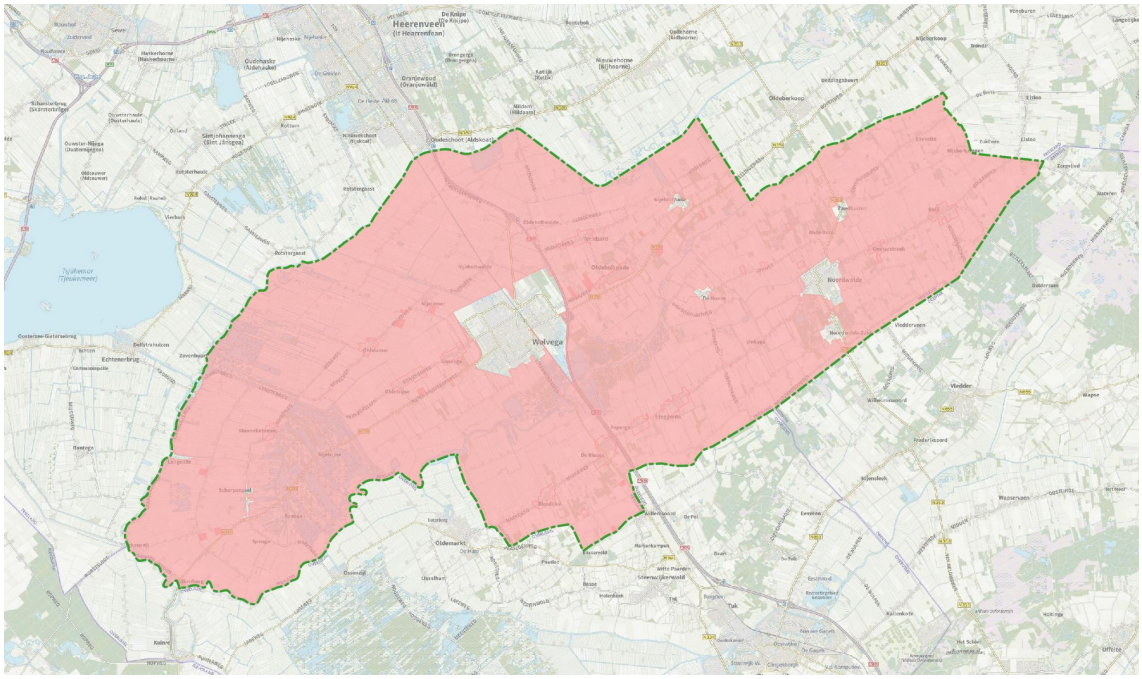
1.3 Planvorm

Het is mogelijk om meerdere bestemmingsplannen tegelijkertijd op één of meerdere thema's of onderdelen te wijzigen zodat ze weer zijn voorzien van een goede regeling. Dit kan in de vorm van een zogenaamd facetbestemmingsplan dat thema's of onderdelen regelt voor de bestemmingsplannen die zijn genoemd in het facetbestemmingsplan. Omdat de regeling overkoepelend geldt voor een aantal bestemmingsplannen wordt het een facetbestemmingsplan genoemd.
Het voorliggende facetbestemmingsplan is daarmee een aanvullende regeling voor het onderwerp windturbines bij agrarische bouwpercelen en herziet de bestaande bestemmingsplannen op dit onderdeel. Het facetbestemmingsplan voorziet in een regeling om onder (de door de provincie gestelde) voorwaarden windturbines op of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel toe te staan.

1.4 Plangebied

Het facetbestemmingsplan heeft betrekking op alle gronden binnen geldende bestemmingsplannen waar agrarische bouwpercelen aanwezig zijn en op gronden direct grenzend aan agrarische bouwpercelen. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om het bestemmingsplan dat voor het buitengebied geldt, te weten het Bestemmingsplan Buitengebied 2014 (vastgesteld 22 september 2016) Daarnaast is een aantal andere bestemmingsplannen in het onderhavige facetbestemmingsplan meegenomen, omdat daar agrarische gronden aanwezig zijn die grenzen aan agrarische bouwpercelen. In bijlage 1 van de regels zijn alle bestemmingsplannen opgenomen die met dit facetbestemmingsplan worden herzien.

De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1: plangebied (bron: Pdok viewer, opentopo achtergrondkaart)

1.5 Memo achtergrond en uitgangspunten

De facetregeling maakt het mogelijk om voor windturbines met een ashoogte tot 15 meter een omgevingsvergunning te verlenen in afwijking van het bestemmingsplan. Voorafgaande aan het opstellen van de regeling is een beknopte memo opgesteld waarin wordt ingegaan op de achtergrond en de uitgangspunten voor deze juridische regeling. Met deze memo wordt aldus het kader geschetst voor de op te stellen facetregeling. In de memo wordt onder meer ingegaan op de achtergrond en de beleidsmatige context. Ook worden de belangrijkste randvoorwaarden in relatie tot omgevingsaspecten toegelicht. Deze randvoorwaarden zijn waar nodig vertaald in de juridische regeling. De memo is als bijlage 1 toegevoegd aan de toelichting van dit facetbestemmingsplan.

1.6 Landschappelijk kader windturbines

Eén van de voorwaarden die de provincie aan het toestaan van windturbines bij agrarische bouwpercelen stelt, is de voorwaarde dat windturbines zorgvuldig worden ingepast in de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het landschapstype.
Een windturbine is een zichtbaar element in het landschap. Om de impact op het landschap te beperken moet de turbine een ruimtelijke eenheid vormen met de overige bebouwing en beplanting op het perceel. Ten behoeve van de beoordeling van de zorgvuldige inpassing is een landschappelijk toetsingskader opgesteld, waarin randvoorwaarden voor plaatsing worden opgenomen. Het landschappelijk kader is als bijlage 3 bij de regels van het facetplan opgenomen. Het landschappelijk kader omvat algemene, overal geldende ruimtelijke randvoorwaarden. Daarnaast omvat het landschappelijk kader eisen en randvoorwaarden per landschapstype: in welk landschapstype worden op basis van het beleid windturbines uitgesloten, waar zou terughoudend met windturbines omgegaan moeten worden en waar zou maatwerk geleverd moeten worden.

Met betrekking tot de voorwaarde dat de windturbines zorgvuldig worden ingepast in de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het landschapstype, zal de beoordeling aldus plaatsvinden aan de hand van het separaat opgestelde 'Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf'.

Hoofdstuk 2 Beleid

Met het vaststellen van het Klimaatakkoord en de ondertekening door de VNG op 29 november 2019 is er landelijk een kader vastgesteld waar initiatieven rekening mee dienen te houden. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) stuurt aan op het bieden van ruimte voor opwekking van duurzame energie en de Omgevingsvisie Fryslân ('De Romte Diele') zet in op vier urgente opgaven voor de provincie, waaronder 'de energietransitie met kracht voortzetten'. Hieronder wordt beknopt ingegaan op het relevante beleidskader van rijk, provincie en gemeente.

2.1 Rijksbeleid

Op verschillende niveaus gelden beleidsnota's die betrekking hebben op het plangebied. Op rijksniveau is dit onder andere de Nationale Omgevingsvisie. Deze beleidsnota geeft geen specifieke uitgangspunten voor het plangebied van dit bestemmingsplan. Verder zijn op basis van rijksbeleid diverse thema's op het plangebied van toepassing. Hierbij worden uitsluitend regels gesteld ten aanzien van ontwikkelingen. Omdat geen sprake is van nieuwe, ruimtelijk relevante ontwikkelingen, zijn deze thema's niet van belang. In algemene zin wordt gestreefd naar een voortzetting en met name een verbetering van het bestaande kwaliteitsniveau. Dit geldt dan ook voor het plangebied.

Geconcludeerd kan worden dat er met onderhavig facetbestemmingsplan voor kleine windturbines bij agrarische bedrijven geen stijdigheden optreden met het rijksbeleid.

2.2 Provincaal beleid

Op provinciaal niveau geldt de Omgevingsvisie Fryslân - De romte diele, dat verder is uitgewerkt in de Verordening Romte Fryslân. Voor het onderhavige facetbestemmingsplan is de Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines) van belang. Deze wijziging voorziet in mogelijkheden om onder de volgende voorwaarden maximaal 3 windturbines op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf te realiseren:

1. de windturbines mogen een maximale ashoogte van 15 meter hebben;
2. het op te stellen vermogen is gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf;
3. de turbines moeten zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten, waarbij de mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend.

In de 'Toelichting wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)' wordt het volgende vermeld ten aanzien van 'eigen behoefte', 'inpassing' en 'procedure':

Eigen behoefte
Uit landschappelijke overwegingen willen wij het aantal windturbines beperkt houden. Ook vinden wij het belangrijk dat extra druk op het elektriciteitsnet zoveel mogelijk wordt voorkomen. Om deze redenen is besloten alleen windturbines bij agrarische bedrijven toe te staan als het opgestelde vermogen van de te plaatsen windturbine(s) is gericht op de eigen behoefte van het agrarisch bedrijf. Voor het bepalen van het eigen gebruik kan het gemiddelde energieverbruik van de afgelopen drie jaar als leidraad aangehouden worden.

Wij begrijpen echter dat het afstemmen van het vermogen op de eigen behoefte geen exacte wetenschap is. Vooral wanneer gekozen wordt voor een combinatie met zonnepanelen of een mestvergister is het bijna niet te vermijden dat op enig moment toch sprake is van teruglevering aan het net.

Inpassing
In de regels van de verordening wordt van gemeenten gevraagd om de windturbines goed in te passen en daarbij de tevens mogelijkheden voor zon op dak te verkennen. Maatwerk is belangrijk. Wanneer zon op dak een reële optie is voor het bedrijf dan moet zorgvuldig worden afgewogen of vanuit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit het plaatsen van zon op dak dan niet de betere manier is om te voorzien in de eigen energiebehoefte.

Procedure
Het draagvlak dat in de provincie aanwezig is voor windturbines van 15 meter willen wij graag behouden. Wij vinden het daarom belangrijk dat van geval tot geval een gedegen landschappelijke afweging wordt gemaakt tussen de opties voor zon op dak en wind. Wij willen hier ook op toezien. Wij vragen daarom van gemeenten om alleen meteen uitgebreide procedure omgevingsvergunning, wijzigingsplan, postzegelplan of een reguliere procedure op grond van Bijlage II artikel 4 Bor mee te werken aan het plaatsen van windturbines van 15 meter. Concreet betekent dit dat over alle aanvragen voor het plaatsen van één of meerdere windturbine(s)wettelijk vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 Besluit Ruimtelijke Ordening/artikel 6.18 Besluit omgevingsrecht met de provincie gevoerd zal moeten worden.

Het onderhavige facetbestemmingsplan voorziet in een regeling om onder (de door de provincie gestelde) voorwaarden windturbines op of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel toe te staan. Daarmee is dit plan in overeenstemming met het provinciaal beleid.

2.3 Gemeentelijk beleid

Omgevingsvisie Weststellingwerf
De gemeenteraad van Weststellingwerf heeft op 12 juni 2019 de Omgevingsvisie van Weststellingwerf vastgesteld. In deze Omgevingsvisie staat hoe de gemeente de komende jaren invulling wil geven aan de ruimtelijke ontwikkeling in Weststellingwerf. Ook onderwerpen als omgevingskwaliteit, duurzaamheid en gezondheid zijn belangrijke thema's in de visie.

Ten aanzien van het thema 'duurzaamheid' geeft de Omgevingsvisie het volgende aan:
Weststellingwerf wil zo snel mogelijk duurzaam en klimaatneutraal zijn. Om als gemeente zelf klimaatneutraal te worden, moeten er aandacht zijn voor de volgende zaken:
- minder energie gaan gebruiken.
- alle energie die we nodig hebben duurzaam opwekken.
- naar een 'circulaire economie'.
- alleen nog duurzame ontwikkelingen.

Bij het uitnodigen tot initiatieven die Weststellingwerf sterker maken hoort een deels nieuw instrumentarium van de kant van de gemeente. Ook moeten de kaders waarbinnen ontwikkelingen kunnen plaatsvinden voor iedereen duidelijk zijn. Die kaders zijn verwoord in de Weststellingwerf Stellingen. Eén van de stellingen is dat

'bij alle ontwikkelingen binnen de gemeente 'duurzaamheid voorop staat'. Weststellingwerf ziet de omslag naar een duurzame samenleving als cruciaal voor de toekomst. Gekoppeld aan de ambitie om voorop te lopen op het gebied van duurzaamheid worden daarom concrete acties geformuleerd en specifieke duurzaamheidsinstrumenten geïntroduceerd.

Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid

Met de vaststelling van de 'Beleidsbrief Klimaat en Duurzaamheid' (april 2020) heeft de gemeenteraad ingestemd met de programmatische wijze waarop het college van B&W inhoud wil geven aan het klimaat en duurzaamheidsbeleid. De beleidsbrief gaat vergezeld van een strategische planning. In deze Beleidsbrief wordt de Strategische Planning van Klimaat en Duurzaamheid beschreven, worden de pijlers verder uitgewerkt en worden binnen de pijlers opgaven geformuleerd. In de beleidsbrief wordt windenergie in de vorm van kleine windmolens als onderwerp benoemd. Eveneens is aangegeven dat de 'kruimelgevallenregeling' wordt toegepast in afwachting op het vaststellen van het facetbestemmingsplan.

Geconcludeerd kan worden dat het voornemen om kleinschalige windturbines bij agrarisch bedrijven door middel van een facetbestemmingsplan planologisch te faciliteren passend is binnen het gemeentelijk beleid.

Hoofdstuk 3 Juridische toelichting

3.1 Uitleg van de regeling

Het facetplan voorziet in een regeling om onder (de door de provincie gestelde) voorwaarden kleine windturbines op of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel toe te staan. De juridische regeling sluit dan ook zo veel mogelijk aan op de randvoorwaarden zoals gesteld in de provinciale Omgevingsverordening. Het facetplan is gebaseerd op het behouden van de juridisch-planologische ruimte zoals deze is opgenomen in de geldende bestemmingsplannen. Het facetplan vormt het juridisch-planologische regime voor het onder voorwaarden mogelijk maken van kleine windturbines op en aangrenzend aan agrarische bouwpercelen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde 'binnenplanse afwijkingsprocedure'.

In de' algemene bouwregels' is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen om kleine windturbines te bouwen bij of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel. De voorwaarden die de provincie aan het toestaan van kleine windturbines stelt, zijn als toetsingskader aan de afwijking met een omgevingsvergunning opgenomen. Met betrekking tot de voorwaarde dat de kleine windturbines zorgvuldig worden ingepast in de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het landschapstype, vindt de beoordeling plaats aan de hand van het separaat opgestelde 'Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf', zie bijlage 3

3.2 Opbouw van de regels

De opbouw van de regels is als volgt:

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

Dit hoofdstuk bestaat uit de inhoudelijke begripsbepalingen die van belang zijn voor de toepassing van het facetbestemmingsplan. Deze regeling heeft zijn eigen begrippen. Deze begrippen worden daarom toegevoegd of vervangen de bestaande begrippen uit de geldende bestemmingsplannen. Het begrip 'windturbine' is toegevoegd om aan te geven wat hieronder valt. Het begrip sluit aan op het begrip uit de Verordening Romte 2014. Het begrip 'risicovolle inrichting' is opgenomen omdat moet worden voldaan aan bepaalde richtafstanden tot aardgastransportleidingen en hoogspanningsverbindingen. Verder is, om duidelijk te maken wat onder het gebruik van gronden voor kleinschalige duurzame energiewinning wordt verstaan, het begrip 'kleinschalige duurzame energiewinning 'toegevoegd.

Artikel 2 Wijze van meten

Teneinde interpretatieverschillen over het bepalen van de hoogte van een windturbine te voorkomen, wordt gemeten vanaf de ashoogte (zijnde het grondpeil tot het middelpunt van de rotorbladen). Tevens is een meetvoorschrift voor de tiphoogte en rotordiameter van een windturbine opgenomen. Bij de wijze van meten is aangegeven wat hieronder wordt verstaan.

Artikel 3 Van toepassing verklaring

Dit artikel geeft aan op welke gebieden het facetbestemmingsplan betrekking heeft. De regels in dit

bestemmingsplan zijn van toepassing op de in bijlage Lijst van toepassing zijnde bestemmingsplannen opgenomen bestemmingsplannen. In deze bestemmingsplannen wordt met de nieuwe regeling binnen de van toepassing zijnde agrarische bestemmingen het plaatsen van windturbines via een afwijkingsbevoegdheid mogelijk gemaakt. De overige regels binnen de vigerende bestemmingsplannen blijven onverkort van toepassing.

Hoofdstuk 2 Regels windturbines

Artikel 4 Algemene bouwregels

In dit artikel is de afwijkingsbevoegdheid opgenomen om windturbines te bouwen bij of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel. De voorwaarden die de provincie aan het toestaan van windturbines stelt, zijn als toetsingskader aan de afwijking met een omgevingsvergunning opgenomen. Voor de toetsing aan de onderdelen b en c van lid 5 Algemene gebruiksregels kan de toelichting van de provincie als leidraad worden genomen.

Landschappelijke inpassing

Het is van belang om de windturbines goed in te passen en daarbij de tevens mogelijkheden voor zon op dak te verkennen. Maatwerk is belangrijk. Vroegtijdig overleg met alle betrokken partijen bij de start van het initiatief wordt daarom sterk aanbevolen. Wanneer zon op dak een reële optie is voor het bedrijf dan moet zorgvuldig worden afgewogen of vanuit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit het plaatsen van zon op dak dan niet de betere manier is om te voorzien in de eigen energiebehoefte. Met betrekking tot de voorwaarde dat de windturbines zorgvuldig worden ingepast in de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het landschapstype, zal de beoordeling plaatsvinden aan de hand van bijlagen 2 en 3 zoals opgenomen bij de regels.

Eigen behoefte

Uit landschappelijke overwegingen is het van belang dat het aantal windturbines beperkt blijft en dat extra druk op het net zoveel mogelijk wordt voorkomen. Om deze redenen mogen alleen bij agrarische bedrijven windturbines worden geplaatst als het opgestelde vermogen van de te plaatsen windturbine(s) is gericht op de eigen behoefte van het agrarisch bedrijf. Voor het bepalen van het eigen gebruik kan het gemiddelde energieverbruik van de afgelopen drie jaar als leidraad aangehouden worden. Voor een berekeningsmethode van deze eigen behoefte in relatie tot de opbrengst van de windturbine kan worden verwezen naar de landelijke Windviewer SDE ++. Wanneer gekozen wordt voor een combinatie met zonnepanelen of een mestvergister is het bijna niet te vermijden dat op enig moment toch sprake is van teruglevering aan het net.

Artikel 5 Algemene gebruiksregels

Het is mogelijk dat in een aantal geldende bestemmingsplannen windturbines niet zijn toegestaan en/of het gebruik van de gronden voor (kleinschalige) duurzame energiewinning planologisch niet mogelijk is op agrarische bouwpercelen en de daarbijbehorende agrarische gronden. Indien hiervan sprake is, dient in combinatie met het bouwen ook het gebruik mogelijk te worden gemaakt. Hiervoor is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen die in dat geval in combinatie met artikel 4 lid 5 moet worden toegepast.

In artikel 5.1, afwijken van de gebruiksregels is opgenomen dat met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken voor het gebruik van de gronden voor kleinschalige duurzame energiewinning in de vorm van zonne-

en windenergie. De provincie geeft in haar beleid aan dat voorafgaand aan het toelaten van windturbines vooraf ook naar de mogelijkheden moet worden gekeken om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen. Het plaatsen van zonnepanelen op dak is grotendeels wel vergunningvrij, maar niet altijd. Indien het niet vergunningvrij is, moet de bestemming het wel toelaten. De verbreding van het gebruik -zoals verwoord in artikel 5.1- is uitsluitend toegespitst op kleinschalige duurzame energiewinning, hetgeen perceelgebonden is (zie begrip) en is niet van toepassing op de ontwikkeling van zonneparken. De Verordening Romte Fryslân geeft daarnaast aan dat opstellingen voor zonne-energie, mits voor eigen energieverbruik, alleen zijn toegestaan op het bestaande bouwperceel. De regeling in artikel 5.1 is hier op afgestemd.

Hoofdstuk 3 Algemene regels en hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

De overige artikelen in dit facetbestemmingsplan zijn opgenomen omdat dat op basis van het Besluit ruimtelijke ordening verplicht is. De anti-dubbeltelregeling in hoofdstuk 3, artikel 6 is bedoeld om te voorkomen dat van ruimte die in een bestemmingsplan voor de realisering van een bepaald gebruik of functie mogelijk is gemaakt, na realisering daarvan, ten gevolge van feitelijke functie- of gebruiksverandering van het gerealiseerde, opnieuw zou kunnen worden gebruik gemaakt. Tenslotte is in hoofdstuk 4 een standaardbepaling voor het overgangsrecht opgenomen (artikel Overgangsrecht) en een slotregel (artikel Slotregel).

Hoofdstuk 4 Milieu-en omgevingsaspecten

Dit bestemmingsplan bestaat uit enkele aanvullingen en aanpassingen van de bestaande regels die in het kader van het bestemmingsplan vooraf geen toetsing aan de diverse omgevingsaspecten zoals water en milieu vragen. Bij het toepassen van een afwijkingsbevoegdheid voor het verlenen van een omgevingsvergunning zal worden beoordeeld in hoeverre deze genoemde omgevingsaspecten van invloed zijn. De Keur van het Wetterskip Fryslân is onverkort van kracht.

4.1 Ecologie

4.1.1 Algemeen

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming in werking getreden. De Wet Natuurbescherming is ingesteld ter bescherming en behoud van alle in het wild levende inheemse planten- en diersoorten. In deze wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet mogen worden gedood, gevangen of verstoord. Beschermde planten mogen niet worden geplukt, uitgestoken of verzameld. Deze wet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige gevolgen voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Van het verbod op schadelijke handelingen kan onder voorwaarden worden afgeweken, in dat geval kan een ontheffing worden verleend. Voor alle soorten geldt een algemene zorgplicht, wat inhoud dat men zorgvuldig om moet gaan met de flora en fauna ter plaatse. Deze zorgplicht geldt ook als er een ontheffing is verleend voor de beschermde soorten. Een ecologische QuickScan zal in het licht van de Wet natuurbescherming nodig zijn indien bijvoorbeeld op een erf sprake is van afbraak van een object om plaats te maken voor een windmolen, zoals een boerenschuur met uilenbroedplaats.

4.1.2 Natuurtoets

Uit een kleinschalig onderzoek dat in opdracht van de provincie Groningen is uitgevoerd (Eindrapportage Pilot Project Effecten kleine windturbines op vogels en vleermuizen, 2019) blijkt dat kleine windturbines niet of nauwelijks verstoring veroorzaken ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen. Ook is de ervaring dat de realisatie van de kleine turbines een minimale hoeveelheden aanvaringsslachtoffers onder vleermuizen en vogels tot gevolg heeft (maximaal 1 aanvaringsslachtoffer/windmolen/jaar). Een en ander heeft te maken met de beperkte hoogte van de turbines, de locatie (dicht bij de bebouwing op en aansluitend op het erf) en de snelheid van de wieken. Om deze voorlopige resultaten van het kleinschalige onderzoek te valideren, laten provincie Groningen en Fryslân in 2021/2022 een grootschaliger onderzoek uitvoeren naar de te verwachten effecten. Vooralsnog is de verwachting dat er geen significant negatieve effecten zijn te verwachten bij het realiseren van de betreffende kleine windturbines op de erven in het landelijk gebied.

De gemeente Weststellingwerf kijkt per initiatief, in overleg met de provincie, of er een natuurtoets uitgevoerd moet worden. Dit heeft te maken met de mogelijke nabijheid van Natura 2000-gebied of weidevogelgebied. De gemeente Weststellingwerf wacht de onderzoeksresultaten van het grootschalig onderzoek af. Als uit het grootschalig onderzoek blijkt dat het niet meer nodig is om een natuurtoets uit te voeren bij het plaatsen van

kleine windturbines, zal de gemeente deze werkwijze overnemen.

4.2 Externe veiligheid

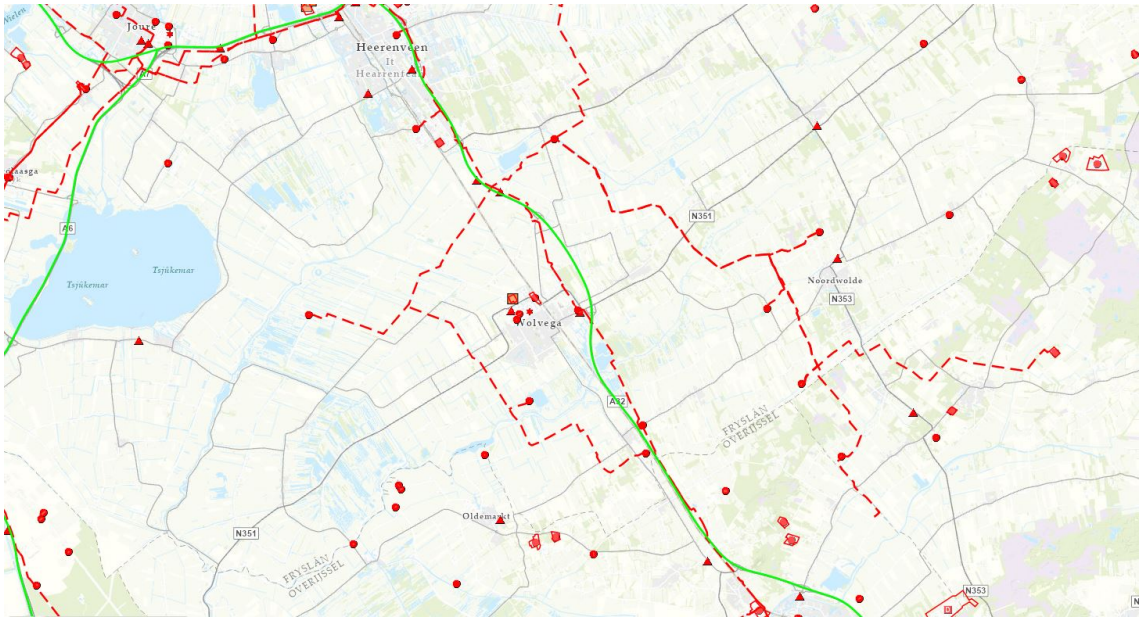
Externe veiligheid beschrijft de risico's die ontstaan als gevolg van opslag of handelingen met gevaarlijke stoffen. Dit kan betrekking hebben op inrichtingen (bedrijven) of transportroutes. Op beide categorieën is verschillende wet- en regelgeving van toepassing. Voor inrichtingen is dit het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), voor transportroutes het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) en voor hogedruk aardgastransportleidingen het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb). Binnen het beleidskader voor externe veiligheid staan twee kernbegrippen centraal: het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Op 27 oktober 2004 zijn het Bevi en de Regeling externe veiligheid inrichtingen van kracht geworden. In het Bevi zijn risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot inrichtingen met gevaarlijke stoffen wettelijk vastgelegd.

Het plaatsgebonden risico (PR) geeft de kans, op een bepaalde plaats, om te overlijden ten gevolge van een ongeval bij een risicovolle activiteit. De kans heeft betrekking op een fictief persoon die de hele tijd op die plaats aanwezig is. Het PR kan op de kaart van het gebied worden weergeven met zogeheten risicocontouren: lijnen die punten verbinden met eenzelfde PR. Binnen de 10-6/jaarcontour (die als wettelijk harde norm fungeert) mogen geen nieuwe kwetsbare objecten geprojecteerd worden. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10-6/jaarcontour niet als grenswaarde, maar als een richtwaarde.

Het groepsrisico (GR) is een maat voor de kans dat bij een ongeval een groep slachtoffers valt met een bepaalde omvang. Het GR is daarmee een maat voor de maatschappelijke ontwrichting bij een calamiteit. Het GR wordt bepaald binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Dit invloedsgebied wordt begrensd door de 1%-letaliteitsgrens (tenzij anders bepaald): de afstand waarop nog 1% van de blootgestelde mensen in de omgeving komt te overlijden bij een calamiteit met gevaarlijke stoffen. Het GR kan niet 'op de kaart' worden weergegeven, maar wordt weergegeven in een grafiek waar de kans (f) afgezet wordt tegen het aantal slachtoffers (N): de fN-curve.

Onderzoek

Uit de risicokaart blijkt dat in het plangebied van dit bestemmingsplan, verscheidene risicovolle inrichtingen aanwezig zijn. De onderstaande afbeelding bevat een uitsnede van de betreffende risicokaart.

Figuur 2: Uitsnede risicokaart (Bron: www.risicokaart.nl)

Binnen het plangebied waarop dit facetbestemmingsplan van toepassing is, liggen verscheidene hogedruk aardgastransportleidingen, gasleidingen, regionale wegen en andere risicobronnen. Gebieden kunnen op voorhand niet worden getoetst op de mogelijkheid van de bouw van een windturbine met een ashoogte van maximaal 15 meter. Deze toetsing wordt uitgevoerd bij een aanvraag omgevingsvergunning. In de juridische regeling is om die reden een regel opgenomen die de afstand van windturbines tot risicobronnen borgt.

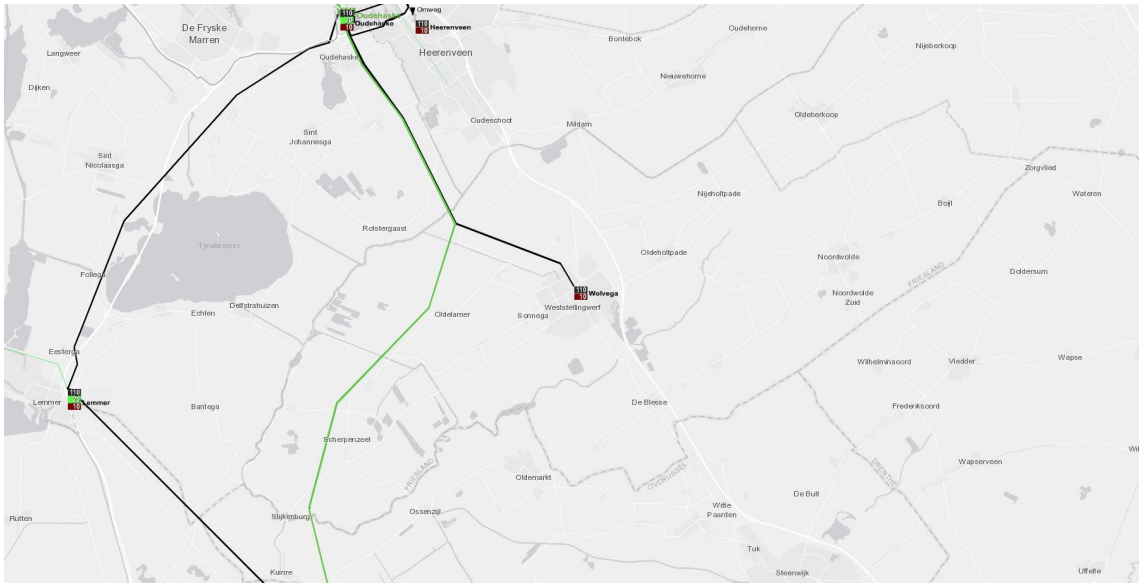
Gasleidingen

In bijgaande figuur wordt de ligging van de gasinfrastructuur die door de gemeente Weststellingwerf loopt weergegeven. In het noordelijk deel van het plangebied liggen ondergrondse hogedruk aardgastransportleidingen. Zowel de buisleidingexploitanten en exploitanten voor hoogspanningsinfrastructuur adviseren om voldoende afstand te houden tot hun infrastructuur. De afstand van een windmolen tot de gasinfrastructuur moet ten minste 25 meter bedragen (hart leiding), tenzij de leidingbeheerder instemt met een kortere afstand.

Hoogspanningsleidingen

In bijgaande figuur wordt de ligging van hoogspanningsverbindingen die door de gemeente Weststellingwerf lopen weergegeven. Binnen het plangebied bevindt zich hoogspanningsinfrastructuur. De eigenaar van de hoogspanningsleidingen, TenneT, bepaalt de afstand die moet worden aangehouden tussen eigendommen van TenneT en windturbines op basis van het 'Handboek Risicozonering Windturbines'. Omdat geen eis voor certificering is opgenomen en omdat de veiligheidsmaatregelen bij windturbines met een ashoogte van maximaal 15 meter afwijken van de grote exemplaren, heeft TenneT rekening gehouden met de maximale werpafstand bij tweemaal nominaal toerentaal waarbij TenneT de mogelijkheid biedt dat kan worden volstaan met een kortere afstand. De gemeente Weststellingwerf heeft in regels bepaald dat een windturbine op zijn minst op de maximale werpafstand bij twee keer het maximale toerental van hoogspanningsleidingen moeten worden geplaatst. Dat is de afstand die een rotorblad kan afleggen bij het losschieten van de windturbine als deze twee keer zo snel draait dan maximaal mogelijk (nominaal toerental). Het toetsingskader wordt toegepast bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor het bouwen van een windturbine, zoals door dit

bestemmingsplan geboden. Het plan voldoet hiermee aan de gestelde eisen.

Figuur 3: Uitsnede HoogspanningsNet Netkaart (bron: hoogspanningsnet.com)

Conclusie

Bij het verlenen van een omgevingsvergunning voor de bouw van een windturbine met een ashoogte van maximaal 15 meter moet beoordeeld worden of op grond van het aspect externe veiligheid de omgevingsvergunning kan worden verleend. Eventueel kunnen in het kader van externe veiligheid voorwaarden worden gesteld. Het aspect externe veiligheid vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van dit plan.

4.3 Geluid

De kleinschalige windturbine moet voldoen aan de van toepassing zijnde eisen van het Activiteitenbesluit, waaronder de normen voor geluidshinder. Het totale geluidniveau wat een inrichting maximaal mag produceren op de gevel van omwonenden en andere geluidgevoelige objecten is opgenomen in het Activiteitenbesluit. Een windturbine of een combinatie van windturbines moet, ten behoeve van het voorkomen of beperken van geluidhinder, voldoen aan de norm zoals is aangegeven in het Activiteitenbesluit. Voor een kleine windturbine met een rotordiameter van 2 meter of meer is een melding Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht. Bij de melding moet een akoestisch onderzoek worden gevoegd.

4.4 Slagschaduw

De windturbine moet voldoen aan de van toepassing zijnde eisen van het Activiteitenbesluit, waaronder de normen voor slagschaduw.

Bij kleine windturbines treedt geen slagschaduw op. Als de zon de rotor van een grote windturbine belicht, leidt dit tot een bewegende schaduw. Doordat de wieken van een grote windturbine heel lang zijn (30 tot 50 meter) ervaren mensen deze schaduw soms als hinderlijk. De lange wieken maken namelijk een lange schaduw en bewegen bovendien relatief langzaam (20 omwentelingen per minuut). Miniturbines kunnen geen slagschaduw maken. Enerzijds heeft dat te maken met een korte en smalle wiek (maximale wieklengte is 2,5 meter) en

anderzijds door een hoog aantal (150 tot 400) omwentelingen per minuut. De wieken van een miniturbine zijn te klein en draaien te snel om een hinderlijke schaduw te kunnen veroorzaken.

De wat 'grotere' kleinschalige turbines (wieklengte 4,5 tot 8 meter) veroorzaken mogelijk wel slagschaduw. In het activiteitenbesluit en de activiteitenregeling Milieubeheer staan daarom normen voor hinder door slagschaduw. Hier moet de turbine aan voldoen. Als er sprake is van hinder door slagschaduw bij een gevoelig object, dan is men verplicht om een automatische stilstand voorziening aan te brengen bij de windturbine (artikel 3.12 lid 1 van de Activiteitenregeling).

4.5 Veiligheid

In het Bouwbesluit staan technische eisen en normen voor een verantwoorde bouw. In de Bouwverordening en in het Besluit omgevingsrecht (Bor) zijn met name eisen gesteld aan de situering van bouwwerken en de toegestane hoogte. Kleinschalige windturbines worden niet expliciet genoemd in de Bouwverordening en het Bor.

Een aanvraag voor een omgevingsvergunning moet de gemeente op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) toetsen aan het Bouwbesluit. Dit geldt voor alle bouwwerken en dus ook voor de kleinschalige windturbines. De kleinschalige windturbines moeten voldoen aan de van toepassing zijnde eisen uit het Bouwbesluit, bijvoorbeeld ten aanzien van fundering. De kleinschalige windturbine is daarnaast, voor zover mogelijk, voorzien van het Kleinwind-keurmerk opgesteld door de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA) of een daarmee gelijk te stellen keurmerk.

4.6 Landschap en cultuurhisorie

Windturbines zijn door hun hoogte en de noodzaak van vrije ruimte voor windvang goed zichtbaar vanuit de omgeving. En als zij draaien worden zij juist door die beweging nog eens extra benadrukt. Daarnaast zijn dergelijke bouwwerken van recente oorsprong en daarom worden zij in het algemeen niet ervaren als passend bij het traditionele landschap. Om die reden wordt de impact van windturbines nogal eens als negatief beoordeeld. Al snel kan een turbine beschouwd worden als afbreuk van het landschap.

Om die afbreuk op de landschappelijke kwaliteit te beperken kan een landschappelijke inpassing verlangd worden. Daartoe wordt een landschappelijk kader opgesteld. Initiatiefnemer en gemeente komen in een dergelijk plan overeen waar de turbine geplaatst wordt en welke aanvullende maatregelen genomen worden.

Om de impact op het landschap te beperken moet de turbine een ruimtelijke eenheid vormen met de overige bebouwing en beplanting op het perceel. Voor een initiatief dient een landschappelijk inpassingsplan opgesteld te worden. Dit gebeurt in overleg met: initiatiefnemer, gemeente (landschapsdeskundige en beleidsmedewerker RO) en de provincie. Welstandscommissie Hûs en Hiem wordt indien nodig betrokken bij dit traject. Maatwerk is belangrijk en mogelijk. Elke locatie en elk project is anders. Vroegtijdig overleg bij de start van het initiatief met alle betrokken partijen wordt daarom sterk aanbevolen. In een gezamenlijk overleg met initiatiefnemer, provincie, gemeente en Hûs en Hiem kan het voorstel dan worden besproken en kunnen de landschappelijke inpassing en de welstandsaspecten (uiterlijke verschijningsvorm) beoordeeld worden.

Landschappelijk inpassingsplan

Als er meerdere vrijstaande turbines worden geplaatst (maximaal 3), dan is het belangrijk de opstelling te plaatsen op een manier die past bij de landschappelijke structuren rondom het erf. Als daar geen aandacht voor zou zijn, kan een erg rommelig of onlogisch beeld ontstaan Voor elk initiatief dient daarom een landschappelijk inpassingsplan opgesteld te worden. Het landschappelijk inpassingsplan omvat in ieder geval:

1. een beschrijving van de landschappelijke hoofdstructuur en de cultuurhistorische betekenis van de locatie en omgeving;
2. een omschrijving van de plaatsing van de windturbines op het erf in relatie tot de kenmerkende landschappelijke structuren;
3. inzicht in de plaatsing van de windturbines in relatie tot het totaalbeeld van het erf en in relatie tot de naastgelegen erven;
4. aandacht voor de aanwezige cultuurhistorisch waardevolle elementen ende aanwezige beplanting;
5. aspecten die te maken hebben met de verschijningsvorm (zoals de (eenheid) in de hoofdvorm, de hoogte, materialen, kleurgebruik);
6. aandacht voor (de borging van) wateraspecten, bijvoorbeeld in het geval van de plaatsing van een windmolen op of in de nabijheid van een waterkering.

Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf

Gelijktijdig met het opstellen van het facetplan is een zgn. 'landschappelijk kader' opgesteld, bedoeld om de landschappelijke beoordeling van kleine windmolens bij agrarische bedrijven in de gemeente Weststellingwerf te kunnen toetsen. Dit landschappelijk kader moet een houvast bieden voor de vraag op welke wijze de turbines zorgvuldig kunnen worden ingepast. Deze notitie is opgenomen als bijlage 3 bij de regels van dit facetplan.

Voor het landschappelijk inpassingsplan dient daarnaast gebruik te worden gemaakt van de handvatten die zijn aangereikt door Hûs en Hiem in de notitie 'Kleine windturbines in Fryslân'. Deze notitie is opgenomen als bijlage 2 bij de regels van dit facetplan.

Hoofdstuk 5 Uitvoerbaarheid

5.1 Economische uitvoerbaarheid

Bij de voorbereiding van een bestemmingsplan dient op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) in de plantoelichting minimaal inzicht te worden gegeven in de economische uitvoerbaarheid van het plan. Als er sprake is van ontwikkelingen waarvoor de gemeente redelijkerwijs kosten moet maken, moeten deze kosten worden verhaald op de initiatiefnemer c.q. ontwikkelaar. De kosten die worden gemaakt voor het opstellen van voorliggende facetbestemmingsplan worden gefinancierd uit de gemeentelijke middelen.

Grondexploitatieplan

De Wet ruimtelijke ordening verplicht gemeenten om bij ontwikkelplannen een exploitatieplan op te stellen, tenzij het kostenverhaal anderzijds is verzekerd. De kosten voor het opstellen van dit plan komen voor rekening van de gemeente. Het oprichten van kleinschalige windturbines is alleen toegestaan na het verlenen van een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bestemmingsregels. De kosten voor de gemeente betreffen het beoordelen van deze aanvragen. Deze kosten worden door middel van leges gedekt. De economische uitvoerbaarheid ligt in de handen van initiatiefnemers. Het opstellen van een exploitatieplan is daarom niet aan de orde.

5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Vooroverleg

In artikel 3.1.1. Bro is bepaald dat bij de voorbereiding van een bestemmingsplan overleg wordt gepleegd met de voor het onderwerp betrokken overheden of instanties.

In het kader van het vooroverleg is aan de provincie Fryslân gevraagd om een reactie te geven op het facetbestemmingsplan. De provincie heeft per brief (d.d. 30 maart 2022) laten weten geen opmerkingen op het plan te hebben.

Zienswijzen

Nadat de reacties uit vooroverleg en inspraak zijn beantwoord en eventuele aanpassingen in het plan zijn verwerkt, wordt het ontwerp-facetbestemmingsplan gedurende 6 weken ter inzage gelegd. Binnen deze termijn kan eenieder een zienswijzen indienen.

Het facetbestemmingsplan heeft met ingang van 3 mei tot en met 14 juni 2022 ter inzage gelegen. Tijdens deze periode zijn geen zienswijzen ontvangen.

Vaststelling

Nadat de ingekomen zienswijzen zijn beantwoord, wordt het facetbestemmingsplan – al dan niet gewijzigd – ter vaststelling aangeboden aan de raad. Na publicatie start de beroepstermijn van zes weken. Het vaststellingsbesluit staat open voor beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Bijlagen toelichting

Bijlage 1 Memo facetregeling kleinschalige windturbines

MEMO

Van	:	Mariëtte Hooftman
Project	:	20211159
Opdrachtgever	:	Gemeente Weststellingwerf
Datum	:	08-12-2021
Aan	:	…
CC	:	…
Betreft	:	Memo facetregeling kleinschalige windturbines

Rho ADVISEURS VOOR LEEFRUIMTE

1. Inleiding

Door een recente wijziging van de Verordening Romte Fryslân bestaan er nu mogelijkheden om onder voorwaarden kleine windturbines bij agrarische bedrijven te realiseren. Er wordt een zgn 'facetregeling' opgesteld waarmee de geldende bestemmingsplannen in de gemeente Weststellingwerf op dit onderdeel worden aangevuld. De facetregeling maakt het mogelijk om voor kleinschalige windturbines een omgevingsvergunning te verlenen in afwijking van het bestemmingsplan. Voorafgaande aan het opstellen van de regeling is deze beknopte memo opgesteld waarin wordt ingegaan op de achtergrond en de uitgangspunten voor de op te stellen juridische regeling. Met deze memo wordt aldus het kader geschetst voor de op te stellen facetregeling. De juridische regeling sluit zo veel mogelijk aan op de provinciale omgevingsverordening.

2. Achtergrond

Weststellingwerf wil zo snel mogelijk duurzaam en klimaatneutraal zijn. Dat doel wordt alleen behaald wanneer er voldoende lokale hernieuwbare opwekking plaatsvindt. De Verordening Romte biedt met de recente wijziging de ruimte om dit voor agrarische bedrijven te faciliteren. Zonnepanelen op agrarische bedrijfsdaken waren uiteraard al toegestaan maar de ervaring leert, dat een goede combinatie van zon en wind tot een energieneutraal bedrijf kan leiden. Met de verruiming van het provinciaal beleid wordt het voor meer boeren wellicht haalbaar om energieneutraal te worden. Naast klimaatdoelstellingen en het voorkomen van problemen met- en investeringen in het netwerk, biedt het nieuwe beleid de agrarische bedrijven ook mogelijkheden om een rendabele bedrijfsinvestering te doen waardoor de energielasten dalen.

Op 3 december 2018 heeft de gemeenteraad van Weststellingwerf de motie 'Kleine Windmolens' aangenomen. Hierin wordt onder meer gesteld dat kleine windmolens bijdragen aan het energieneutraal maken van bedrijven en particulieren. Zij moeten de mogelijkheid hebben om met kleinschalige initiatieven eigen energie duurzaam op te wekken. In de raadsvergadering van 2 december 2019 is de motie 'Windmolenbeleid Provincie Fryslân' aangenomen. Met deze motie is opnieuw een oproep aan de provincie Fryslân gedaan voor meer ruimte voor kleine windmoleninitiatieven uit de samenleving. Met het aannemen van deze motie(s) is een eerste basis gelegd voor een ruimhartiger beleid voor het plaatsen van kleine windmolens in de gemeente Weststellingwerf. Nu inmiddels het provinciaal beleid ten aanzien van kleine windturbines bij agrarische bouwpercelen verruimd is, is het opstellen een van gemeentelijke regeling aan de orde. Het ligt hierbij niet voor de hand om voor iedere individuele initiatiefnemer een planologische procedure te volgen. Daarom is er voor gekozen om een 'collectieve planologische regeling' op te stellen, een zgn. 'facetbestemmingsplan': het 'facetbestemmingsplan kleinschalige windturbines gemeente Weststellingwerf'. In de raadsmemo van 25 februari 2021 en het daarbij behorende collegevoorstel/-besluitvorming wordt dit besluit bekrachtigd en vormt daarmee de 'beleidsmatig basis' voor dit facetplan.

Rho adviseurs voor leefruimte
Druifstreek 72-C
8911 LH LEEUWARDEN

3. Omgevingsaspecten

De belangrijkste randvoorwaarden in relatie tot omgevingsaspecten worden hieronder kort toegelicht. Daar waar nodig krijgen deze randvoorwaarden een 'vertaling' naar de regels van het op te stellen facetplan.

Geluid

De kleinschalige windturbine moet voldoen aan de van toepassing zijnde eisen van het Activiteitenbesluit, waaronder de normen voor geluidshinder. Het totale geluidniveau wat een inrichting maximaal mag produceren op de gevel van omwonenden en andere geluidgevoelige objecten is opgenomen in het Activiteitenbesluit.
Voor een kleine windturbine met een rotordiameter van 2 meter of meer is een melding Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht. Bij de melding moet een akoestisch onderzoek worden gevoegd.

Aandachtspunt:
Hoewel de provincie ruimte biedt tot drie windturbines op een agrarisch erf, heeft de Raad van State geconcludeerd dat er een plan-MER ten grondslag had moeten liggen aan de windturbinenormen uit het Activiteitenbesluit en –regeling. (Uitspraak uitbreiding van Windpark Delfzijl Zuid d.d. 30 juni 2021 ECLI:NL:RVS:2021:1395). Nu de minister dit heeft nagelaten, is er per windpark een milieubeoordeling nodig. Er is sprake van een windpark vanaf drie windturbines. De MER-regeling waar in de Raad van State uitspraak naar wordt gerefereerd, maakt geen onderscheid tussen hele grote windturbines en kleine windturbines (tot een as-hoogte van 15 m). De ontwikkelingen worden gevolgd. Mogelijk leidt dat in het verdere traject tot de keuze om niet maximaal 3 maar maximaal 2 kleine windmolens met het facetplan mogelijk te maken.

Ecologie

Door de plaatsing van windturbines kunnen ecologische belangen worden geschaad. Het gaat daarbij met name om effecten voor (beschermde) vogels of vleermuizen. Dit is op voorhand niet direct duidelijk en afhankelijk van de locatie. Bij elke aanvraag zal getoetst moeten worden aan de natuurbelangen. Dit kan in de vorm van een quickscan. Met een natuurtoets (quickscan) moet worden onderzocht welk effect de windturbine heeft. Worden beschermde soorten verstoord, verwond of zelfs gedood? Dan kan het reden zijn om de windturbine niet toe te staan. Bij elke aanvraag voor plaatsing van een kleinschalige windturbine wordt per locatie gekeken of de Wet natuurbescherming van toepassing is. Wanneer dit het geval is, zal de initiatiefnemer een ontheffing moeten aanvragen.

Slagschaduw

De windturbine moet voldoen aan de van toepassing zijnde eisen van het Activiteitenbesluit, waaronder de normen voor slagschaduw. Bij kleine windturbines treedt geen slagschaduw op. Als de zon de rotor van een grote windturbine belicht, leidt dit tot een bewegende schaduw. Doordat de wieken van een grote windturbine heel lang zijn (30 tot 50 meter) ervaren mensen deze schaduw soms als hinderlijk. De lange wieken maken namelijk een lange schaduw en bewegen bovendien relatief langzaam (20 omwentelingen per minuut). Miniturbines kunnen geen slagschaduw maken. Enerzijds heeft dat te maken met een korte en smalle wiek (maximale wieklengte is 2,5 meter) en anderzijds door een hoog aantal (150 tot 400) omwentelingen per minuut. De wieken van een miniturbine zijn te klein en draaien te snel om een hinderlijke schaduw te kunnen veroorzaken.

De wat 'grotere' kleinschalige turbines (wieklengte 4,5 tot 8 meter) veroorzaken mogelijk wel slagschaduw. In het activiteitenbesluit en de activiteitenregeling Milieubeheer staan daarom normen voor hinder door slagschaduw. Hier moet de turbine aan voldoen. Als er sprake is van hinder door slagschaduw bij een gevoelig object, dan is men verplicht om een automatische stilstand voorziening aan te brengen bij de windturbine (artikel 3.12 lid 1 van de Activiteitenregeling).
Aandachtspunt: zie opmerking hierboven

Veiligheid

In het Bouwbesluit staan technische eisen en normen voor een verantwoorde bouw. In de Bouwverordening en in het Besluit omgevingsrecht (Bor) zijn met name eisen gesteld aan de situering van bouwwerken en de toegestane hoogte. Kleinschalige windturbines worden niet expliciet genoemd in de Bouwverordening en het Bor.

Rho adviseurs voor leefruimte
Druifstreek 72-C
8911 LH LEEUWARDEN

Een aanvraag voor een omgevingsvergunning moet de gemeente op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) toetsen aan het Bouwbesluit. Dit geldt voor alle bouwwerken en dus ook voor de kleinschalige windturbines. De kleinschalige windturbines moeten voldoen aan de van toepassing zijnde eisen uit het Bouwbesluit, bijvoorbeeld ten aanzien van fundering. De kleinschalige windturbine is daarnaast, voor zover mogelijk, voorzien van het Kleinwind-keurmerk opgesteld door de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA) of een daarmee gelijk te stellen keurmerk.

Landschap en cultuurhistorie
Windturbines zijn door hun hoogte en de noodzaak van vrije ruimte voor windvang goed zichtbaar vanuit de omgeving. En als zij draaien worden zij juist door die beweging nog eens extra benadrukt. Daarnaast zijn dergelijke bouwwerken van recente oorsprong en daarom worden zij in het algemeen niet ervaren als passend bij het traditionele landschap. Om die reden wordt de impact van windturbines nogal eens als negatief beoordeeld. Al snel kan een turbine beschouwd worden als afbreuk van het landschap.
Om die afbreuk op de landschappelijke kwaliteit te beperken kan een landschappelijke inpassing verlangd worden. Daartoe wordt een landschappelijk kader opgesteld. Initiatiefnemer en gemeente komen in een dergelijk plan overeen waar de turbine geplaatst wordt en welke aanvullende maatregelen genomen worden.

Om de impact op het landschap te beperken moet de turbine een ruimtelijke eenheid vormen met de overige bebouwing en beplanting op het perceel. Voor een initiatief dient een landschappelijk inpassingsplan opgesteld te worden. Dit gebeurt in overleg met: initiatiefnemer, gemeente (landschapsdeskundige en beleidsmedewerker RO), de welstandscommissie Hûs en Hiem en de provincie. Maatwerk is belangrijk en mogelijk. Elke locatie en elk project is anders. Vroegtijdig overleg bij de start van het initiatief met alle betrokken partijen wordt daarom sterk aanbevolen. In een gezamenlijk overleg met initiatiefnemer, provincie, gemeente en Hûs en Hiem kan het voorstel dan worden besproken en kunnen de landschappelijke inpassing en de welstandsaspecten (uiterlijke verschijningsvorm) beoordeeld worden.

Landschappelijk inpassingsplan
Als er meerdere vrijstaande turbines worden geplaatst (maximaal 3), dan is het belangrijk de opstelling te plaatsen op een manier die past bij de landschappelijke structuren rondom het erf. Als daar geen aandacht voor zou zijn, kan een erg rommelig of onlogisch beeld ontstaan Voor elk initiatief dient daarom een landschappelijk inpassingsplan opgesteld te worden. Het landschappelijk inpassingsplan omvat in ieder geval:

- een beschrijving van de landschappelijke hoofdstructuur en de cultuurhistorische betekenis van de locatie en omgeving;
- een omschrijving van de plaatsing van de windturbines op het erf in relatie tot de kenmerkende landschappelijke structuren;
- inzicht in de plaatsing van de windturbines in relatie tot het totaalbeeld van het erf en in relatie tot de naastgelegen erven;
- aandacht voor de aanwezige cultuurhistorisch waardevolle elementen ende aanwezige beplanting;
- aspecten die te maken hebben met de verschijningsvorm (zoals de (eenheid) in de hoofdvorm, de hoogte, materialen, kleurgebruik);
- aandacht voor (de borging van) wateraspecten, bijvoorbeeld in het geval van de plaatsing van een windmolen op of in de nabijheid van een waterkering.

Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf
Gelijktijdig met het opstellen van het facetplan wordt een zgn. ’ landschappelijk kader’ opgesteld, bedoeld om de landschappelijke beoordeling van kleine windmolens bij agrarische bedrijven in de gemeente Weststellingwerf te kunnen toetsen. Het op te stellen landschappelijk kader moet een houvast bieden voor de vraag op welke wijze de turbines zorgvuldig kunnen worden ingepast. Deze notitie wordt opgenomen als bijlage bij het facetplan.

Voor het landschappelijk inpassingsplan dient daarnaast gebruik te worden gemaakt van de handvatten die zijn aangereikt door Hûs en Hiem in de notitie 'Kleine windturbines in Fryslân'. Deze notitie wordt eveneens opgenomen als bijlage bij het facetplan.

Rho adviseurs voor leefruimte
Druifstreek 72-C
8911 LH LEEUWARDEN

4. Beleidsmatig context

Met het vaststellen van het klimaatakkoord en de ondertekening door de VNG op 29 november 2019 is er landelijk een kader vastgesteld waar initiatieven rekening mee dienen te houden. De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) stuurt aan op het bieden van ruimte voor opwekking van duurzame energie en de Omgevingsvisie Fryslân ('De Romte Diele') zet in op vier urgente opgaven voor de provincie, waaronder 'de energietransitie met kracht voortzetten'. Hieronder wordt beknopt ingegaan op het relevante beleidskader van provincie en gemeente.

1. Verordening Romte Fryslân

Op 1 juli 2020 is de Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines) gewijzigd vastgesteld. De wijzigingen betreffen een kleine nuancering in de voorwaarden voor windturbines met een tiphoogte van maximaal 15 meter in de planregels en een aanpassing in de toelichting m.b.t. de ruimtelijke procedure voor windturbines met een ashoogte van maximaal 15 meter. Ook is een lijst met bestaande dorpsturbines opgenomen en zijn de voorwaarden voor de opschaling aangepast. Op grond van de regeling wordt onder voorwaarden ruimte geboden voor de volgende ontwikkelingen:

1. het realiseren van een windturbine (maximaal 3) met een as-hoogte van maximaal 15 meter, geplaatst bij agrarische bebouwing;
2. het opschalen van een bestaande dorpsturbine tot een tiphoogte van 100 meter;
3. het plaatsen van een nieuwe solitaire windturbine met een tiphoogte van 100 meter na sanering van oude windturbines met een gezamenlijke tiphoogte van 100 meter.

De verordening is in werking getreden op 22 juli 2020. In relatie tot de op te stellen facetregeling is punt 1 van belang. In een ruimtelijk plan kan het plaatsen van maximaal 3 windturbines op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf worden toegestaan, met in achtneming van de volgende voorwaarden:

a. de windturbines mogen een maximale as-hoogte van 15 meter hebben;
b. het op te stellen vermogen is gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf;
c. de turbines moeten zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten, waarbij de mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend.

In de 'Toelichting wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)' wordt het volgende vermeld ten aanzien van 'eigen behoefte', 'inpassing' en 'procedure':

Eigen behoefte
Uit landschappelijke overwegingen willen wij het aantal windturbines beperkt houden. Ook vinden wij het belangrijk dat extra druk op het net zoveel mogelijk wordt voorkomen. Om deze redenen is besloten alleen windturbines bij agrarische bedrijven toe te staan als het opgestelde vermogen van de te plaatsen windturbine(s) is gericht op de eigen behoefte van het agrarisch bedrijf. Voor het bepalen van het eigen gebruik kan het gemiddelde energieverbruik van de afgelopen drie jaar als leidraad aangehouden worden. Wij begrijpen echter dat het afstemmen van het vermogen op de eigen behoefte geen exacte wetenschap is. Vooral wanneer gekozen wordt voor een combinatie met zonnepanelen of een mestvergister is het bijna niet te vermijden dat op enig moment toch sprake is van teruglevering aan het net. Dit vinden we niet problematisch, zolang gebruik gemaakt kan worden van de bestaande eigen netaansluiting van het agrarische bedrijf. Maatwerk blijft ook hier echter mogelijk. In uitzonderingsgevallen kan gemotiveerd worden dat door omstandigheden een netverzwaring toch nodig is om in de eigen behoefte te kunnen voorzien.

Inpassing
In de regels van de verordening wordt van gemeenten gevraagd om de windturbines goed in te passen en daarbij de tevens mogelijkheden voor zon op dak te verkennen. Maatwerk is belangrijk. Wanneer zon op dak een reële optie is voor het bedrijf dan moet zorgvuldig worden afgewogen of vanuit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit het plaatsen van zon op dak dan niet de betere manier is om te voorzien in de eigen energiebehoefte.

Procedure
Het draagvlak dat in de provincie aanwezig is voor windturbines van 15 meter willen wij graag behouden. Wij vinden het daarom belangrijk dat van geval tot geval een gedegen landschappelijke afweging wordt gemaakt tussen de opties voor zon op dak en wind. Wij willen hier ook op toezien. Wij vragen daarom van gemeenten om alleen meteen uitgebreide procedure omgevingsvergunning, wijzigingsplan, postzegelplan of een reguliere procedure op grond van Bijlage II artikel 4 Bor mee te

Rho adviseurs voor leefruimte
Druifstreek 72-C
8911 LH LEEUWARDEN

werken aan het plaatsen van windturbines van 15 meter. Concreet betekent dit dat over alle aanvragen voor het plaatsen van één of meerdere windturbine(s)wettelijk vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 Besluit Ruimtelijke Ordening/artikel 6.18 Besluit omgevingsrecht met de provincie gevoerd zal moeten worden.

2. Klimaatakkoord en RES (Regionale Energie Strategie)

De regionale energie strategie (RES) is een voortvloeisel van het klimaatakkoord. De landelijke opgave tot het opwekken van 35TWh aan hernieuwbare energie is hierin benoemd. Tevens geeft het klimaatakkoord kaders mee aan de RES. Voor de overgang naar meer schone energie en minder CO_2-uitstoot is het belangrijk om samen te werken over gemeentegrenzen heen. Daarom is Nederland ingedeeld in dertig energieregio's. Fryslân is daar één van. Binnen de regio's werken overheden, inwoners, bedrijfsleven, netbeheerders, energiecoöperaties en maatschappelijke organisaties samen aan de energietransitie. Hun afspraken leggen ze vast in een Regionale Energiestrategie (RES). De concept-RES is klaar. Hierin staat welke elektriciteit er al wordt opgewekt in Fryslân, welke elektriciteitsprojecten op de planning staan en welke kansen er zijn om de woningen duurzaam te verwarmen. In Fryslân wordt in 2030 tenminste 2,3 TWh aan energie opgewekt met zonnepanelen en windturbines. De meeste elektriciteit (1,8 TWh) komt straks uit wind. Hiervan levert Windpark Fryslân 1,34 TWH. Bij zonne-energie gaat het om zowel zonneparken als zonnepanelen op daken.

3. Fryske Energie Waaier

De Fryske Energie Waaier is een handreiking voor de ontwikkeling van energieprojecten om duurzame stroom op te wekken in Fryslân. De Waaier is ontwikkeld in het kader van de RES Fryslân. In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt om de CO_2 uitstoot in 2030 met 49% te reduceren ten opzichte van 1990. Om dit te realiseren is Nederland opgedeeld in 30 RES regio's waarbij elke regio aangeeft hoe bij te dragen aan de opwekking van duurzame energie. De Fryske Energie Waaier bevat een eerste set aan energiebouwstenen en uitgangspunten. De energiebouwstenen zijn flexibel, het zijn principe-oplossingen. Deze zijn in elk landschap anders en kunnen per plek anders ontwikkeld worden. In de 'Fryske Energie Waaier' wordt geconstateerd dat de waardering voor het landschap groot is. Er zijn zorgen dat de optelsom van energiemaatregelen ten koste kan gaan van de ruimtelijke kwaliteit en verrommeling van het landschap kan veroorzaken. De ruimtelijke kwaliteit al in het planproces afstemmen kan meerwaarde hebben. Dit voorkomt risico's van verrommeling op de lange termijn. En daarmee het risico van minder maatschappelijk draagvlak.

4. Omgevingsvisie Weststellingwerf

De gemeenteraad van Weststellingwerf heeft op 12 juni 2019 de Omgevingsvisie van Weststellingwerf vastgesteld. In deze Omgevingsvisie staat hoe de gemeente de komende jaren invulling wil geven aan de ruimtelijke ontwikkeling in Weststellingwerf. Ook onderwerpen als omgevingskwaliteit, duurzaamheid en gezondheid zijn belangrijke thema's in de visie.

Ten aanzien van het thema 'duurzaamheid' geeft de omgevingsvisie het volgende aan:
Weststellingwerf wil zo snel mogelijk duurzaam en klimaatneutraal zijn. Om als gemeente zelf klimaatneutraal te worden, moeten er aandacht zijn voor de volgende zaken:

- minder energie gaan gebruiken.
- alle energie die we nodig hebben duurzaam opwekken.
- naar een 'circulaire economie'.
- alleen nog duurzame ontwikkelingen.

Bij het uitnodigen tot initiatieven die Weststellingwerf sterker maken hoort een deels nieuw instrumentarium van de kant van de gemeente. Ook moeten de kaders waarbinnen ontwikkelingen kunnen plaatsvinden voor iedereen duidelijk zijn. Die kaders zijn verwoord in de *Weststellingwerf Stellingen.*
Eén van de stellingen is dat 'bij alle ontwikkelingen binnen de gemeente 'duurzaamheid voorop staat'. Weststellingwerf ziet de omslag naar een duurzame samenleving als cruciaal voor de toekomst. Gekoppeld aan de ambitie om voorop te lopen op het gebied van duurzaamheid worden daarom concrete acties geformuleerd en specifieke duurzaamheidsinstrumenten geïntroduceerd.

Rho adviseurs voor leefruimte
Druifstreek 72-C
8911 LH LEEUWARDEN

5. Beleidsbrief Klimaat &Duurzaamheid

Met de vaststelling van de 'Beleidsbrief Klimaat en Duurzaamheid' (april 2020) heeft de gemeenteraad ingestemd met de programmatische wijze waarop het college van B&W inhoud wil geven aan het klimaat en duurzaamheidsbeleid. De beleidsbrief gaat vergezeld van een strategische planning. In deze Beleidsbrief wordt de Strategische Planning van Klimaat en Duurzaamheid beschreven, worden de pijlers verder uitgewerkt en worden binnen de pijlers opgaven geformuleerd. In de beleidsbrief wordt windenergie in de vorm van kleine windmolens als onderwerp benoemd. Eveneens is aangegeven dat de 'kruimelgevallenregeling' wordt toegepast in afwachting op het vaststellen van het facetbestemmingsplan

6. Miniturbines of 'wokkels'

Naast kleinschalig wind zijn ook miniturbines of 'wokkels' mogelijk. Dit zijn windturbines speciaal ontwikkeld voor de toepassing boven op gebouwen. Een miniturbine is toegestaan op gebouwen en bouwwerken, geen gebouw zijnde. De bouwhoogte van een mini turbine is maximaal 5 meter boven het hoogste punt van dat gebouw of bouwwerk. Deze turbines kunnen beter overweg met de wisselende windomstandigheden, maar hebben over het algemeen wel een lager rendement. De (kleinschalig) opgewekte elektriciteit kan direct in het gebouw en/of op locatie worden gebruikt. Voor een miniwindturbine is een omgevingsvergunning nodig is. Op grond van artikel 4, lid 4 van bijlage II van het Besluit omgevingsrecht (kruimelgevallenregeling) is het mogelijk om af te wijken van de bouwregels uit het bestemmingsplan. Een miniwindturbine valt onder de categorie `gelijksoortige uitbreiding`: `uitbreiding van een bouwwerk met een bouwdeel van ondergeschikte aard, zoals liftopbouwen, schoorstenen, ventilatiekanalen, airco-units, luchtbehandelingsinstallaties, glazenwassersinstallaties, brandtrappen of bouwwerken die samenhangen met installaties binnen een gebouw`. De afwijking van het bestemmingsplan moet wel gemotiveerd worden.

7. Toelichting op de juridische regeling

Het facetplan voorziet in een regeling om onder (de door de provincie gestelde) voorwaarden kleine windturbines op of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel toe te staan. De juridische regeling sluit dan ook zo veel mogelijk aan op de randvoorwaarden zoals gesteld in de provinciale omgevingsverordening. Het facetplan is gebaseerd op het behouden van de juridisch-planologische ruimte zoals deze is opgenomen in de geldende bestemmingsplannen. Het facetplan vormt het juridisch-planologische regime voor het onder voorwaarden mogelijk maken van kleine windturbines op en aangrenzend aan agrarische bouwpercelen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde binnenplanse afwijkingsprocedure.

In de' algemene bouwregels' wordt een afwijkingsbevoegdheid opgenomen om kleine windturbines te bouwen bij of aangrenzend aan een agrarisch bouwperceel. De voorwaarden die de provincie aan het toestaan van kleine windturbines stelt, worden als toetsingskader aan de afwijking met een omgevingsvergunning opgenomen. Met betrekking tot de voorwaarde dat de kleine windturbines zorgvuldig worden ingepast in de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten van het landschapstype, zal de beoordeling plaatsvinden aan de hand van het separaat opgestelde 'Landschappelijk toetsingskader windturbines Weststellingwerf'.

Rho adviseurs voor leefruimte
Druifstreek 72-C
8911 LH LEEUWARDEN

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 het plan:
het Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf met identificatienummer NL.IMRO.0098.BPFacetWindmolens-VA01 van de gemeente Weststellingwerf;

1.2 het bestemmingsplan:
de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen;

1.3 kleinschalige duurzame energiewinning:
energie die gewonnen wordt uit kleinschalige perceelsgebonden bronnen, waarbij weinig tot geen schadelijke milieueffecten optreden bij winning en omzetting en die in onuitputtelijke hoeveelheden beschikbaar is, zoals zon, wind, water, biomassa, aard- en omgevingswarmte;

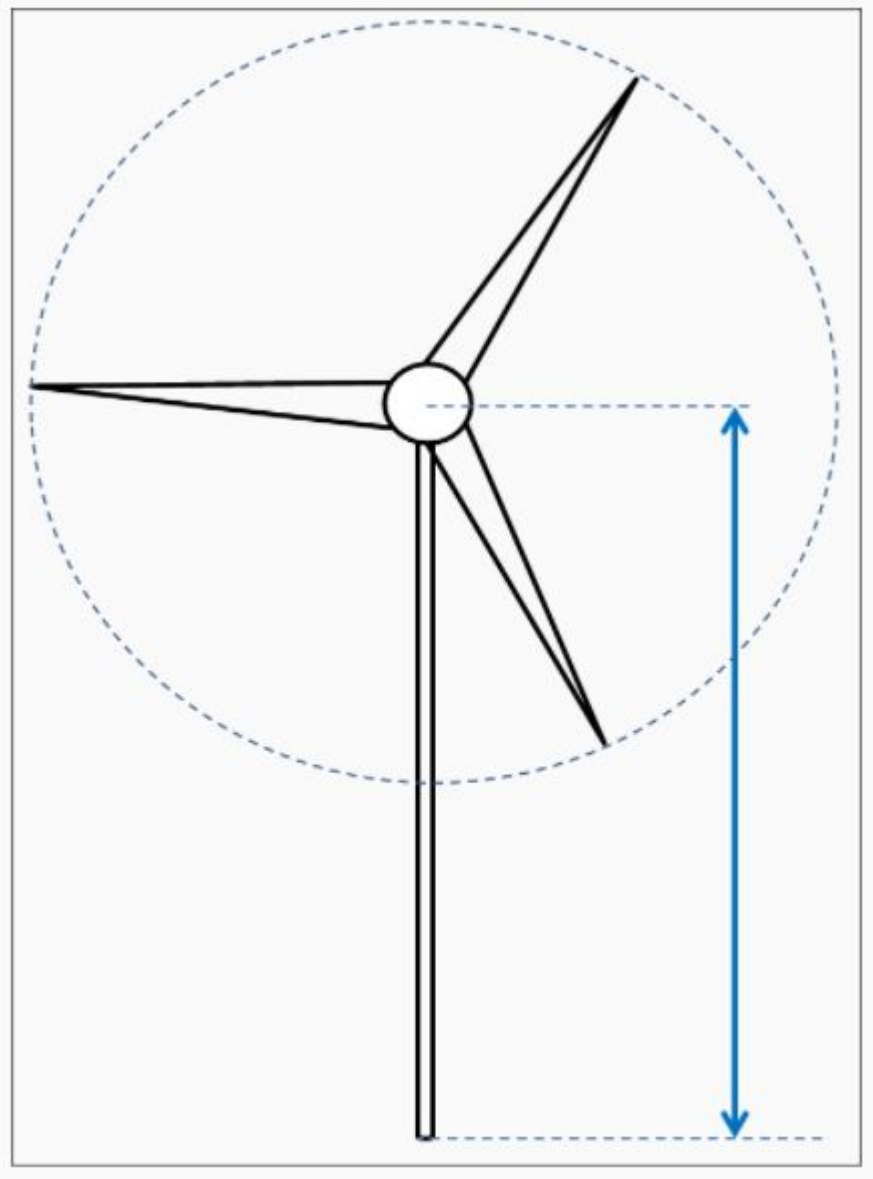
1.4 risicovolle inrichting:
een inrichting, die ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen, zoals deze luidt op het moment van terinzagelegging van het ontwerp van dit plan, een grenswaarde, een richtwaarde voor het risico c.q. een risicoafstand moet worden aangehouden bij het in het bestemmingsplan toelaten van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten;

1.5 windturbine:
een installatie c.q. bouwwerk voor het opwekken van elektrisch of thermisch vermogen uit wind.

Artikel 2 Wijze van meten

2.1 ashoogte van een windturbine:

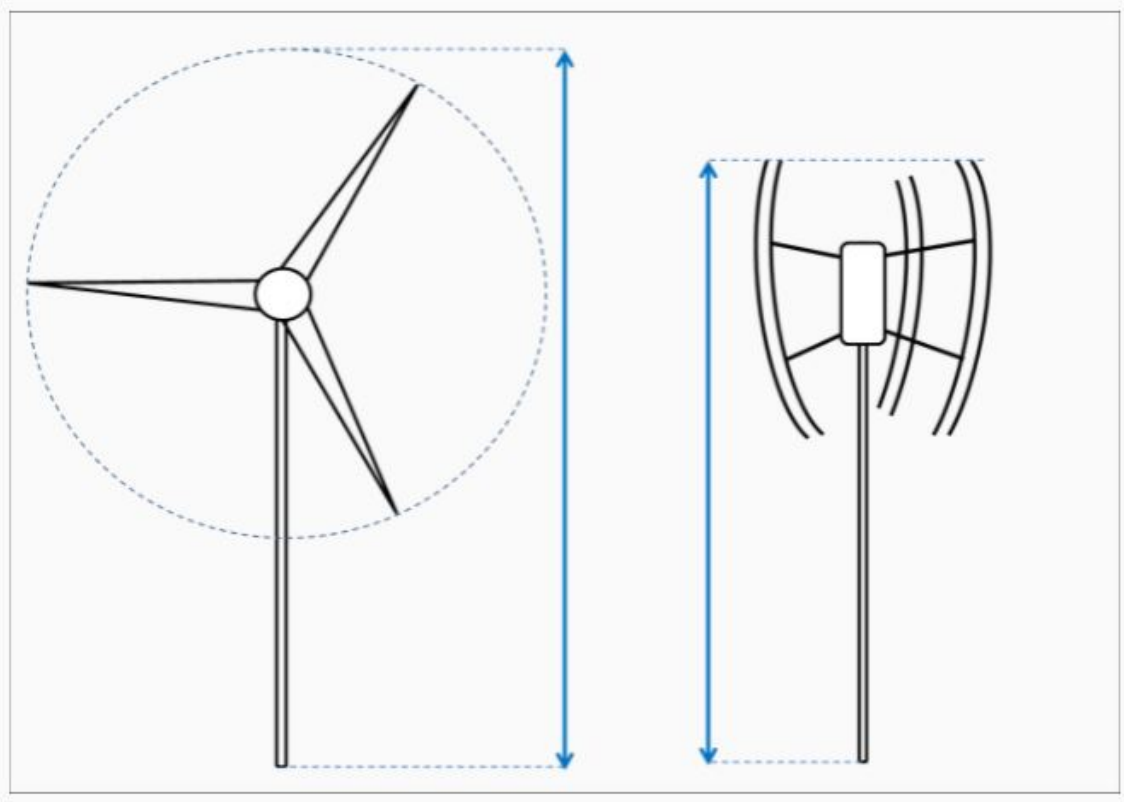
hoogte gemeten vanaf het peil tot aan de (wieken)as van de windturbine;

2.2 tiphoogte van een windturbine

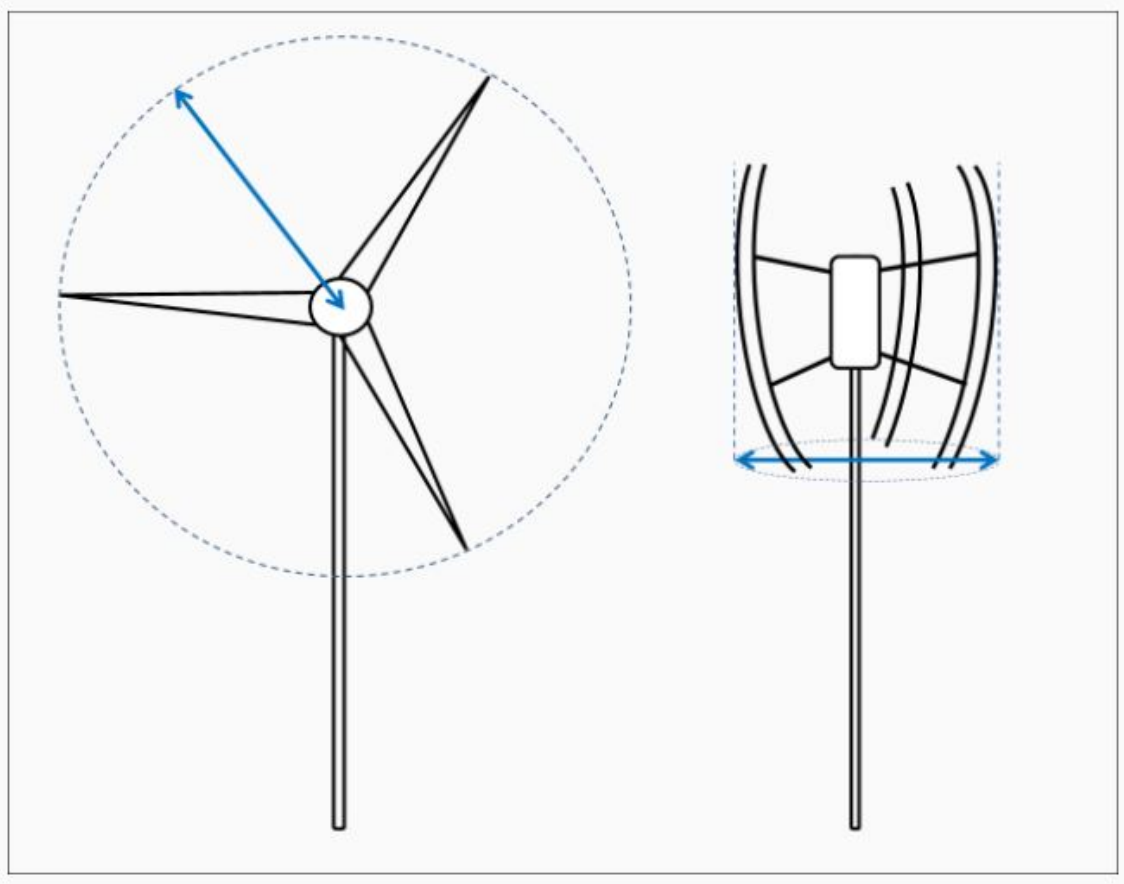
a. turbines met een horizontale as:
   1. de ashoogte van een windturbine plus de straal van de rotorcirkel;

b. turbines met een verticale as:
   1. de ashoogte van een windturbine plus het deel van de rotorbladen dat daarbovenuit steekt;

2.3 rotordiameter van een windturbine

deze wordt bepaald door het maximale bereik van de rotordiameter, gemeten loodrecht op de as.

Artikel 3 Van toepassing verklaring

Dit bestemmingsplan is van toepassing op de bestemmingsplannen en de daarin aangehaalde artikelen, zoals opgenomen in bijlage 1.

Hoofdstuk 2 Regels windturbines

Artikel 4 Algemene bouwregels

4.1 Afwijken van de bouwregels

a. Met een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in de bouwregels van de in bijlage 1 genoemde bestemmingen in die zin dat ten hoogste 3 windturbines op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf worden gebouwd, mits:
   1. de ashoogte ten hoogste 15 m bedraagt;
   2. het op te stellen vermogen is gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf;
   3. vooraf eerst de mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend;
   4. de turbines zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten, zoals beschreven in het 'Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf' (Bijlage 3 van de regels);
   5. de afstand van de te bouwen windturbines tot:
      - gasinfrastructuur ten minste 25,00 m bedraagt (hart leiding), tenzij de leidingbeheerder instemt met een kortere afstand;
      - hoogspanningsinstrastructuur ten minste de maximale werpafstand bij twee keer het nominaal toerental van de windturbine, tenzij de netbeheerder instemt met een kortere afstand;
      - een woning van derden of andere gevoelige objecten ten minste 75,00 m bedraagt;
   6. geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke waarden en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden;
   7. de aanvraag ter advisering aan de provincie Fryslân wordt voorgelegd;

b. indien op grond van de in de regels van de in bijlage 1 genoemde bestemmingen het gebruik voor kleinschalige duurzame energiewinning niet is toegestaan, tevens wordt afgeweken van het gebruik, zoals opgenomen in artikel 5 lid 5.1.

Artikel 5 Algemene gebruiksregels

5.1 Afwijken van de gebruiksregels

Voor zover krachtens de bestemmingen, zoals genoemd in bijlage 1 het gebruik van gronden voor kleinschalige duurzame energiewinning niet is toegestaan, kan met een omgevingsvergunning worden afgeweken voor het gebruik van de gronden voor kleinschalige duurzame energiewinning in de vorm van zonne- en windenergie, met dien verstande dat kleinschalige duurzame energiewinning in de vorm van zonne-energie uitsluitend binnen het bouwperceel mag plaatsvinden.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 6 Anti-dubbeltelregeling

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 7 Overgangsrecht

7.1 Overgangsrecht bouwen

a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,
   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
   2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van sublid a. een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het sublid a. met maximaal 10 %.

c. Sublid a. is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

7.2 Overgangsrecht gebruik

a. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van de bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in sub a, te veranderen of te laten veranderen in een ander met de beheersverordening strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

c. Indien het gebruik, bedoeld in sub a, na het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

d. Het bepaalde in sub a is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Artikel 8 Slotregel

De regels worden aangehaald als:

Regels van het Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf.

Bijlagen regels

Bijlage 1 Lijst van toepassing zijnde bestemmingsplannen

Naam plan	Identificatienummer	Planstatus	Vaststellingsdatum	Bestemming(en)
bestemmingsplan Sonnega	NL.IMRO.00980100WE0006-01	goedgekeurd	2008-08-29	Artikel 3 Agrarisch
Bestemmingsplan Blesdijke	NL.IMRO.0098010407870201-	goedgekeurd	2011-03-01	Artikel 3 Agrarisch
Bestemmingsplan Ter Idzard	NL.IMRO.0098010407870203-	goedgekeurd	2009-06-23	Artikel 3 Agrarisch, Artikel 4 Agrarisch - Paardenhouderij
Bestemmingsplan Oldelamer	NL.IMRO.0098020107870202-	goedgekeurd	2009-03-12	Artikel 3 Agrarisch
bestemmingsplan Oldetrijne	NL.IMRO.00980208WE0003-01	goedgekeurd	2008-08-29	Artikel 3 Agrarisch
bestemmingsplan Munnekeburen	NL.IMRO.00980300WE0002-01	goedgekeurd	2008-08-29	Artikel 3 Agrarisch
bestemmingsplan Oosterstreek	NL.IMRO.00980807WE0004-01	goedgekeurd	2008-06-16	Artikel 3 Agrarisch, Artikel 4 Agrarisch - Kwekerij, Artikel 5 Agrarisch Paardenhouderij
Bestemmingsplan Boijl	NL.IMRO.0098.08870201-VG01	vastgesteld	2010-07-05	Artikel 3 Agrarisch
Bestemmingsplan De Blesse	NL.IMRO.0098.08870202-VG01	vastgesteld	2010-07-05	Artikel 3 Agrarisch, Artikel 4 Agrarisch - Paardenhouderij
Bestemmingsplan Buitengebied 2014	NL.IMRO.0098.BPBuitengebied-VA03	vastgesteld	2016-09-22	Artikel 3 Agrarisch, Artikel 4 Agrarisch - Paardenbedrijf
Bestemmingsplan Oldeholtpade	NL.IMRO.0098.bpoldeholtpade-VA01	vastgesteld	2011-11-14	Artikel 3 Agrarisch
Bestemmingsplan Steggerda	NL.IMRO.0098.bpsteggerda-VA01	vastgesteld	2011-11-14	Artikel 3 Agrarisch
Steggerdaweg 104 Steggerda	NL.IMRO.0098.BPSteggerdaweg104-VA01	vastgesteld	2017-03-27	Artikel 3 Agrarisch
Partiële herziening Buitengebied - Niet-grondgebonden veehouderij	NL.IMRO.0098.PHBPBuitengebiediv-VA01	vastgesteld	2017-12-04	Artikel 3 Agrarisch

Bijlage 2 Notitie Hûs en hiem: Kleine windturbines in Fryslân

notitie

Kleine windturbines in Fryslân

hûsenhiem

Inleiding

Met de toenemende zorg om het klimaat groeit de ambitie om energie op een duurzame manier op te wekken. Europese en landelijke regelgeving worden aangepast om alternatieve energieopwekking te stimuleren. Ook in de Omgevingswet wordt duurzame ontwikkeling benadrukt als belangrijke factor voor een goede omgevingskwaliteit. Toch levert duurzame ontwikkeling soms ook een spanning op met die omgevingskwaliteit. Daar waar elementen worden toegevoegd aan het landschap om energie duurzaam op te wekken, gaan deze het omgevingsbeeld beïnvloeden. Ook de provincie Fryslân heeft hiermee te maken. Voor zonnepanelen is in de meeste Friese gemeentes inmiddels beleid opgesteld om een goede inpassing te waarborgen. Momenteel lijkt daarnaast ook de vraag toe te nemen naar kleine windmolens voor energieopwekking door agrariërs en mkb bedrijven. Een beperkt aantal gemeentes heeft voor de vergunningverlening uitgangspunten opgenomen in hun beleid, maar veelal moet nog worden teruggegrepen op de algemene beleidsintenties.

Hûs en hiem behartigt het belang van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving en denkt daarbinnen ook graag mee hoe elementen voor een duurzame leefomgeving hier goed in kunnen worden ingepast. Hoewel de belangen soms tegenstrijdig lijken, is dit zeker niet altijd het geval. Een goede omgevingskwaliteit is een synergie tussen de verschillende factoren en wij zijn er dan ook van overtuigd dat er met een zorgvuldige inpassing veel mogelijk is.

Deze notitie is het resultaat van een eerste verkenning naar de mogelijkheden om energieopwekking door kleine, particuliere windmolens zorgvuldig in te passen in het landschap. Hiertoe is in geest van de Omgevingswet een dialoog aangegaan met windmolenproducent EAZ, die inbreng levert vanuit de belangen van de branche en de aanvragers, en met onze zusterorganisatie Libau, die in de provincie Groningen inmiddels ruimschoots ervaring heeft opgedaan met de inpassing van kleinschalige molens in het landschap.
Ook heeft een gesprek plaatsgevonden tussen het bestuur van hûs en hiem en de gedeputeerde van de provincie, mevrouw S.Poepjes, over de mogelijkheden die provinciebreed worden geboden ten aanzien inpassing van de windmolens, alsook over de ruimte die daarbinnen per gemeente kan worden ingevuld en de mogelijk te hanteren procedures.

Wij bieden deze notitie graag aan ter ondersteuning voor de Friese gemeentes die ook voor de kleine windmolens een helder, eenduidig beleid en procedure aanpak vast willen stellen. Samen komen we weer een stap verder naar een duurzame wereld, naar een goede omgevingskwaliteit in de breedste zin van het woord.

Marc A. Visser,
directeur hûs en hiem

Inhoud

1. Beleid
   - Provinciaal in Friesland
   - Vertaling naar gemeentelijk beleid
2. Ervaringen provincie Groningen
3. Pilotprojecten Friesland
4. Objectgerichte beoordelingscriteria
5. Procedure voorstel
6. Conclusies en Aanbevelingen:
   - Voorstel beoordelingsstructuur
   - Voorstel criteria
7. Bijlagen:
   1 Pilotprojecten
   2 Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)

1. Beleid

Provinciaal beleid in Fryslân

De Provinciale Staten heeft in 2020 de gewijzigde verordening Romte Fryslân 2014 vastgesteld. Samengevat zijn hierin de volgende regels vastgelegd met betrekking tot windturbines in de Provincie Fryslân.

Regels verordening Provincie Friesland:

- Maximaal 3 windturbines op een erf
- Maximaal 15 meter as (mast)- hoogte per turbine
- Op of direct grenzend aan het bouwperceel
- Op het erf van een bestaand agrarisch bedrijf

Aanvullend daarop zijn de volgende voorwaarden gesteld:

1. Het op te stellen vermogen is gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf;
2. De windturbines worden zorgvuldig ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten;
3. De mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend.

Daarnaast is vastgesteld dat de provincie bij de plaatsingsbeoordeling wordt betrokken.

Vertaling naar gemeentelijk beleid

Voor de plaatsing van de windmolens is een omgevingsvergunning nodig. Momenteel passen de molens niet zonder meer binnen het bestemmingsplan. De mogelijke wegen naar een vergunning zijn als volgt:

1. Uitgebreide procedure

Dit is een lange, locatie-specifieke procedure, waar hoge leges en proceskosten bij komen kijken.
Een mogelijke inkorting zit nog in een ‘verklaring van geen bedenkingen’ door de gemeenteraad.

2. Reguliere procedure/tijdelijke vergunning (max 10 jaar)

Tijdelijke vergunning onder de kruimelregeling. Dit is een korte procedure met relatief lage leges en lage proceskosten.

3. Bestemmingsplanwijziging, gevolgd door reguliere aanvraag omgevingsvergunning

a. Parapluplanbestemmingsplan
b. Bestemmingsplanwijziging buitengebied met een afwijkingsbevoegdheid:
+ Criterium dat aanvragen voorgelegd worden aan de provincie

Elke Friese gemeente kan hierin haar eigen keuze maken. Dit kan ertoe leiden dat er door aanvragers binnen de provincie Fryslân verschillende procedures moeten worden gevolgd, afhankelijk van de gemeente waarin de aanvrager woonachtig is. Onze ervaring is dat een eenduidig beleid binnen de provincie niet alleen meer duidelijkheid verschaft, maar ook het begrip van aanvragers voor het gekozen beleid vergroot. Een eenduidige procedure over de gehele provincie zou zowel de duurzaamheid ten goede komen als het draagvlak.

2. Ervaringen werkwijze provincie Groningen

Onze zusterorganisatie Libau heeft inmiddels veel ervaring opgedaan met de inpassing van kleine windmolens in het Groninger landschap. Niet alleen met betrekking tot beoordelingscriteria, maar ook ten aanzien van een goed werkbare procedure. Om te kunnen leren van deze expertise is Arnoud Garrelts, adviseur landschap en stedenbouw, betrokken geweest bij dit onderzoek voor het inpassen van kleine molens in het Friese landschap. Hieronder wordt de ervaring vanuit Libau samengevat door Arnoud Garrelts.

Vanuit de herkenning als architectonisch fraai vormgegeven product, dat zich ruimtelijk en energietechnisch goed verhoudt tot boerenerven met grote stallen en schuren, heeft Libau de EAZ molen vanaf het allereerste begin omarmd.

Het provinciaal beleid in Groningen biedt gemeenten de mogelijkheid voor het oprichten van deze en andere kleinschalige turbines tot een ashoogte van maximaal 15 meter binnen agrarische bouwvlakken. Doordat agrarische bouwvlakken in veel gevallen ruim gedefinieerd zijn, kwamen er voorstellen in procedure waarbij turbines op dusdanig grote afstand van de bedrijfsbebouwing stonden dat ze geen onderdeel van erf vormden en als het ware los in het landschap kwamen te staan.

Vanuit de motivatie om te komen tot landschappelijk goed ingepaste initiatieven en het op voorhand willen voorkomen van maatschappelijke weerstand voor kleinschalige windturbines, heeft EAZ Libau gevraagd om vroegtijdige afstemming en advisering over de ruimtelijk beste plek voor turbines op boerenerven. Uit deze vraag is een adviesrelatie tussen EAZ en het Team Ruimtelijke Kwaliteit van Libau ontstaan en zijn er in de afgelopen jaren voor ruim 200 initiatieven zogenaamde plaatsingsadviezen afgegeven.

Deze plaatsingsadviezen komen geheel in geest van de Omgevingswet tot stand aan de voorkant van het planproces, in een dialoog tussen EAZ en de ruimtelijke deskundigen van het Team Ruimtelijke Kwaliteit bestaande uit een landschapsarchitect, stedenbouwkundige en (rayon)architecten. Vanuit een helder beeld van de landschappelijke context en de hierin aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden wordt in iedere situatie gezocht naar een optimum tussen windopbrengst en een dusdanige positie van de turbine op het erf dat deze hier, rekening houdend met de landschappelijke kwaliteiten, een ruimtelijk logisch onderdeel van gaat uitmaken.

Hoewel iedere situatie daarbij uniek is en om maatwerk vraagt, is er in de loop der tijd een werkbare set principes ontwikkeld, die voor alle initiatieven relevant is. In alle gevallen komt het daarbij neer op het vinden van een ruimtelijke logische aanleiding waartoe de turbines zich verhouden, op een ondergeschikte plek, veelal het achtererf. De omgeving van het woonhuis, het voorerf, wordt daarbij veelal vermeden. In de plaatsingsadviezen wordt ook rekening gehouden met eventuele consequenties voor een duurzame instandhouding van aanwezige en mogelijke in relatie tot uitbreidingsplannen geplande erfbeplanting. Op basis van een positief plaatsingsadvies ligt er voor de gemeentelijke rayonarchitecten een solide basis voor een door de centrale adviescommissie gemandateerd positief welstandsadvies. De ontwikkelde principes, de plaatsingsadviezen en soepele planprocedures die hier het gevolg van zijn, hebben zich ook in de praktijk bewezen en op een incident na geen enkel bezwaar vanuit het maatschappelijk veld opgeroepen.

Arnoud Garrelts (ir)
Adviseur landschap en stedenbouw

3. Pilotprojecten Friesland

Om grip te krijgen op de materie rondom de kleine windmolens en om algemene handvatten (criteria) te kunnen formuleren voor het beoordelen van toekomstige aanvragen, is voor een twaalftal pilotprojecten geanalyseerd of en hoe een molen in het landschap kan worden ingepast. Dit is gedaan in een samenwerking tussen rayonarchitecten van hûs en hiem, windmolenbouwer EAZ en Arnoud Garrelts, adviseur landschap en stedenbouw voor Libau.

Uitgangspunten

Bij de pilot is een aantal gegevens als uitgangspunt genomen:

- Beleidsmatig is plaatsing van de windturbine(s) mogelijk (veel gemeentes zijn momenteel de mogelijkheden nog aan het bepalen).
- Het alternatief en/of de combinatie met zonnepanelen is onderzocht.
- Het type molen betreft een rank ontwerp, met een ashoogte van maximaal 15 meter en een neutraal kleurgebruik.

Informatiebronnen

Per casus is gebruik gemaakt van diverse informatiebronnen om de betreffende locatie goed te analyseren:

- Websites met betrekking tot ruimtelijke plannen, cultuurhistorische en landschappelijke waarden (o.a. FAMKE), Topotijdreis etc.
- Mogelijk eerdere advisering in de vorm van reguliere welstandsadviezen of een Nije Pleats bespreking.
- Eventuele toekomstige uitbreidingsplannen zoals in gesprekken tussen EAZ en initiatiefnemer naar voren zijn gekomen.
- Omgevingsbeelden via google.maps (luchtfoto’s en straatbeelden), obliekfoto’s etc.

Plaatsingsbeoordeling

De 12 pilotprojecten zijn geanalyseerd en per casus is een beoordeling van het plaatsingsvoorstel geformuleerd. Deze zijn in de vorm van een bijlage aan deze notitie toegevoegd.

Mogelijke uitkomsten van de beoordeling zijn:

- Positief : Het plan past goed in de omgeving
- Positief onder voorbehoud : Met aangegeven aanpassing kan het plan passend worden gemaakt
- Negatief : Het plan past onvoldoende in de omgeving

Voorbeeld van een plaatsingsvoorstel

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoningen geplaatst
  (voor beide boerderijen typologisch alsook vanaf de weg bekeken)
- Afstemming op bassin onlogisch, want relatief laag en door vorm richtingloos element in het landschap
- Sterkere koppeling aan bouwvolumes nodig.

Plaatsingsadvies:

Positief onder voorbehoud

Plaatsing op hoogte noordzijde bassin geadviseerd

4. Objectgerichte beoordelingscriteria

De 12 pilotprojecten hebben zich met name gericht op de analyse van de plaatsingspositie voor mogelijke windmolens. Aspecten ten aanzien van vormgeving zijn in die aftasting als gegeven aangenomen, maar maken uiteraard wel onderdeel uit van de beoordeling of een molen in voldoende mate kan worden ingepast in het landschap. Hiernaar heeft hûs en hiem in het verleden al eens onderzoek gedaan. Een aantal Friese gemeentes heeft op basis van die studie destijds criteria opgenomen in de betreffende welstandsnota.

De resultaten van de recente analyse met betrekking tot de plaatsing, zijn hier een goede aanvulling op. Tezamen leidt dit tot onderstaande criteria die als handvat kunnen worden gebruikt bij de zoektocht naar een goede inpassing van windmolens in het omgevingsbeeld.

Plaatsing

- Maximaal 3 windmolens (niet meer dan situatie toelaat; geclusterd indien meer dan 1).
- Op (bestaand) agrarisch erf.
- Op of direct grenzend aan het agrarische bouwperceel.
- Op een ondergeschikte positie:
    - t.o.v. typologische voorzijde van de boerderij.
    - ten opzichte van de openbare weg (indien mogelijk i.c.m. typologische oriëntatie).
- Op voldoende afstand tot cultuurhistorisch of landschappelijk waardevolle elementen en structuren zoals dijken of karakteristieke waterlopen.
- Als onderdeel van / in relatie met de bebouwing (clusteren).
- Binnen de (visuele) erfbegrenzing (niet als onderdeel van die begrenzing en niet ten koste van groen/bomen).
- Aandacht voor de inrichting en beplanting van het erf.

Hoofdvorm

- Zelfstandige, eenduidige hoofdvorm.
- Ashoogte maximaal 15 meter.
- Evenwichtige verhouding masthoogte/wiekdiameter.
- Overwegend rank.
- Bijbehorende elementen sterk ondergeschikt in maat en kleurstelling (transformator e.a.).

Opmaak

- Materiaal: metaal, kunststof, hout.
- Kleur: onopvallend, mat (bijbehorende elementen op maaiveld: gedekte kleurstelling).
- Reclame: zie hiervoor de betreffende reclamecriteria (te allen tijden ondergeschikt).

5. Procedure voorstel

Ten aanzien van inpassing van kleine, particuliere windmolens, is vooralsnog geen eenduidige procedure tussen de verschillende Friese gemeentes. Om naar aanvragers toe helderheid te bieden, zou een eenduidige procedure voor de hele provincie Fryslân de voorkeur verdienen.

Dit geldt ook voor de beoordeling van een uiteindelijke aanvraag omgevingsvergunning. Met de opgedane kennis door de pilotprojecten is een goede basis gelegd waar vanuit een zorgvuldige eenduidige en gelijkwaardige beoordeling kan plaatsvinden.

Het vooroverleg biedt goede mogelijkheden om in een vroegtijdig stadium de plannen voor het plaatsen van een kleine, particuliere windmolen af te tasten. Wij stellen voor om deze plannen te behandelen in een breder overleg door de gebruikelijke lokale afvaardiging van de Centrale Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, aan te vullen met een landschapsdeskundige en, indien vanuit de provincie gewenst, met een adviseur van de provincie.

In praktijk zou dat inhouden dat aanvragers een vooroverleg aanvragen dat op de agenda van de lokale, gemeentelijke adviescommissie ruimtelijke kwaliteit wordt geagendeerd. De adviseurs nemen de betreffende plannen van daaruit mee voor het bredere overleg waarin periodiek (bijvoorbeeld eens per twee weken) de plannen worden besproken. Hieruit volgt een vooroverleg advies waarin de mogelijkheden uiteen zijn gezet en eventuele voorwaarden en/of suggesties voor aanpassingen helder worden vermeld. Dit advies dient als onderlegger voor de aanvraag omgevingsvergunning.

6. Conclusies en aanbevelingen

Deze notitie is bedoeld als handreiking naar de Friese gemeentes om een eenduidig beleid op te kunnen stellen voor de mogelijkheden ten aanzien van het plaatsen van kleine windmolens. Gezamenlijk kunnen we een nieuwe stap zetten in de verduurzaming van de provincie Fryslân waarbij we initiatiefnemers kunnen helpen door in een vroeg stadium helderheid te kunnen bieden over de mogelijkheden en mee te denken over de beste landschappelijke inpassing van kleinschalige windmolens in het Fries landschap.

Daaraan kunnen de volgende zaken bijdragen:

- Een provincie breed beleid ten aanzien van het plaatsen van kleine windmolens;
- Een provincie breed gelijke procedure om de molens in te passen;
- Eenduidige beoordelingscriteria, opgenomen in de welstandsnota (of (paraplu)-bestemmingsplan) zodat ze ook vooraf helder zijn voor potentiële aanvragers;
- Beoordelingscriteria in de toekomst opnemen in het gemeentelijk omgevingsplan;
- Mogelijkheid tot vooroverleg in een adviescommissie ruimtelijke kwaliteit die wordt aangevuld met een landschapsdeskundige en, indien gewenst, een adviseur van de provincie;
- Evaluatie van de werkwijze en uitkomsten na de eerste 15 aanvragen, waarbij ook cumulatieve effecten op gebiedsniveau worden beschouwd.

notitie kleine windturbines in Fryslân

Bijlage 1
Pilotprojecten

Cases 1

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- Weliswaar relatief ver van bouwvolumes, maar nog wel nagenoeg op lijn achtergevels en nabij sleufsilo's.
- Ten opzichte van openbare weg afgedekt door hoog groen buurperceel.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF

Cases 2

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- De afstand tot de bouwvolumes is relatief groot.
- De molen wordt buiten de groene erfafscheiding geplaatst, waardoor hij visueel losraakt van het erf.

Plaatsingsadvies:

NEGATIEF

De molen staat buiten het visuele erf van de boerderij. Een goede plek op het erf, zowel qua ruimtelijk beeld als qua windopbrengst, lijkt lastig te verwezenlijken.

Cases 3

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- Afstand tot de bouwvolumes is klein.
- Molen wordt buiten de groene erfbegrenzing geplaatst, ook vanaf de weg gezien raakt hij los van het erf.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF ONDER VOORBEHOUD

Plaatsing iets verder naar noordoosten voorkomt dat de molen vanaf de weg gezien buiten het erf staat.

Cases 4

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- Uitlijnen met bassin onlogisch, want relatief laag en door vorm richtingloos element in het landschap
- Sterkere koppeling aan bouwvolumes nodig.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF ONDER VOORBEHOUD

Plaatsing dichter langs het pad aan de oostzijde voor sterkere koppeling bouwvolumes.

Cases 5

Afwegingen:

- De molen wordt ten opzichte van de weg weliswaar achter de bedrijfswoning geplaatst, maar typologisch gezien voor het voorhuis van de boerderij.
- De molen wordt aan een landschappelijk element gekoppeld (de sloot), maar staat ver van de bedrijfsgebouwen af. Bebouwing is over het algemeen meer beeldbepalend vanuit de openbare ruimte (op de grond). Sterkere koppeling aan bouwvolumes nodig.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF ONDER VOORBEHOUD

Plaatsing op de noordwest hoek van het bouwvlak koppelt de molen sterker aan de bebouwing en het element komt op die plek achter het typologische voorhuis van de boerderij te staan.

Cases 6

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- De molen staat relatief ver van de bedrijfsgebouwen. Vanaf de weg gezien staat hij te veel ‘los’ in het weiland.
- Sterkere koppeling aan bouwvolumes nodig.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF ONDER VOORBEHOUD

Verplaatsing naar het oosten kan de molen sterker aan het erf koppelen. Mogelijk kan ook een landschappelijke inpassing bijdragen aan een sterkere visuele koppeling.

Cases 7

Afwegingen:

- De molens wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken)
- De molens pakken een bestaande richting op (sloot + nokrichting van schuren), maar de tweede molen komt hierdoor wel ver van de bebouwing te staan.
- Er zijn ook uitbreidingsplannen met betrekking tot de bedrijfsbebouwing.

Plaatsingsadvies:

AANHOUDEN

Plaatsing van één molen zou mogelijk kunnen zijn. Of twee molens goed zijn in te passen hangt van de toekomstige situatie af. Aanbevolen wordt om in een Nije Pleats overleg alle uitbreidingsbehoeften in samenhang te bekijken, om te zoeken naar de mogelijkheden en de beste ruimtelijke inpassing daarvoor.

Cases 8

Afwegingen:

- Naast de oorspronkelijke boerderij, die met het woongedeelte naar het noorden is gericht, wordt een nieuwe bedrijfswoning gebouwd, gericht op zuiden, naar de toerit van het erf. Hierdoor ontstaat een diffuus beeld van wat de voor- of achterzijde van de boerderij is. De meest historische setting weegt hier zwaarder mee.
- Het huidige erf lijkt visueel opgesplitst in twee erven: een vlak ten noordoosten van de toerit en een vlak ten zuidwesten van de toerit.
- De molen staat vanaf de openbare weg gezien achter de bedrijfsbebouwing.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF

Cases 9

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- De afstand tot de bouwvolumes is relatief groot, maar uit satellietbeelden blijkt dat op de plek van de sleufsilo's inmiddels een nieuw schuur is gebouwd.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF met opmerking

Bij de advisering is ervan uitgegaan dat de nieuwe schuur die op de satellietbeelden te zien is, rechtmatig is gerealiseerd.

Cases 10

Afwegingen:

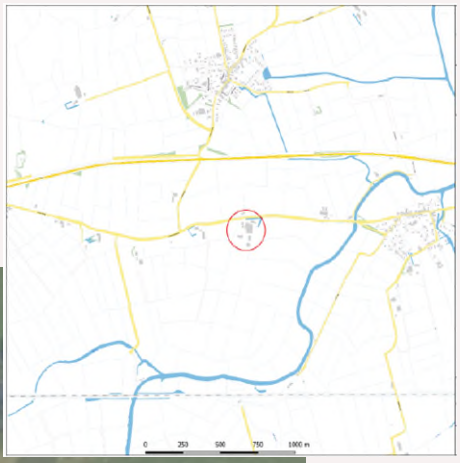
- De molens worden achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- De molens worden afgestemd op de richting van de sloot, alsook op de nokrichting van de meest zuidelijke schuur.
- Hoewel de molens buiten de erfbegrenzing van de sloot staan, zal dit vanaf de openbare weg nauwelijks waarneembaar zijn.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF met opmerking

Wanneer vanuit de gemeente plaatsing van meer dan één windmolen niet is toegestaan, wordt geadviseerd om de molen alsnog ten noorden van de sloot te plaatsen. Voor één molen is binnen die erfbegrenzing wel plek te vinden.

Cases 11

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoningen geplaatst (voor beide boerderijen typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- Afstemming op bassin onlogisch, want relatief laag en door vorm richtingloos element in het landschap.
- Sterkere koppeling aan bouwvolumes nodig.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF ONDER VOORBEHOUD

Plaatsing op hoogte noordzijde bassin geadviseerd.

Cases 12

Afwegingen:

- De molen wordt achter de bedrijfswoning geplaatst (typologisch alsook vanaf de weg bekeken).
- De molen staat relatief ver van de (grootste) bebouwing, maar dit zal vanaf de openbare weg nauwelijks waarneembaar zijn.

Plaatsingsadvies:

POSITIEF

notitie kleine windturbines in Fryslân

Bijlage 2

Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)

Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)
De Verordening Romte Fryslân 2014, zoals vastgesteld op 24 juni 2014, en in werking getreden op 1 augustus 2014, en laatstelijk gewijzigd op 21 februari 2018 wordt als volgt aangepast:

A. Begripsbepalingen
Na onderdeel 1.16 bestaande bebouwing wordt een nieuw onderdeel 1.16a ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

Bestaande dorpsmolen:
Een bestaande dorpsmolen als bedoeld in de Omgevingsvisie De Romte Diele, te weten de dorpsmolens:

- Dearsum (Snitserdyk, nabij kruising N354 en N384)
- Hitzum (Achlumerweg, 8805 TN)
- Kubaard (Joarumerleane, 8732 EC)
- Reahûs (Slyp, 8736 JC)
- Reduzum (Overijsselsestraatweg, 9008 TS)
- Skuzum (Brekkerweg, 8755 JK)
- Ternaard (Het Skoar, 9145 CD)
- Ternaard (2 x Nesserwei, 9145 CE)
- Ternaard (Nesserwei, 9145 CH)
- Ternaard (Mosselbankswei, 9142 VJ Moddergat)
- Tzum (Laakwerd, 8804 RK)
- Wiuwert-Britswert (Bessens, 8637 VG Wiuwert)
- Wommels-Iens (Hegenserleane, 8733 EM, Iens)
- Wyns-Bartlehiem-Tergrêft (2x Wiereweg 9091 BK Wyns)

B. Artikel 9.1 Nieuwe windturbines
Het bestaande artikel 9.1.1 wordt vernummerd tot artikel 9.1.1 lid 1.

Na artikel 9.1.1 lid 1 wordt een nieuw lid 2 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

2. In afwijking van het eerste lid kan in een ruimtelijk plan het plaatsen van maximaal 3 windturbines op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf worden toegestaan, met in achtneming van de volgende voorwaarden:
   a. de windturbines mogen een maximale as-hoogte van 15 meter hebben;
   b. het op te stellen vermogen is gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf;
   c. de turbines moeten zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten, waarbij de mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend.

Na artikel 9.1.1. lid 2 wordt een nieuw lid 3 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

3. In afwijking van het eerste lid kan in een ruimtelijk plan een nieuwe solitaire windturbine met een tiphoogte van maximaal 100 meter worden toegestaan ter vervanging van meerdere solitaire windturbines, met inachtneming van de volgende voorwaarden:
   a. de gezamenlijke tiphoogte van de te vervangen windturbines is minimaal gelijk aan de tiphoogte van de nieuwe windturbine;
   b. de te vervangen windturbines hebben een tiphoogte van 45 meter of meer;
   c. de omgeving moet participeren in het planproces;
   d. het positief rendement komt mede ten goede aan de directe omgeving;
   e. er mogen geen windturbines worden geplaatst op de Waddeneilanden;
   f. de windturbine moet zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten.

C. Artikel 9.2.1 Opschalen bestaande dorpsmolens
Het bestaande artikel 9.2.1 wordt vernummerd tot artikel 9.2.1 lid 1.

Na artikel 9.2.1 lid 1 wordt een nieuw lid 2 ingevoegd dat als volgt komt te luiden:

2. In afwijking van het eerste lid kan in een ruimtelijk plan het vervangen van een bestaande dorpsmolen door een nieuwe solitaire dorpsmolen met een tiphoogte van maximaal 100 meter worden toegestaan, mits:
    a. de opbrengsten van de dorpmolen volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap, en
    b. de dorpsmolen op de bestaande locatie wordt opgericht, met dien verstande dat de locatie van de windturbine beperkt mag verschuiven als dit vanuit oogpunt van milieu of veiligheid dan wel vanwege de landschappelijke- of stedenbouwkundige structuur gewenst is.

Toelichting Ontwerp Wijziging Verordening Romte Fryslân 2014 (windturbines)

Algemeen

In het bestuursakkoord 2019-2023 'Vernieuwen in vertrouwen' Geluk op 1' zijn de ambities voor het opwekken van duurzame energie benoemd. In 2030 wordt 33% van de Friese energie duurzaam opgewekt en 25% energie bespaard ten opzichte van 2010. De nadere uitwerking hiervan vindt plaats via de Regionale Energiestrategie (RES) en de provinciale omgevingsvisie. Verschillende partijen in Fryslân zullen in dit kader samen tot concrete plannen moeten komen voor warmtevoorziening in de 'bebouwde omgeving' en grootschalige duurzame energieopwekking.

In het bestuursakkoord zijn een aantal energieprincipes benoemd, die richting moeten geven aan de inzet van de provincie bij de totstandkoming van de RES. Een van deze principes bevat een voorstel voor nieuw beleid voor windturbines. Bij de besluitvorming op 25 september 2019 over de ontwerp-omgevingsvisie hebben Provinciale Staten bij amendement de beleidsvoorstellen voor windturbines in de ontwerp-omgevingsvisie laten opnemen.

Van het nieuwe voorgenomen beleid kan door gemeenten op dit moment nog geen gebruik worden gemaakt, omdat de Verordening Romte Fryslân 2014 dit nog niet toestaat. Vanwege de grote belangstelling van o.a. gemeenten, energiecoöperaties en particulieren om conform de beleidsuitgangspunten in het bestuursakkoord en ontwerp-omgevingsvisie een nieuwe windturbine te plaatsen, is vooruitlopend op de RES en vaststelling van de omgevingsvisie, het voorgenomen beleid vertaald in deze partiële wijziging van de Verordening Romte.

De wijziging van de Verordening Romte Fryslân 2014 bevat een regeling voor het toestaan van windturbines. Onder voorwaarden is ruimte voor de volgende ontwikkelingen:

a. het realiseren van maximaal 3 windturbines met een ashoogte van 15 meter bij agrarische bedrijven;
b. het opschalen van bestaande dorpsmolens tot een tiphoogte van 100 meter;
c. het plaatsen van een nieuwe solitaire turbine met een tiphoogte van 100 meter na sanering van minimaal 100 meter aan oude windturbines.

Artikelsgewijze toelichting

A. Begripsbepaling bestaande dorpsmolen

In de begripsbepaling 'bestaande dorpsmolen' is een limitatieve lijst van alle bestaande dorpsmolens opgenomen.

B. Artikel 9.1 Nieuwe Windturbines

Windturbines 15 meter

In artikel 9.1.1 lid 2 wordt de mogelijkheid geboden om maximaal 3 windturbines met een ashoogte van maximaal 15 meter te plaatsen op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf. Het maximaal op te stellen vermogen moet zijn gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf.

tiphoogte

Er is geen maximale tiphoogte voor de windturbine opgenomen. De EAZ-molen geldt veelal als voorbeeld, maar enige flexibiliteit in tiphoogte is nodig om ook andere leveranciersde ruimte te bieden voor het ontwikkelen van een soortgelijke windturbine met dezelfde maximale ashoogte.

eigen behoefte
Uit landschappelijke overwegingen willen wij het aantal windturbines beperkt houden. Ook vinden wij het belangrijk dat extra druk op het net zoveel mogelijk wordt voorkomen. Om deze redenen is besloten alleen windturbines bij agrarische bedrijven toe te staan als het opgestelde vermogen van de te plaatsen windturbine(s) is gericht op de eigen behoefte van het agrarisch bedrijf.
Voor het bepalen van het eigen gebruik kan het gemiddelde energieverbruik van de afgelopen drie jaar als leidraad aangehouden worden. Wij begrijpen echter dat het afstemmen van het vermogen op de eigen behoefte geen exacte wetenschap is. Vooral wanneer gekozen wordt voor een combinatie met zonnepanelen of een mestvergister is het bijna niet te vermijden dat op enig moment toch sprake is van teruglevering aan het net. Dit vinden we niet problematisch, zolang gebruik gemaakt kan worden van de bestaande eigen netaansluiting van het agrarische bedrijf. Maatwerk blijft ook hier echter mogelijk. In uitzonderingsgevallen kan gemotiveerd worden dat door omstandigheden een netverzwaring toch nodig is om in de eigen behoefte te kunnen voorzien.

inpassing
In de regels van de verordening wordt van gemeenten gevraagd om de windturbines goed in te passen en daarbij de tevens mogelijkheden voor zon op dak te verkennen. Maatwerk is belangrijk. Wanneer zon op dak een reële optie is voor het bedrijf dan moet zorgvuldig worden afgewogen of vanuit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit het plaatsen van zon op dak dan niet de betere manier is om te voorzien in de eigen energiebehoefte.

procedure
Het draagvlak dat in de provincie aanwezig is voor windturbines van 15 meter willen wij graag behouden. Wij vinden het daarom belangrijk dat van geval tot geval een gedegen landschappelijke afweging wordt gemaakt tussen de opties voor zon op dak en wind. Wij willen hier ook op toezien. Wij vragen daarom van gemeenten om alleen met een uitgebreide procedure omgevingsvergunning, wijzigingsplan, postzegelplan of een reguliere procedure op grond van Bijlage II artikel 4 Bor mee te werken aan het plaatsen van windturbines van 15 meter.
Concreet betekent dit dat over alle aanvragen voor het plaatsen van één of meerdere windturbine (s) wettelijk vooroverleg op grond van artikel 3.1.1 Besluit Ruimtelijke Ordening/artikel 6.18 Besluit omgevingsrecht met de provincie gevoerd zal moeten worden.

Opschalen en saneren
In artikel 9.1.1 lid 3 wordt de mogelijkheid geboden om meerdere bestaande solitaire windturbines (tiphoogte > 45 meter) te vervangen door één nieuwe solitaire windturbine met een tiphoogte van maximaal 100 meter.

sanering
Het aanzien van Fryslân verbetert als meerder solitaire windturbines verdwijnen ten gunste van één nieuwe. Daarom geldt dat het aantal meters turbine (in tiphoogte) dat opgeruimd wordt minimaal gelijk is aan het aantal meter turbine dat er voor terugkomt. Windturbines met een tiphoogte van minder dan 45 meter tellen niet mee voor de sanering. Deze categorie van windturbines zal op termijn vanzelf verdwijnen.

Om gebruik te kunnen maken van de saneringsregeling ten behoeve van het plaatsen van één windturbine met een tiphoogte van 100 meter, is het nodig om twee bestaande windturbines met een tiphoogte van 50 meter of drie bestaande windturbines met een tiphoogte van 45 meter te saneren.

draagvlak
Wij hechten veel waarde aan draagvlak. Wij denken echter dat het niet doelmatig is om normen voor draagvlak aan gemeenten op te leggen. Dit gaat ten koste van de flexibiliteit en kan onnodig belemmerend werken. Wel is als eis opgenomen dat de omgeving moet participeren in het planproces. De precieze invulling van deze voorwaarde wordt aan de gemeente overgelaten. De gemeente moet er voor zorgdragen dat de bewoners op

zorgvuldige wijze betrokken worden bij een ontwikkeling die impact heeft op hun leefomgeving.

De ervaring leert dat veel gemeenten het onderwerp draagvlak en participatie zelf al hebben opgepakt. Wettelijk gezien moet de gemeente immers ook zorgdragen voor een uitvoerbaar plan. Projecten waar geen of weinig aandacht is besteedt aan participatie hebben in de praktijk weinig kans van slagen.

Het Agentschap NL van het Ministerie van Economische zaken heeft een 'stappenplan voor een succesvolle aanpak in uw gemeente' beschikbaar gesteld. In dit stappenplan wordt uitgelegd wat de voordelen van vroegtijdige betrokkenheid van de omgeving zijn en op welke wijze het informeren en participeren van omwonenden vormgegeven kan worden. Wij adviseren gemeenten om bij initiatieven voor het plaatsen van een nieuwe windturbine gebruik te maken van dit stappenplan.

financiële participatie
Wij vinden het belangrijk dat de directe omgeving meeprofiteert van de positieve rendementen van de nieuwe windturbine. Bij de concrete invulling van de voorwaarde dat het positief rendement ten goede moeten komen aan de directe omgeving vragen wij van gemeenten om zoveel als mogelijk de 50% norm in het Klimaatakkoord aan te houden. Dit betekent dat in principe minimaal 50% van het rendement ten goede moet komen aan de omgeving.

De norm van 50% hebben wij bewust niet als eis in de wijziging van de verordening opgenomen. Het opnemen van een norm zou juridisch hard zijn. Wij zijn van mening dat er ruimte moet zijn om mee te werken aan een project waar veel draagvlak voor is, maar waar in de business-case een norm van 50% niet haalbaar blijkt.

Wij laten het bepalen van de reikwijdte van het begrip 'directe omgeving' in principe aan de gemeente. Wij denken dat het gebied binnen een straal van 3 km rondom de nieuw te plaatsen windturbine als 'directe omgeving' kan worden aangemerkt. Maatwerk is echter mogelijk. Bij voorkeur wordt door een of meerdere dorpen in de omgeving een energiecoöperatie (of een andere organisatievorm) opgericht die mede-eigenaar wordt van de windturbine en de belangen van de omwonenden kan behartigen.

Waddeneilanden
Omdat wij de unieke landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden van de Waddeneilanden in stand willen houden vinden wij het niet gewenst om windturbines van 100 meter toe te staan op de Waddeneilanden. Het plaatsen van nieuwe windturbines op de Waddeneilanden is daarom uitgesloten.

inpassing
Omdat het project het realiseren van een nieuwe windturbine van 100 meter op een geheel nieuwe locatie kan behelzen, willen wij betrokken worden bij de inpassing van de windturbine binnen de kernkwaliteiten van het landschap. Wij verwachten van gemeenten dat zij ons in een vroegtijdige stadium (nog voor het wettelijk vooroverleg) betrekken bij projecten voor sanering en opschaling.

C. Artikel 9.2.1 Opschalen bestaande windturbines

Vervangen dorpsmolens
In artikel 9.2.1 wordt de mogelijkheid geboden om een bestaande dorpsmolen te vervangen door een solitaire dorpsmolen met een tiphoogte van maximaal 100 meter. Alleen dorpsmolens die op de limitatieve lijst in de begripsbepaling 'bestaande dorpsmolen' zijn opgenomen komen in aanmerking om op te schalen.

opbrengsten komen ten goede aan de gemeenschap
Omdat het belangrijk is dat de opbrengsten van de nieuwe dorpsmolen, volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap, is dit als voorwaarde voor opschaling in de verordening opgenomen. Dit voorkomt dat bestaande dorpsmolens door ontwikkelaars opgekocht kunnen worden.

locatie vervangende dorpsmolen
De nieuwe dorpsmolen moet in principe op de zelfde locatie als de bestaande dorpsmolen worden geplaatst. Vanwege milieuregels en veiligheid kan het echter nodig zijn om de dorpsmolen te verplaatsen. De aan te houden afstanden tot gevoelige objecten zullen bij een hogere dorpsmolen groter zijn. In de regels is daarom het beperkt verschuiven van de dorpsmolen mogelijk gemaakt. Een verschuiving is ook mogelijk als dit met het oog op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit gewenst is.

Het is niet mogelijk om bij opschaling meerdere dorpsmolens in een cluster te plaatsen. In 9.2.1, eerste lid staat dat de bestaande dorpsmolen alleen kan worden vervangen door een ‘solitaire’ dorpsmolen. Dit voorkomt dat bij de dorpen die meerdere dorpsmolens in bezit hebben nieuwe clusters onstaan.

Wij gaan er vanuit dat gemeenten ons in een voorfase al betrekken bij projecten, wanneer sprake is van het verschuiven van de locatie van de dorpsmolen.

draagvlak
Wij verwachten dat plannen voor het opschalen van dorpsmolens kunnen rekenen op groot draagvlak uit de directe omgeving. Door het vervangen van de bestaande dorpsmolen kan de impact op de nabije omgeving wel veranderen. De dorpsmolen wordt hoger en wellicht moet de dorpsmolen zelfs worden verplaatst. Wij adviseren gemeenten om hier op zorgvuldige wijze mee om te gaan, bijvoorbeeld door gebruik te maken van het voornoemde stappenplan van Agentschap NL.

Bijlage 3 Landschappelijk kader windturbines Weststellingwerf

LANDSCHAPPELIJK KADER WINDTURBINES WESTSTELLINGWERF

Oktober 2022

RHO ADVISEURS

RHO ADVISEURS

DATUM	Oktober 2022
KENMERK	2020_0687002
PROJECT	Facetbestemmingsplan Windturbines Weststellingwerf
PROJECTLEIDER	J. Haan
OPDRACHTGEVER	gemeente Weststellingwerf
PROJECTNUMMER	20211159
AUTEUR	Ir. Marieke Rekswinkel
STATUS	Definitief

INHOUD

1. inleiding 4

1.1 Aanleiding en doelstelling 4
1.2 Leeswijzer 4

2. beleidskader 5

2.1 Beleid provincie Fryslân 5
2.1.1 Grutsk op ‘e Romte (2014) 5
2.2 Beleid regio Zuidoost Friesland 6
2.2.1 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 - 2028 6
2.3 Beleid gemeente Weststellingwerf 7
2.3.1 Omgevingsvisie Weststellingwerf (2019) 7
2.3.2 Bestemmingsplan Buitengebied 2014 9
2.3.3 Handleiding schaalvergroting agrarische sector 2011 9
2.3.4 Bomenbeleidsplan 2017 – 2027 9

3. het landschap 11

3.1 Algemeen 11
3.2 Woudontginningen 13
3.3 Beekdalen 13
3.4 Essenlandschap 14
3.5 Hoogveenontginningen 14
3.6 Heideontginningen 15
3.7 Laagveen: veenpolders en veenderijen 15

4. windturbines 16

4.1 Verschillende soorten windturbines 16
4.1.1 Grondgebonden turbines 16
4.1.2 Turbines op het dak 18

5. landschappelijk toetsingskader 20

5.1 De ja-mits benadering 20
5.1.1 Inleiding 20
5.1.2 Uitgangspunten 20
5.2 Algemeen toetsingskader 22
5.2.1 Grondgebonden turbines 22
5.2.2 Turbines op dak 23
5.3 Toetsingskader per landschapstype 24
5.3.1 Woudontginningen 25
5.3.2 Beekdalen 26
5.3.3 Essenlandschap 27
5.3.4 Hoogveenontginningen 28
5.3.5 Heideontginningen 29
5.3.6 Laagveen; veenpolders en veenderijen 30

bijlagen 31
1. Grutsk op ‘e romte 31
2. diverse nota’s t.b.v. Bestemmingsplan buitengebied
2.1 Nota van Uitgangspunten groene functies
2.2 Nota van Uitgangspunten rode functies (2012)
2.3 Nota functieverandering en - verbreding agrarische sector (2011)

3. overzicht agrarische bedrijven (2015)

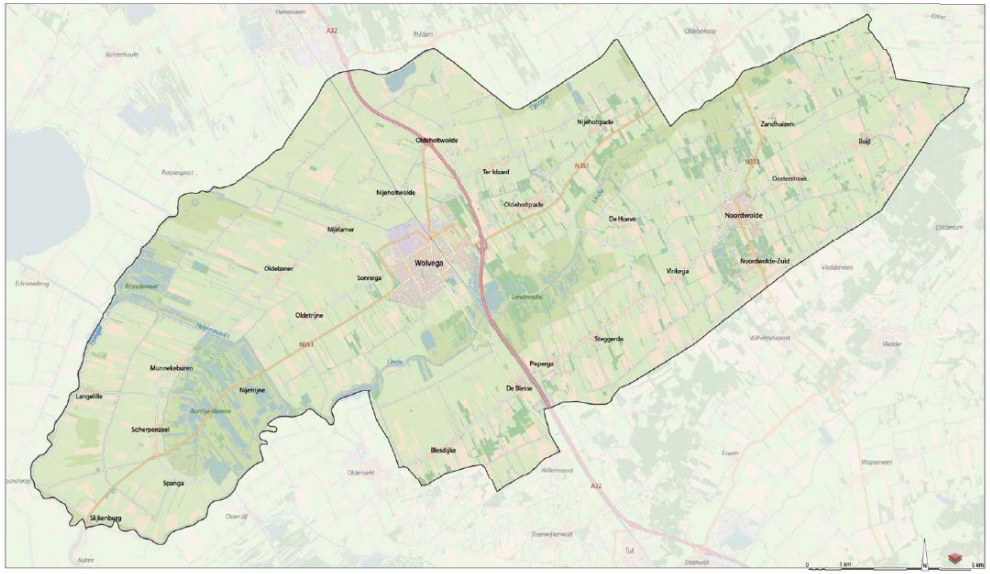
1. INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

Door een recente wijziging van de Verordening Romte Fryslân bestaan er mogelijkheden om onder voorwaarden windturbines bij agrarische bouwpercelen te realiseren. Het gaat om maximaal 3 windturbines op of direct grenzend aan het bouwperceel van een bestaand agrarisch bedrijf. De windturbines mogen een maximale ashoogte van 15 meter hebben. Het op te stellen vermogen is gericht op de energiebehoefte van het agrarisch bedrijf zelf.
De turbines moeten zorgvuldig worden ingepast binnen de landschappelijke- en cultuurhistorische kernkwaliteiten. Hierbij dienen de mogelijkheden om te voorzien in de energiebehoefte van het agrarische bedrijf door middel van zonnepanelen op de gebouwen zijn verkend.
Om bovenstaande ontwikkeling in planologisch-juridische zin mogelijk te maken wordt hiervoor een facetbestemmingsplan voor de gemeente Weststellingwerf opgesteld. Aanvullend hierop wordt een landschappelijk kader opgesteld.
Het op te stellen landschappelijk kader moet een houvast bieden voor de vraag op welke wijze de windturbines zorgvuldig in het landschap kunnen worden ingepast.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van het landschapsbeleid op provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau. Op provinciaal niveau is dat Grutsk op ‘e Romte. Op regionaal niveau is de Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 een belangrijke bouwsteen.
En op gemeentelijk niveau zijn de Omgevingsvisie Weststellingwerf (2019), het bestemmingsplan Buitengebied 2014 en de Handleiding schaalvergroting agrarische sector relevant. Ook het Bomenbeleidsplan is meegenomen.
In hoofdstuk 3 wordt in het kort het landschap en de verschillende landschapstypen in de gemeente Weststellingwerf geanalyseerd.
Hoofdstuk 4 geeft een beeld van verschillende soorten windturbines. Welke verschillende typen windturbines zijn er verkrijgbaar en welke voorbeelden zijn er van windmolens op agrarische erven. Ook wordt aandacht besteed aan miniturbines of wokkels, speciaal ontwikkeld voor de toepassing bovenop gebouwen.
In hoofdstuk 5 komt het landschappelijk / ruimtelijk kader voor de toepassing van windturbines in de gemeente Weststellingwerf aan de orde. Hierin worden randvoorwaarden voor plaatsing benoemd. Hierbij worden zowel algemene criteria/ randvoorwaarden benoemd -die overal gelden- als criteria/ randvoorwaarden per landschapstype.
In de bijlage wordt nader ingegaan op het provinciaal beleid en de diverse nota’s die gebruikt zijn ter voorbereiding op het bestemmingsplan Buitengebied (Nota van Uitgangspunten groene functies, Nota van Uitgangspunten rode functies en Nota functieverandering en - verbreding agrarische sector).

Grondgebied gemeente Weststellingwerf

2. BELEIDSKADER

2.1 Beleid provincie Fryslân

2.1.1 Grutsk op ‘e Romte (2014)

In maart 2014 is de Structuurvisie Grutsk op 'e Romte vastgesteld. In Grutsk op 'e Romte worden landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang in samenhang geanalyseerd, gewaardeerd en van een richtinggevend advies voorzien. Het doel hiervan is behoud en verdere ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit door middel van informeren, adviseren en inspireren. Op deze wijze verwacht de provincie de doorwerking van de provinciale belangen in ruimtelijke plannen van gemeenten te borgen.

De provincie is ingedeeld in 11 deelgebieden. De gemeente Weststellingwerf ligt in een tweetal deelgebieden: Laagveengebied (westelijk deel van de gemeente) en de Zuidelijke Wouden (de rest van de gemeente).

In Grutsk op 'e Romte is een zogenaamde “Top 10” weergegeven. Dit zijn 10 landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang. Deze structuren overschrijden de grenzen van deelgebieden en zijn bepalend voor de identiteit van de gehele provincie. Het gaat hierbij om:

- Verscheidenheid aan landschapstypen, overgangszones van het een naar het andere landschapstype en contrasten daartussen;
- Grootschalige openheid en weidsheid of leegte van de open landschapstypen;
- Het totaal aan watersystemen. Van zeer grootschalige tot de zeer fijnmazige watersystemen en van voormalig naar huidige of heropende waterverbindingen;
- Het Waddensysteem;
- Stelsel van dijken als onderdeel van en voorwaarde voor het watersysteem en agrarische ontwikkeling van Fryslân;
- Reliëf;
- Verkaveling;
- Onzichtbare waarden in de ondergrond;
- Nederzettingen, dorpen en steden in hun omgeving, en de structuur ervan.

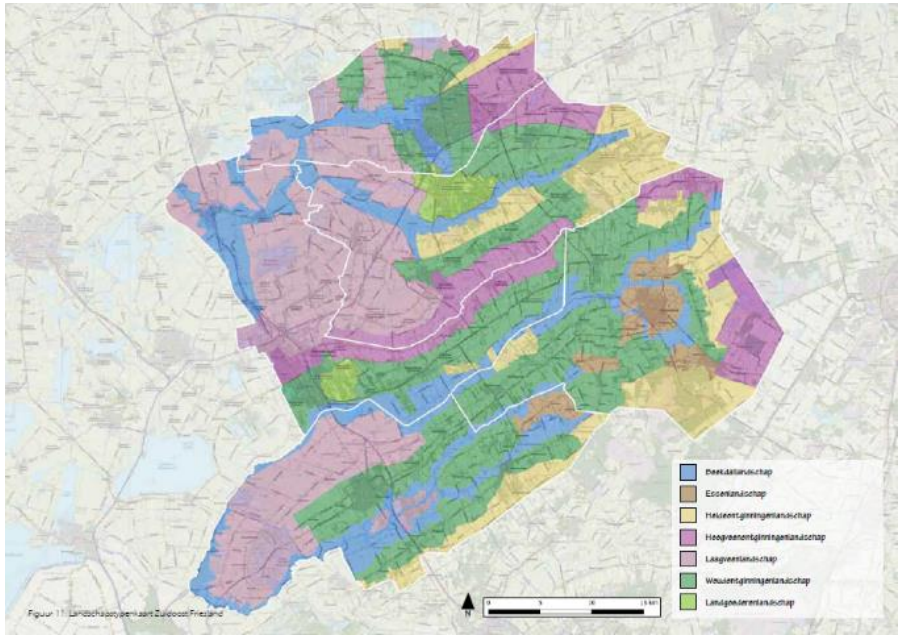
De verschillende landschapstypen in Fryslân (uit: Grutsk op ‘e Romte)

2.2 Beleid regio Zuidoost Friesland

2.2.1 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 - 2028

Het landschap van Zuidoost Friesland kent een grote aantrekkingskracht. Niet alleen voor de bewoners in dit prachtige landschap, maar ook voor de talloze bezoekers en recreanten. De rijkdom aan natuur (biodiversiteit), cultuurhistorie, landschapselementen en de uitstraling van het buitengebied vormen een sterke identiteit.

De huidige (kern)waarden van het buitengebied vormen echter geen gegeven goed. Het vergt aandacht en zorgvuldigheid om deze te beschermen en te behouden. Het landschap staat niet stil. Ontwikkelingen en het goed in beheer zijn van een gebied geven de vitaliteit van een gebied weer. De uitdaging is om ontwikkelingen zodanig de ruimte te geven dat deze bijdragen aan de herkenbaarheid van de cultuurhistorische en landschappelijke (kern)waarden van Zuidoost-Friesland.

Landschapstypenkaart Zuidoost Friesland

In de Landschapsvisie Zuidoost Friesland wordt aandacht besteed aan de thema's 'Gebouwgebonden (kleine) windmolens op erven', aan 'Gebouwgebonden (kleine) windmolens, nabij dorpen of lintbebouwing' (zie rode pijlen in figuur hierboven) en aan vrijstaande (grote) windmolens. Er wordt niet ingegaan op vrijstaande (kleine) windmolens.

De (kern)waarden van het landschap beperken zich niet tot gemeentegrenzen. Het beschermen en/of versterken van deze waarden vormt een opgave die de gemeentegrenzen overstijgt. De landschapsvisie Zuidoost Friesland is dan ook opgesteld met het doel om de samenhang en kwaliteit van de landschappen op een groter schaalniveau te beschermen, danwel te versterken.

Voor de 'Gebouwgebonden (kleine) windmolens op erven' wordt geadviseerd terughoudend om te gaan in hoogveenontginningen landgoederenlandschap (laatste niet aanwezig in Weststellingwerf) en voor de overige landschappen maatwerk te leveren. Met betrekking tot landgoederen landschap wordt dit gemotiveerd (maat en schaal niet passend in kleinschalig landschap). De hoogte van de windmolens dient beperkt te blijven om niet beeldbepalend te worden. De motivering waarom voor het hoogveenlandschap af wordt geweken ontbreekt.

Nabij dorpen of lintbebouwing wordt voor alle landschapstypen geadviseerd terughouden om te gaan met gebouwgebonden kleine windmolens.

OPGAVEN PER THEMA	De woudontginningen	De heideontginningen	Het essenlandschap	Het landgoederenlandschap	Het laagveenlandschap Veenweide	Het laagveenlandschap Veenkoloniën	Het laagveenlandschap Droogmakerijen	De hoogveenontginningen	De beekdalen
DUURZAAMHEID EN ENERGIEOPWEKKING									
Vrijstaande (grote) windmolens									
Windparken									
Gebouwgebonden (kleine) windmolens op erven									
Gebouwgebonden (kleine) windmolens, nabij dorpen of lintbebouwing									
Ontwikkelingen bij monumentale of bijzondere bebouwing									
Biovergistingsinstallaties op erven									
Gebruik houtopstanden/gewassen als biomassa									
Zonneparken									

Richtinggevend advies: STIMULEREN

De ontwikkeling/ Het initiatief past binnen de gewenste functies in het landschapstype en draagt bij aan het behouden of versterken van de landschapskarakteristieken.

Richtinggevend advies: MAATWERK LEVEREN

De ontwikkeling/ Het initiatief vraagt om maatwerk bij het inpassen binnen het landschapstype, waarbij aandacht uitgaat naar een goede balans tussen de functies in het landschap en het behouden van de landschapskarakteristieken.

Richtinggevend advies: TERUGHOUDEND

De ontwikkeling/ Het initiatief sluit niet aan bij de gewenste functies in het landschapstype. Maatwerk wordt gevraagd indien er sprake is van een landschapsverbetering. Indien hier geen sprake van is wordt geadviseerd om op zoek te gaan naar een andere locatie (landschapstype).

Opgaven per landschapstype

2.3 Beleid gemeente Weststellingwerf

2.3.1 Omgevingsvisie Weststellingwerf (2019)

Visie op hoofdlijnen

Weststellingwerf is een rustige, landelijke woongemeente. Een gemeente met bijzonder aantrekkelijke en afwisselende landschappen, die gedragen worden door een sterke en innovatieve agrarische sector, door een aantal unieke natuurgebieden en door een robuuste recreatieve hoofdstructuur.
Weststellingwerf is ook een gemeente met levendige en leefbare dorpen in alle soorten en maten. Dorpen waar de belangrijke voorzieningen zo veel mogelijk in de buurt te vinden zijn. Dat geldt zowel voor de kleinste buurtschappen als voor Wolvega en Noordwolde als hoofdkernen.
Samenhang, samenwerking en gastvrijheid worden gezien als belangrijke én onmisbare kwaliteiten om de gemeente ook in de toekomst levendig en leefbaar te houden.

Landbouw & buitengebied

De agrarische sector in Weststellingwerf is van hoog niveau en de melkveehouderij behoort zelfs tot de top van de wereld. Weststellingwerf wil deze positie behouden en zal de agrarische sector daarom ook in de toekomst ruimte bieden om te groeien.
Aan die ontwikkeling zijn wel voorwaarden verbonden. Want Weststellingwerf zet tegelijkertijd ook in op het behouden van de identiteit en kwaliteit van het landschap. De menselijke maat is daarbij cruciaal. Dat betekent dat kansen worden geboden voor schaalvergroting van bedrijven zonder dat dit leidt tot vermindering van natuur en de herkenbaarheid van het landschap.
'*Weststellingwerf wil een sterke agrarische sector in een divers landschap, met een menselijke maat*'.

Weststellingwerf klimaatneutraal

In het Klimaatbeleidsplan 2010-2020 heeft de gemeente ingezet op een reductie van 30% van de hoeveelheid broeikasgassen ten opzichte van 1990, 20% energiebesparing ten opzichte van 2010 en het opwekken van 20% meer duurzame energie, eveneens vergeleken met 2010.

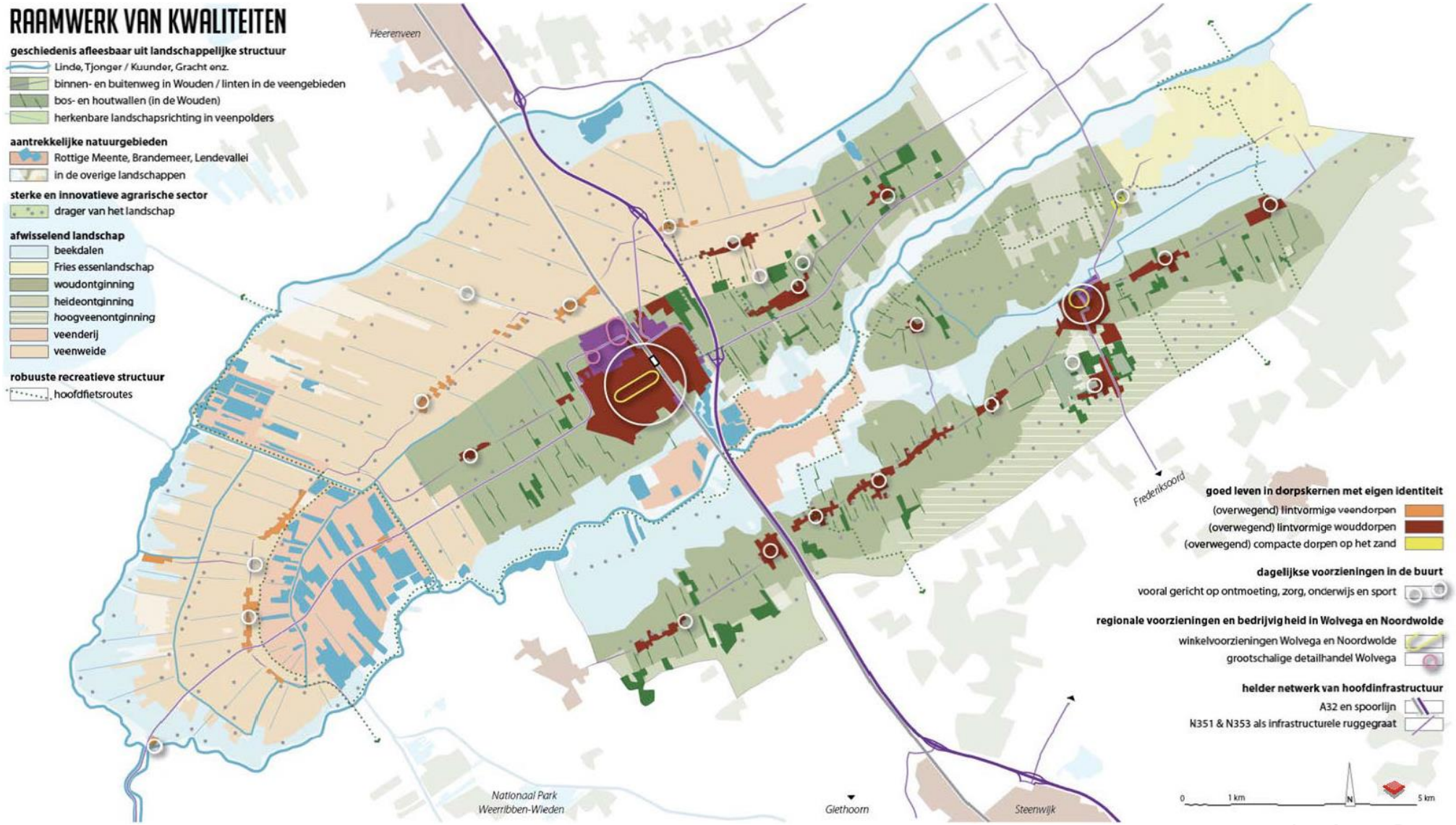
Tot nu toe heeft dat geleid tot zonneparken bij Wolvega en Noordwolde en zonnepanelen op de gebouwen van het Home Center in Wolvega. Daarnaast hebben veel particulieren en agrariërs zonnepanelen op hun daken laten installeren.
De gemeente wil op het gebied van energie en klimaat voorop lopen. Weststellingwerf zet er dan ook vol op in om als gemeente te voldoen aan de Nationale en provinciale klimaatdoelen.
In samenspraak met betrokkenen zal de gemeente toewerken naar een energieneutraal Weststellingwerf. Die doelstelling wil Weststellingwerf realiseren op het eigen grondgebied.

Raamwerk van 9 gebiedskwaliteiten

Het is belangrijk om zorgvuldig vast te leggen wat de belangrijke kwaliteiten van Weststellingwerf zijn. Dat betekent dat de Omgevingsvisie de hoofdlijnen van de gemeentelijke kwaliteiten vastlegt. Hoofdlijnen die later specifiek uitgewerkt kunnen worden op lokale schaal, bijvoorbeeld per dorp.
De bijbehorende kaart heeft als titel 'Raamwerk van kwaliteiten' meegekregen. Binnen dat raamwerk kan Weststellingwerf zich in de komende jaren verder ontwikkelen.

Binnen het raamwerk staan negen gebiedskwaliteiten centraal:

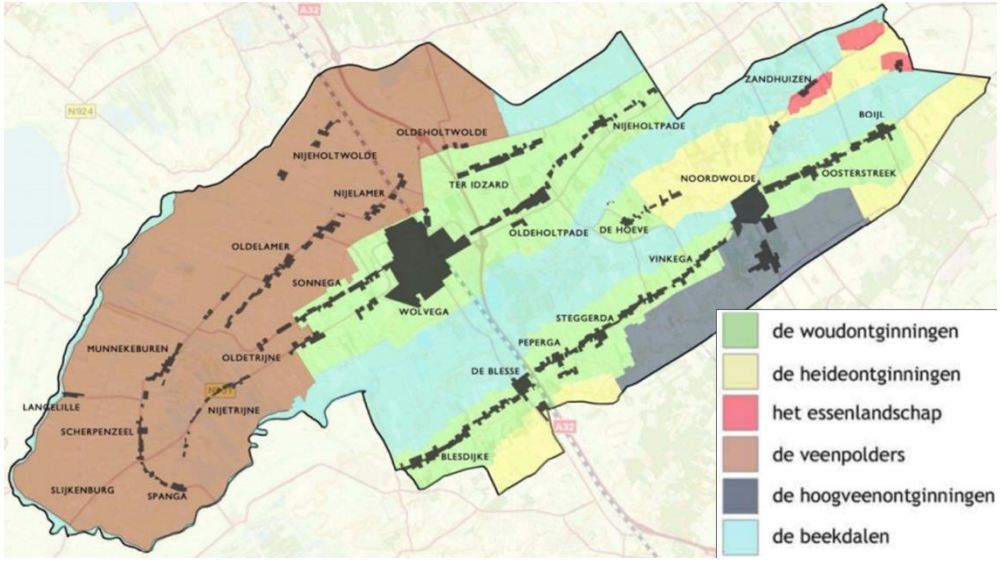
- Een aantrekkelijk en afwisselend landschap;
- Een geschiedenis die afleesbaar is uit de landschappelijke structuur;
- Een netwerk van aantrekkelijke (natte) natuurgebieden;
- Een sterke en innovatieve agrarische sector;
- Een robuuste recreatieve hoofdstructuur;
- Goed leven in dorpskernen met een eigen identiteit;
- Voorzieningen in de buurt;
- Regionale voorzieningen en bedrijvigheid in Wolvega en Noordwolde;
- Een helder netwerk van de hoofdinfrastructuur.

Raamwerk van kwaliteiten (uit: Omgevingsvisie Weststellingwerf)

2.3.2 Bestemmingsplan Buitengebied 2014

In de toelichting op het bestemmingsplan wordt in hoofdstuk 2.2 (het landschap) aangegeven dat de ontwikkeling van het huidige landschap haar basis vindt in de bodem en waterhuishouding, de natuurlijke vegetatie en de invloed die de mens in de loop van de tijd hierop heeft gehad. De ontwikkelingsgeschiedenis van Weststellingwerf is voor een groot deel nog afleesbaar in het landschap. Een landschap dat als zeer aantrekkelijk en gevarieerd kan worden getypeerd: van zanderig en hoog in het oosten naar venig en nat in het westen, met twee kenmerkende beekdalen. Het landschap kan in verschillende landschapstypen worden onderscheiden die in onderstaande figuur zichtbaar zijn gemaakt.

Landschapstypologie (uit: toelichting Bestemmingsplan Buitengebied)

2.3.3 Handleiding schaalvergroting agrarische sector 2011

Deze handleiding is bedoeld voor agrarische ondernemers die in de gemeente Weststellingwerf op de huidige locatie wil uitbreiden en zich afvragen hoe de gemeente zal reageren op hun plannen. Het gaat over de “ruimtelijke kwaliteit” van het erf, dus over een mooi erf in een prachtig landschap.

De gemeente kijkt dus ook naar de inrichting van het erf. De gemeente Weststellingwerf wil graag een mooi erf, waar agrariërs hun bedrijf goed kunnen uitoefenen en waar iedereen met plezier naar kijkt. Daarbij gaat het om de plaats van een gebouw of bouwwerk en om de erfbeplanting. De handleiding geeft per landschapstype aanwijzingen over de inrichting van erven.

De handleiding vormt een belangrijke basis voor dit landschappelijk kader windturbines.

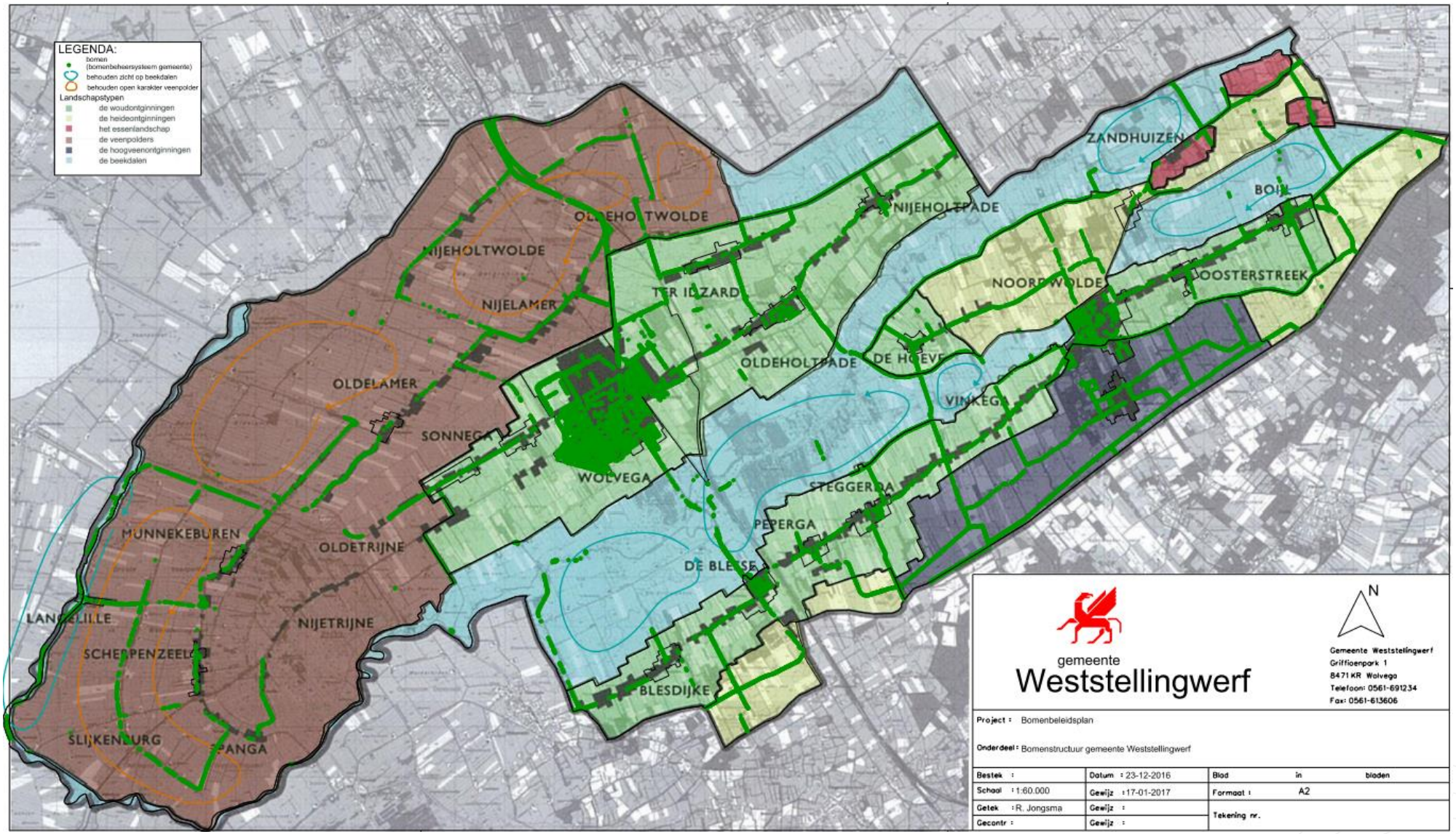
2.3.4 Bomenbeleidsplan 2017 – 2027

Bomen zijn van grote waarde voor de gemeente Weststellingwerf. Bomen dragen bij aan een aantrekkelijke en groene leefomgeving. In dit beleidsplan is het behoud van het diverse landschap en het groene karakter als rode draad genomen. Uitgangspunt hierbij is: gezonde bomen worden niet gekapt.

Uitgangspunten:

- behouden en versterken van de boomstructuren;
- gezonde bomen worden niet gekapt;
- vergroten (bio)diversiteit;
- behouden resterend historisch groen;
- ontwikkelingen zoals klimaatverandering en toepassing van zonne-energie betrekken bij inrichting en beheer.

Over windturbines wordt niet gesproken in deze beleidsnotitie, maar het lijkt voor de hand liggend om –net als bij zonnepanelen- ook hiervoor de kap en rigoureuze snoei niet toe te staan.

Boomstructuren uit Bomenbeleidsplan

3. HET LANDSCHAP

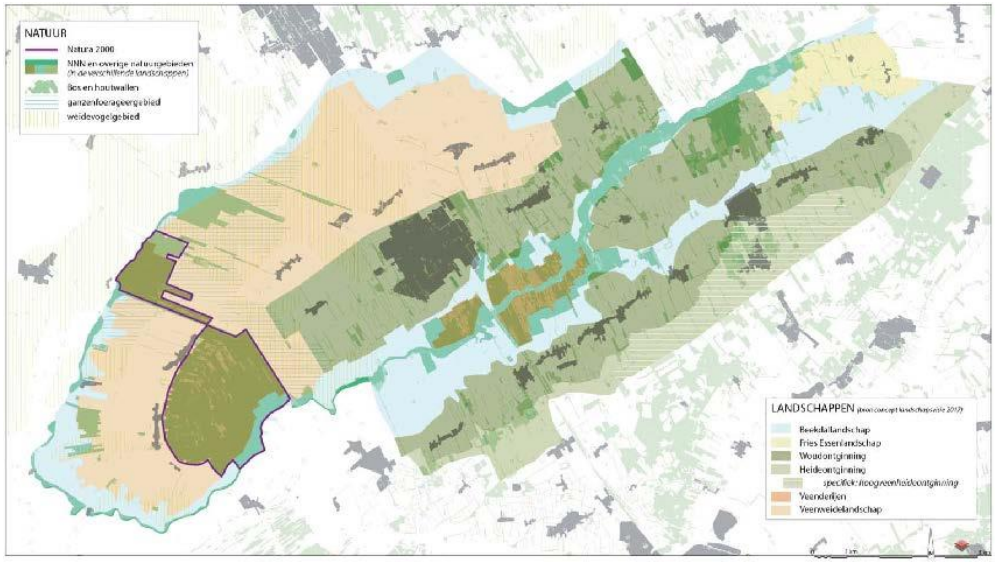
3.1 Algemeen

Aantrekkelijke en afwisselende landschappen

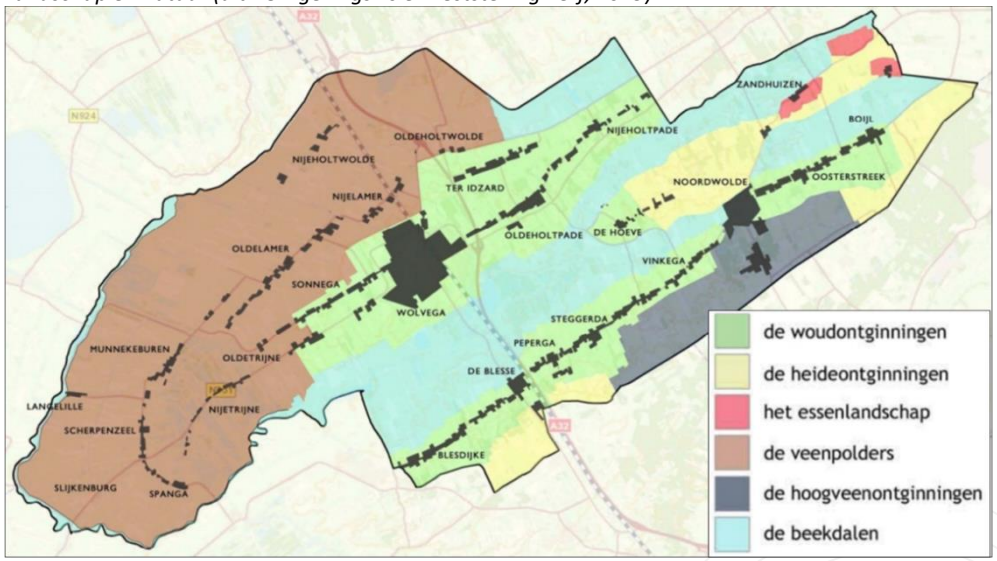
Weststellingwerf ligt op de overgang van de hooggelegen zandgronden van Drenthe en Overijssel naar de laaggelegen veengebieden van de provincie Fryslân. Met name het gebied tussen Steenwijk en Heerenveen wordt gekenmerkt door een afwisseling van hoger gelegen zandruggen en lager gelegen beekdalen, die ruwweg in oostwest-richting lopen. Door de ligging op deze markante landschappelijke overgang zijn binnen het grondgebied van de gemeente Weststellingwerf maar liefst zes landschapstypen te vinden, die ook vandaag de dag nog goed herkenbaar zijn. Tezamen vormen ze een aantrekkelijk en gevarieerd beeld.

1. Woudontginningen
2. Beekdalen
3. Essenlandschap
4. Hoogveenontginningen
5. Heideontginningen
6. Laagveen; veenpolders en veenderijen

De landschapsbeschrijvingen zijn gebaseerd op de omgevingsvisie Weststellingwerf (2019), het Bestemmingsplan, Buitengebied Weststellingwerf, BügelHajema Adviseurs (2013) en op de Landschapsvisie Zuidoost Friesland (2017).

Landschap en natuur (uit: Omgevingsvisie Weststellingwerf, 2019)

De landschapstypen in Weststellingwerf (uit: bestemmingsplan Buitengebied)

Landschapstypen

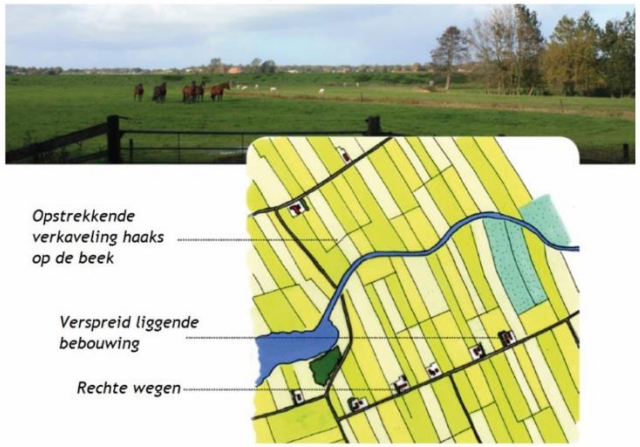
Bij het raamwerk van kwaliteiten horen de uitwerkingen voor de landschapstypen uit het bestemmingsplan buitengebied (Handleiding Schaalvergroting agrarische sector) en de recente Landschapsvisie. Deze bieden nadere randvoorwaar-den en richtlijnen voor goedkeuring van de ontwikkelingen en inpassing ervan binnen de verschillenden landschappen.
Uitgangspunten voor behoud van de kernwaarden van het landschap (concept Landschapsvisie ZOF 2017):

I Het zorgvuldig omgaan met bodem en reliëf, (geologische) ondergrond inclusief de archeologische waarden.

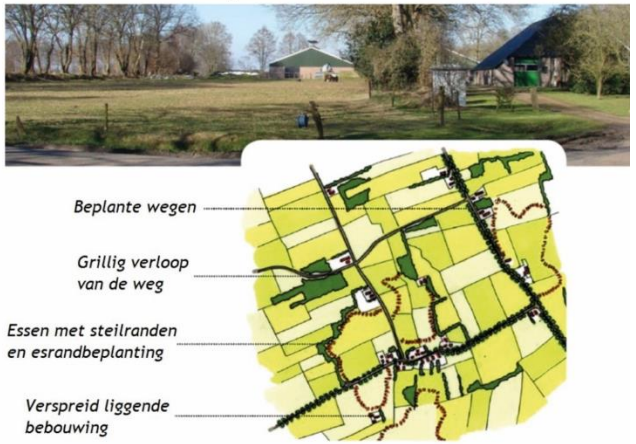
II Herkenbaar houden en versterken van een authentiek landschap:
- de structuur van beekdalen en dekzandruggen inclusief het aanwezige reliëf;
- de hoofdstructuur van open en besloten: tussen beslo-ten kleinschalige gebieden op de dekzandgronden en open grootschaligheid van de veenweidegebieden en de (brede) beekdalen;
- de grote diversiteit aan landschapstypen;
- de verschillende groenstructuren die karakteristie zijn voor de onderscheiden landschapstypen zoals: houtwallen, elzensingels, wegbeplanting, lanen, bossen, etc.;
- de karakteristieke verkavelingspatronen, wegenstructuren, dijken en dorpsstructuren;
- het onderscheid tussen natuurlijke beeklopen en gegraven vaarten.

III Aandacht voor cultuurhistorisch waardevolle gebieden:
- Scheene met de veenarbeiderswoningen (Rottige Meente),
- het Rode Dorp (Noordwolde)
- en de Oost- en Westvierdeparten met koloniewoningen (op de grens met Drenthe).

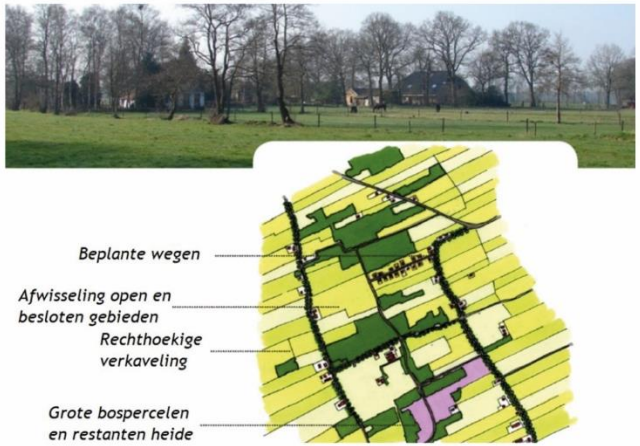
Beekdallandschap

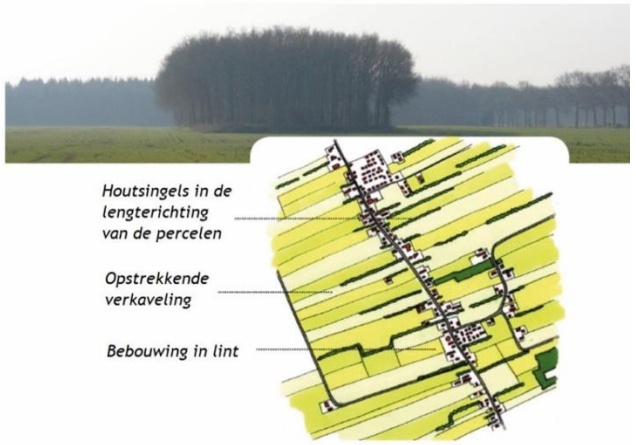
Essenlandschap

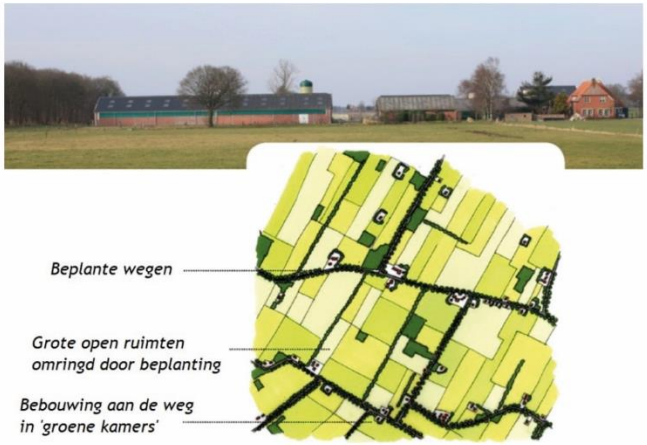
Heideontginningen

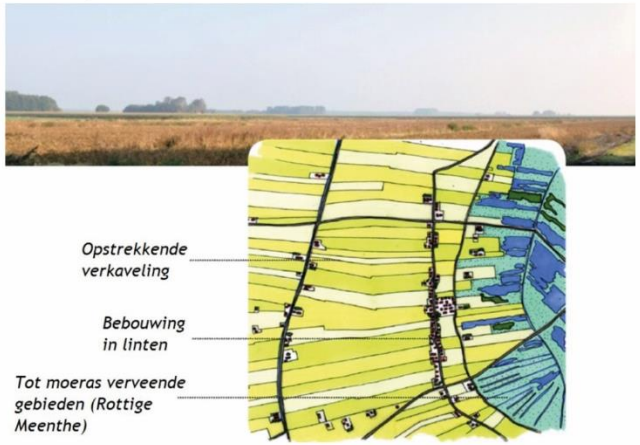
Woudontginningen

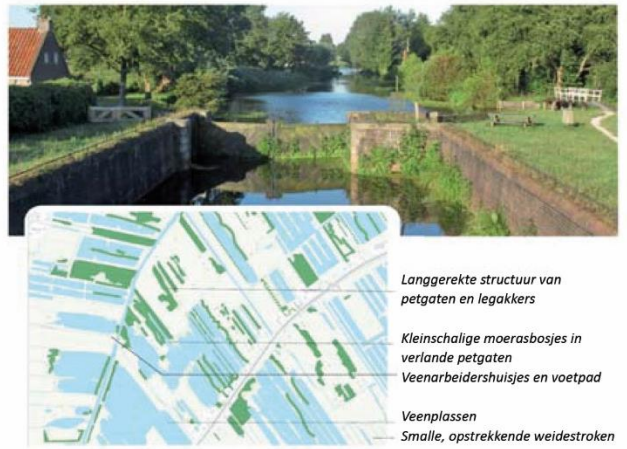
Hoogveenontginningen

Veenpolders

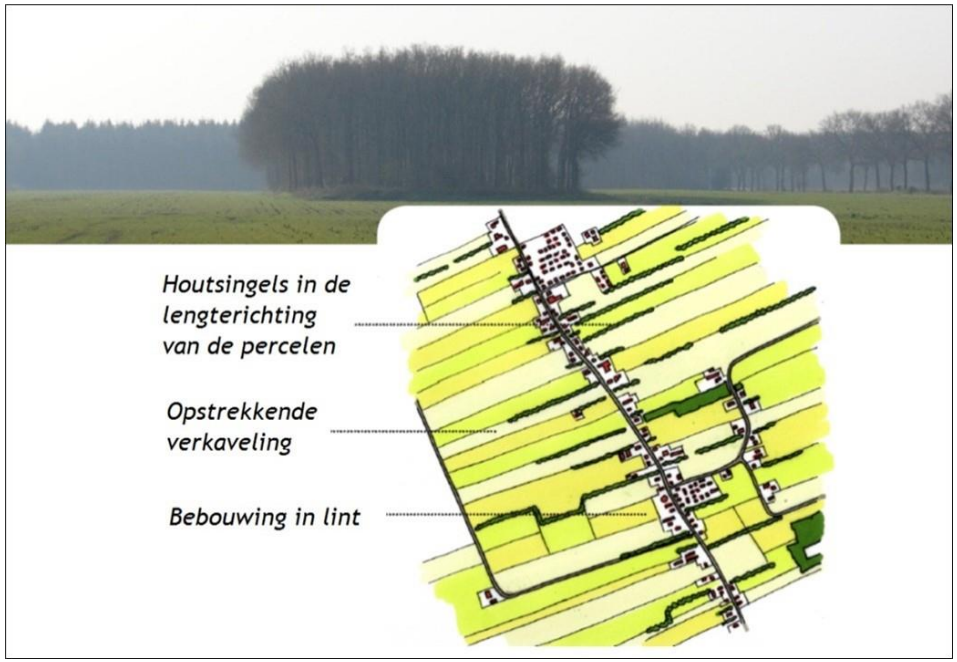

Veenderijen

3.2 Woudontginningen

De woudontginningen zijn te vinden op de zandruggen naast de beekdalen. Ze worden gekenmerkt door ontginningslinten langs binnenwegen in de lengterichting van de zandruggen, met haaks daarop staande boswallen. Houtsingels en bosstroken komen afwisselend en in verschillende lengtes, breedtes en dichtheden voor, wat een zeer gevarieerd, kleinschalig en besloten landschapsbeeld oplevert. Bebouwingslinten zijn in de dorpskernen vaak tot buiten het lint uitgegroeid.
Op de randen van de dekzandrug vinden we in veel gevallen een doorgaande buitenweg (bovenweg).

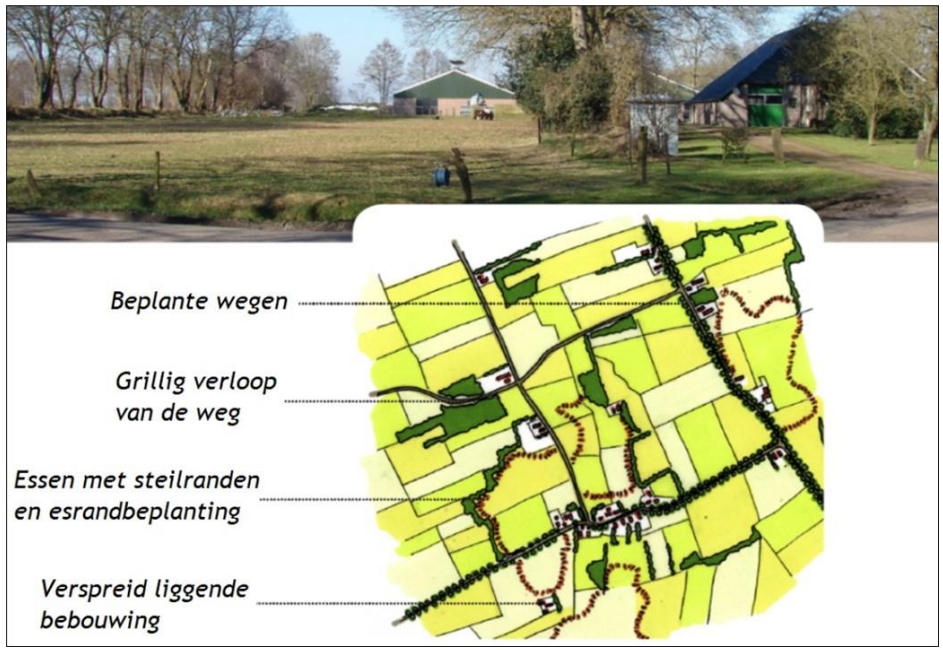
3.3 Beekdalen

De beekdalen zijn lage, door beken uitgesleten gebieden tussen de zandruggen. Doordat ze van oudsher nat en ontoegankelijk waren, zijn ze lange tijd onbewoond gebleven en fungeerden ze vooral als hooiland en weidegrond voor het vee. In Weststellingwerf bevinden zich de beekdalen van de Lende en de Tjonger (Kuunder). Dit waren oorspronkelijk meanderende beken, welke in respectievelijk 1880 en 1922 zijn gekanaliseerd. De beekdalen worden gekenmerkt door een grote verscheidenheid: van open landschappen met (natte) hooi- en rietlanden tot een meer besloten landschap met elzenbroekbossen. In de beekdalen staat het slotenpatroon haaks op de beek.

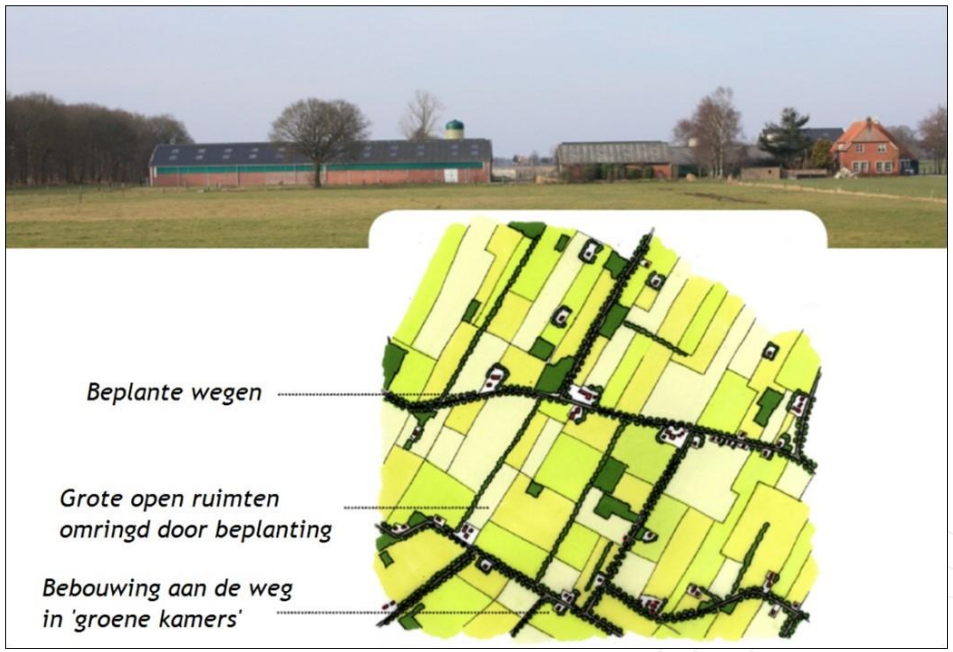
3.4 Essenlandschap

In het meest oostelijke deel van Weststellingwerf is door eeuwenlange plaggenbemesting een aantal kleinere eenmansessen gevormd. Deze zogenaamde kampen hebben geleid tot het ontstaan van kleine buurtschappen zoals Zandhuizen en Rijsberkampen. De kleine, bolvormige essen die als bouwland werden gebruikt maken het essenlandschap zeer herkenbaar. Deze essen werden omsloten door boerderijen en houtwallen. Het wegenpatroon rond de essen is kronkelig.
Plaatselijk kunnen voor Nederlandse begrippen flinke hoogteverschillen voorkomen.

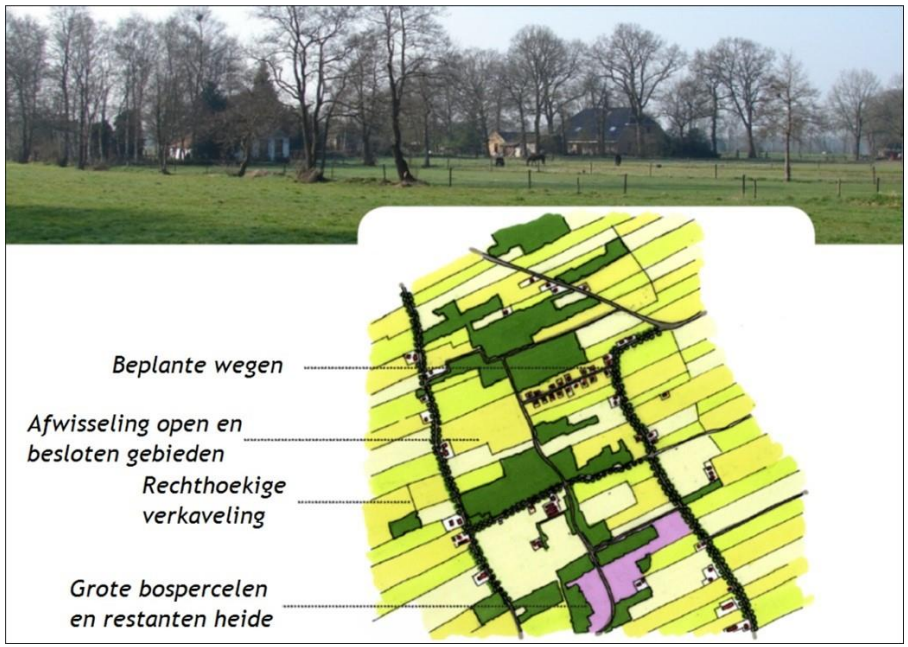
3.5 Hoogveenontginningen

De hoogveengebieden waren lange tijd ondoordringbaar, nat en ruig. Ze waren te vinden tot in de bovenlopen van de beekdalen en tot op de dekzandruggen. Begin 1800 is alle hoogveen tot op het zand afgegraven en resteerde er (natte) schrale heide –vaak met keileem in de ondergrond-. Hierop kon met plaggen en mest een armoedig bestaan worden opgebouwd. Na de introductie van de kunstmest zijn vanaf het begin van de 20ste eeuw de heidegronden op grote schaal ontgonnen en omgezet in landbouwgrond.
Langs de meestal beplante wegen liggen relatief jonge boerderijen op royale, goed beplante erven. Vanwege de late ontginning liggen er in dit landschap, behalve Noordwolde-Zuid, geen dorpen.
Op sommige plekken zijn nog landschapsstructuren en -elementen van de veenwinning en oorspronkelijke ontginning zijn terug te vinden, zoals turfvaarten en de Oost- en Westvierdeparten (grenzend aan de Koloniën van Weldadigheid) op de grens met Drenthe.

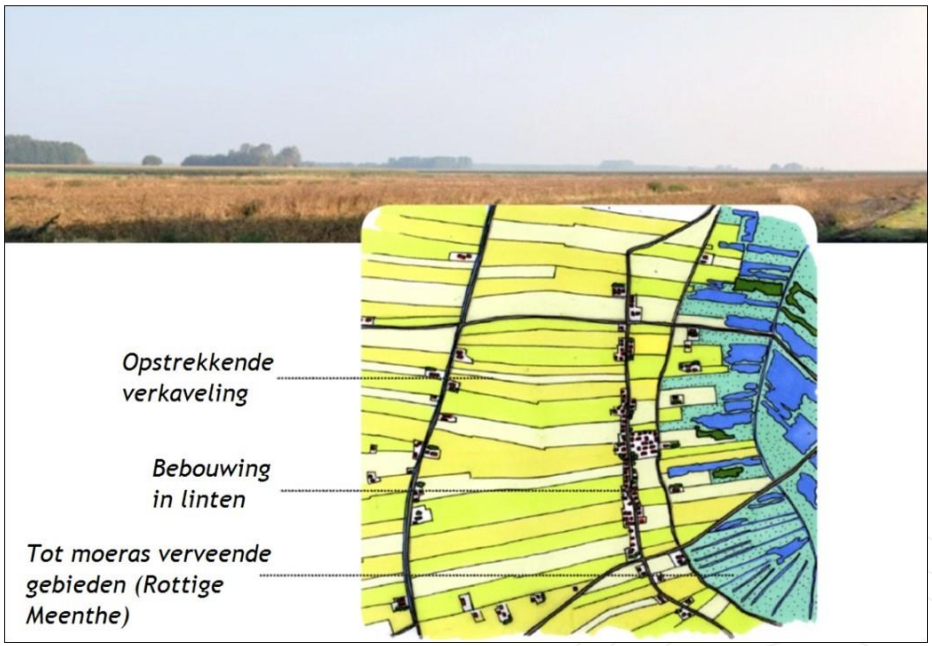
3.6 Heideontginningen

Na de introductie van de kunstmest zijn vanaf het begin van de 20ste eeuw de heidegronden op grote schaal ontgonnen en omgezet in landbouwgrond. De heideontginningen worden nu gekenmerkt door open gebieden en een rationele, rechthoekige verkaveling, met een afwisseling tussen bouwlanden, weilanden en bospercelen.
De heideontginningen zijn jong en over het algemeen grootschalig. Karakteristiek zijn de blokverkaveling, wegbeplantingen en verspreide erven met erfbeplanting. Ook houtwallen, heideterreintjes, reliëf, elzensingels op natte delen, onverharde wegen, pingoruïnes en dobben.
Ten noorden van Noordwolde ligt een groot gebied dat tot de 'heideontginningen' behoort.

3.7 Laagveen: veenpolders en veenderijen

Veenpolders
De veen(weide)polders zijn laaggelegen gebieden die lange tijd slecht toegankelijk waren. Dat veranderde met de aanleg van dijken en kades, van waaruit de laagveengebieden ontgonnen zijn in (oorspronkelijk) lange smalle kavels en voor landbouw werd benut.
De bebouwing staat meestal op de kop van deze kavels, langs de kades. Zo ontstonden langgerekte dorpslinten met een open karakter.
De veenpolders worden gekenmerkt door hun weidsheid. De meeste gronden zijn als grasland in gebruik en beplanting komt incidenteel voor. Erfbeplanting, kleine bospercelen en spontane opslag langs wegen zijn het opgaande groen. Door de relatief hoge waterstand en de vele sloten is water bepalend in het landschapsbeeld.

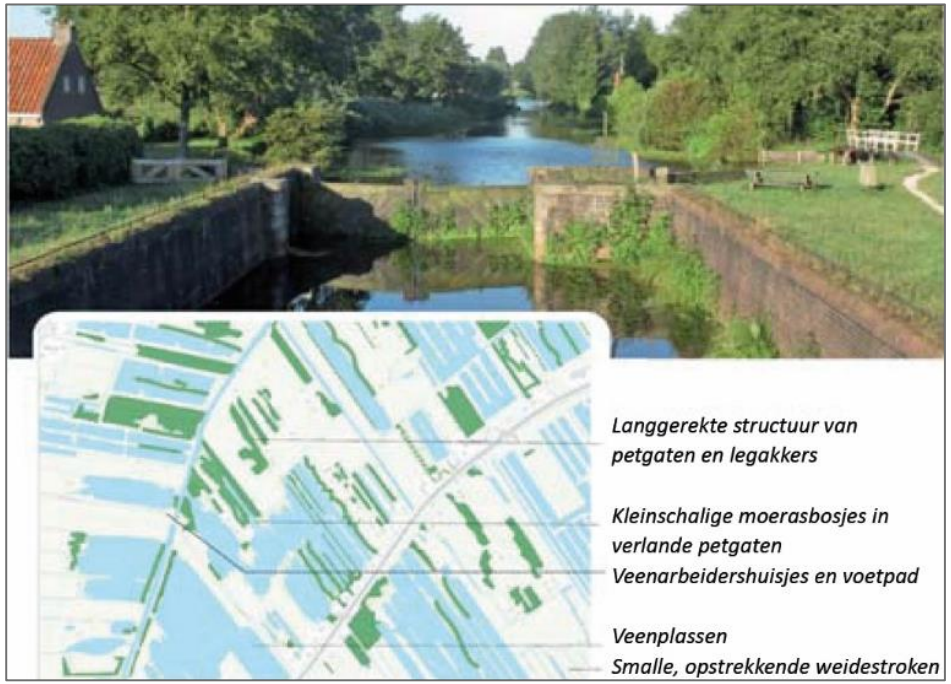

Veenderijen

Op plekken waar het veen is afgegraven (de veenderijen) zijn drassige gebieden ontstaan, met legakkers, petgaten en plassen.

De veenderijen (Rottige Meente, Brandemeer en delen van de Lendevallei) zijn de veengebieden die niet voor de landbouw zijn ontgonnen en waar tot voor kort veenwinningen en rietsnijden middelen van bestaan vormden. Nu zijn het natuurgebieden.

Petgaten en begroeide legakkers zijn naast open water, riet en natte weiden kenmerkend. Langs de Scheene liggen nog diverse met een voetpad verbonden veenarbeidershuisjes die zeer karakteristiek zijn voor het veenderijlandschap.

4. WINDTURBINES

4.1 Verschillende soorten windturbines

De foto's in dit hoofdstuk tonen enkele typen van kleine windturbines die op de markt beschikbaar zijn. Niet al deze voorbeelden zijn per se bedoeld als positief voorbeeld.

4.1.1 Grondgebonden turbines

Er zijn windturbines met een horizontale as (HAT, horizontale as turbine) en met een verticale as (VAT, verticale as turbine)). Voor beide types geldt uiteraard dat ze het beste in windrijke gebieden geplaatst kunnen worden.

Grondgebonden windturbines zijn meestal HAT turbines. De zogenaamde HAT turbines hebben wieken, en worden ook wel 'wiekturbines' of 'turbines van het propellertype' genoemd.

De bijgevoegde foto's geven een indruk van hoe (HAT) windturbines in de praktijk geplaatst zijn op of nabij een agrarisch bedrijfserf (locaties respectievelijk in Woerden 2x, Cornwerd Fr, Bronckhorst, Putten en Groningen) .

Windturbine van het zgn. 'Darrieus-type'

Windturbine van het zgn. 'Savonius-type'

Windturbine in de vorm van een boom; uitvinding van Jérôme Michaud-Larivière

4.1.2 Turbines op het dak

Op daken komen juist vooral Verticale as turbines (VAT turbines) voor.
VAT turbines zijn erg geschikt voor een bebouwde omgeving, waar vaak windvlagen voorkomen en de windrichting veel varieert. Dit neemt niet weg dat ook deze turbines in het buitengebied geplaatst kunnen worden.
Verticale as turbines worden ook wel 'windwokkels' genoemd. Deze turbine wekt energie op doordat de wind de wieken wegduwt. De rotor beweegt nooit sneller dan de wind.
Er zijn ook voorbeelden van turbines met een horizontale as (HAT) op daken.

Windturbines op een dak maken meestal teveel inbreuk op de ruimtelijke kwaliteit. Ze tasten de contour van de gebouwen al te zeer aan en ogen als wezensvreemde elementen. Daarom zijn ze in principe niet toegestaan.

De enige toe te passen turbines zijn degenen die aansluiten bij de (kap)contour van het bouwvolume en architectonisch een eenheid vormen met het dak.

voorbeeld van een goede integratie in de architectuur

4.1.3 nieuwe types windturbines

Door nieuwe technologieën en de hernieuwde interesse in (kleinere) windturbines, is het aannemelijk dat er de komende tijd nieuwe typen windturbines worden ontwikkeld.
Aangezien nu nog niet bekend is hoe deze er uit komen te zien, kan daar nu ook niet verder op ingegaan worden. Wel is het belangrijk deze niet bij voorbaat uit te sluiten.

Hiernaast volgen een aantal minder gestaagde voorbeelden van turbines op daken. Dit type turbines zullen in Weststelling-werf in principe niet worden toegestaan.

5. LANDSCHAPPELIJK TOETSINGSKADER

5.1 De ja-mits benadering

5.1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan uitgangspunten voor windturbines op een agrarisch erf. Het zijn objectgerichte kwaliteitscriteria, die een onderdeel vormen van het ruimtelijk kwaliteitsbeleid van de gemeente.
Onder de werking van de Omgevingswet zal een commissie het gemeentebestuur adviseren over op dit toetsingskader. Dit maakt de beoordeling transparant en in zekere zin voorspelbaar.
Er zijn weinig exacte regels. Vooral een paar duidelijke uitgangspunten. Dit geeft ruimte voor maatwerk. De uitgangspunten moeten helpen om de windturbines verantwoord in het landschap te plaatsen, met behoud van een werkbaar agrarisch erf en met aandacht voor de omgeving.

In de volgende paragraaf lichten we kort de belangrijkste 'ja, mits' gedachten toe die ten grondslag liggen aan de uitgangspunten die we in 5.2 en 5.3 hebben opgenomen.
De algemene uitgangspunten die altijd gelden staan in paragraaf 5.2. Deze punten zijn voor een groot deel gelijk aan de criteria die Hûs en Hiem aan de Friese gemeenten heeft voorgesteld in de notitie 'Kleine windturbines in Fryslân'. We hebben daarbij een paar punten toegevoegd die we zelf belangrijk vinden voor een goede ruimtelijke (beeld)kwaliteit.
Paragraaf 5.3 laat zien welke opstellingen van meerdere vrijstaande windturbines in de landschappen van Weststellingwerf denkbaar zijn. Ook hiervoor geldt dat elke situatie om maatwerk vraagt.

5.1.2 Uitgangspunten

Om onze duurzaamheidsdoelen te kunnen halen, willen we zoveel mogelijk ruimte bieden voor kleine windturbines. Als een turbine (in aanvulling op zonnepanelen) nodig is om de energiebehoefte van een agrarisch bedrijf op te vangen, dan willen we daar graag aan meewerken. De windturbines helpen ons om Weststellingwerf voor te bereiden op een duurzame toekomst.
Een belangrijk uitgangspunt is om windturbines in elk landschapstype toe te staan. De meeste erven zijn geschikt voor plaatsing van één of meerdere windturbines. We gaan uit van een 'ja, mits' benadering. De mits betekent dat er ook erven kunnen zijn die niet geschikt zijn. Dat is soms direct duidelijk, soms is er eerst een onderzoek (zoals een natuurtoets) voor nodig.

<u>woningen</u>
We willen geen windturbines te dicht op woningen van iemand anders toestaan. We hanteren hiervoor een minimale afstand van 75 meter van een woning van derden.
Deze 75 meter is gebaseerd op een rekenmethode die ook voor grote windturbines wordt gehanteerd: hierbij gaat men uit van een minimale afstand van 3 a 4 x de as/ masthoogte. In dit geval is dat 15 meter, en zou je op 45 tot 60 meter uitkomen. Wij hanteren hier een iets ruimere maat. Op deze afstand zal niet of nauwelijks sprake zijn van slagschaduw en/of geluidshinder. Daar is bij kleine windturbines sowieso minder sprake van dan bij grote.
Kleine windturbines zijn vrij nieuwe elementen in ons landschap en woonomgeving. Veel mensen zien een windturbine waarschijnlijk niet graag direct naast hun woning of tuin verschijnen. Door deze afstandsregel houden we hier rekening mee. Op veel agrarische erven zal ook met deze regel nog veel mogelijk zijn, bijvoorbeeld door een turbine achterop het erf te plaatsen, op voldoende afstand van de buurwoningen, die meestal aan de weg staan.

<u>natuur</u>
Wat op voorhand niet direct duidelijk is, is of er ecologische belangen worden geschaad door een windturbine. Ze kunnen vooral voor (beschermde) vogels of vleermuizen schadelijk zijn. Met een natuurtoets wordt onderzocht welk effect de windturbine heeft. Worden beschermde soorten verstoord, verwond of zelfs gedood? Dan kan het reden zijn om de windturbine niet toe te staan.

Uit een kleinschalig onderzoek dat in opdracht van de provincie Groningen is uitgevoerd (Eindrapportage Pilot Project Effecten kleine windturbines op vogels en vleermuizen, 2019) blijkt dat kleine windturbines niet of nauwelijks verstoring veroorzaken ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen. Ook is de ervaring dat de realisatie van de kleine turbines een minimale hoeveelheden aanvaringsslachtoffers onder vleermuizen en vogels tot gevolg heeft (maximaal 1 aanvaringsslachtoffer/windmolen/jaar). Een en ander heeft te maken met de beperkte hoogte van de turbines, de locatie (dicht bij de bebouwing op en aansluitend op het erf) en de snelheid van de wieken.
Om deze voorlopige resultaten van het kleinschalige onderzoek te valideren, laten provincie Groningen en Fryslân in 2021/2022 een grootschaliger onderzoek uitvoeren naar de te verwachten effecten.
Vooralsnog is de verwachting dat er geen significant negatieve effecten zijn te verwachten bij het realiseren van de betreffende kleine windturbines op de erven in het landelijk gebied.

De gemeente Weststellingwerf kijkt per initiatief, in overleg met de provincie, of er een natuurtoets uitgevoerd moet worden. Dit heeft te maken met de nabijheid van Natura 2000-gebied of weidevogelgebied.
De gemeente Weststellingwerf wacht de onderzoeksresultaten van het grootschalig onderzoek af. Als uit het grootschalig onderzoek blijkt dat het niet meer nodig is om een natuurtoets uit te voeren bij het plaatsen van kleine windturbines, zal de gemeente deze werkwijze overnemen.

Uitbreiding agrarisch bedrijf
Indien bekend, zal op voorhand rekening gehouden moeten worden met toekomstige uitbreidingen van het bedrijf. Voor deze uitbreidingen is soms landschappelijke inpassing noodzakelijk, bijvoorbeeld door het doortrekken van erfbeplanting. Met de plaatsing van de windturbines dient hiermee rekening te worden gehouden.

Het kan natuurlijk zijn dat, nadát de windturbines geplaatst zijn, een uitbreiding van het bedrijf door middel van bijvoorbeeld het plaatsen van een nieuwe stal, gewenst is. En dat de windturbines op de plek staan waar eigenlijk erfbeplanting gewenst is voor een goede landschappelijke inpassing. In dat geval zal gekeken moeten worden of de turbine(s) verplaatst kunnen worden of dat bijvoorbeeld lage onderbeplanting tussen de turbines aangeplant kan worden.

Op het erf en passend in het landschap
Is het erf op voldoende afstand van woningen of natuur? Dan is de volgende stap om een windturbine zo goed mogelijk op zijn plek te zetten. Op een dak, of vrijstaand. In het algemeen werkt het voor het beeld vanaf de straat het best als een windturbine achterop het erf wordt geplaatst. Niet te ver van gebouwen of hoge beplanting. Het moet zichtbaar blijven dat de windturbine bij de boerderij hoort. Het risico is anders dat er veel 'losse' windturbines in het landschap komen te staan, waarmee een rommelig totaalbeeld dreigt te ontstaan. Bovendien wordt hiermee zichtbaar gehouden dat de windturbine bij de boerderij hoort. Het is dan heel duidelijk te zien waar die boerderij (een deel van) zijn energie vandaan haalt.

Als er één vrijstaande windturbine wordt gevraagd, dan zal meestal een goede plek te vinden zijn op het (zij- of) achtererf. Als er meerdere vrijstaande turbines worden gevraagd (maximaal drie), dan is het belangrijk de opstelling te plaatsen op een manier die past bij de landschappelijke structuren rondom het erf. Als daar geen aandacht voor zou zijn, kan een erg rommelig of onlogisch beeld ontstaan.
Bij deze toetsing dient wel oog te worden gehouden voor een praktische bedrijfsvoering en voldoende windvang.

bestemmingsplan
De regels voor de genoemde 'mitsen' staan in het facetbestemmingsplan waar dit landschappelijk kader een bijlage bij is. Ze worden bij de uitgangspunten voor plaatsing (in 5.2 en 5.3) voor de duidelijkheid ook nogmaals benoemd.

5.2 Algemeen toetsingskader

5.2.1 Grondgebonden turbines

PLAATSING

- Niet bij woningen van anderen, afstand minimaal 75 meter (zie 5.1)
- Niet in of bij kwetsbare natuur of vlieggebied van kwetsbare vogels of vleermuizen. Per initiatief kijkt de gemeente of een natuurtoets uitgevoerd dient te worden (zie 5.1)
- In principe op of nabij het erf, aansluitend bij bebouwing of boombeplanting op het erf (zie 5.1)
- Provinciale eis: op of direct grenzend aan een agrarisch bouwperceel (dat is de grond die op basis van een bestemmingsplan/ beheersverordening/ omgevingsplan voor agrarische erfbebouwing in aanmerking komt)
- Plaatsing binnen de (visuele) begrenzing van het erf
- Niet ten koste van bomen
- Op een ondergeschikte locatie (zo mogelijk achter opgaande beplanting of bebouwing)
- Plaatsing achter woning of voorhuis (laat de oorspronkelijke boerderij of de woning de blikvanger zijn)
- Het maximum van drie windturbines is toegestaan mits dit past bij het totaalbeeld van het erf
- De eerste windturbine moet hierbij in het bouwvlak van het agrarisch bedrijf liggen, zodat de lijnopstelling ook visueel verbonden blijft met het agrarisch bedrijf.
- Bij 3 stuks zijn de onderlinge afstanden gelijk aan elkaar
- In principe niet op het voorerf. Plaatsing op een voorerf kan overwogen worden voor erven die op meer dan 200 meter van de doorgaande weg liggen of die door tussenliggend bos of andere bebouwing niet goed zichtbaar zijn vanaf de weg. Plaatsing op een voorerf kan de voorkeur hebben in situaties waarin het voorerf het oorspronkelijke (typologische) achtererf is. Dit soort gevallen vereisen maatwerk.
- Op voldoende afstand tot cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren (b.v. dijken, beken, vaarten, essen, dobben, pingoruïnes). Als richtlijn hanteren we 25 meter, maar per geval is maatwerk nodig.

HOOFDVORM

- Bij 2 of 3 stuks zijn alle windturbines van hetzelfde type: gelijke hoogte, verhoudingen, materialen en kleuren
- Zelfstandige, eenduidige, ranke hoofdvorm
- HAT (horizontale as turbines) en VAT (verticale as turbines) mogelijk (zie h 4)
- HAT: ashoogte maximaal 15 meter
- VAT: hoogte maximaal 15 meter
- HAT: evenwichtige verhouding masthoogte/wiekdiameter. Verhoudingen die veel voorkomen liggen tussen 1:1 en 1,5:1 (dus bij een mast van 15 m heeft een wiek de lengte tussen de 5 en 7,5 meter).
- Bijbehorende elementen (transformator, hekwerk, e.a.) in maat sterk ondergeschikt.

OPMAAK

- Bij 2 of 3 stuks zijn alle windturbines van hetzelfde type: gelijke hoogte, verhoudingen, materialen en kleuren
- Materialen: metaal, hout, kunststof (glas- en carbonfibers). Vanuit duurzaamheid een voorkeur voor hernieuwbaar materiaal als staal (mast) en hout (rotorbladen)
- Kleur: onopvallend/ gedekt, mat/ geen glimmende oppervlakten
- Bijbehorende elementen (transformator, hekwerk, e.a.): gedekte kleurstelling, bij voorkeur conform de in het buitengebied van Weststellingwerf gebruikte kleuren (als RAL 6009 donkergroen)
- Reclame: niet toegestaan.

5.2.2 Turbines op dak

PLAATSING

- Op het dak van gebouwen
- Niet op (Rijks en gemeentelijke) monumenten
- Niet op karakteristieke panden (overeenkomstig de provinciale nota Grutsk op ‘e Romte en gemeentelijk beleid)
- Niet dicht bij woningen van anderen, afstand minimaal 75 meter (zie 5.1)
- Niet in of bij kwetsbare natuur of vlieggebied van kwetsbare vogels of vleermuizen. Per initiatief kijkt de gemeente of een natuurtoets uitgevoerd dient te worden (zie 5.1).

HOOFDVORM

- Bij meerdere turbines op één dak zijn alle windturbines van hetzelfde type: gelijke hoogte, verhoudingen, materialen en kleuren
- Maximaal tot 1 meter boven de nok
- Alleen toegestaan zijn turbines die aansluiten bij de (kap)contour van het bouwvolume en die architectonisch een eenheid vormen met het dak.
- Duidelijk ondergeschikt in beeld en omvang ten opzichte van het dakvlak waarop de turbine wordt geplaatst.

OPMAAK

- Bij meerdere turbines op één dak zijn alle windturbines van hetzelfde type: gelijke hoogte, verhoudingen, materialen en kleuren
- Materialen: metaal, hout, kunststof (glas- en carbonfibers). Vanuit duurzaamheid een voorkeur voor hernieuwbaar materiaal als staal en hout
- Kleur: onopvallend/ gedekt, mat/ geen glimmende oppervlakten, afgestemd op de kleur van de dakbedekking. Bij voorkeur conform de in het buitengebied van Weststellingwerf gebruikte kleuren
- Reclame: niet toegestaan.

5.3 Toetsingskader per landschapstype

De in deze paragraaf ingetekende opstellingen voor twee of drie turbines, zijn bedoeld als voorbeeld en inspiratiebron. De afbeeldingen schetsen hoe een opstelling eruit kan zien als de uitgangspunten van een landschapstype gehanteerd zijn. Er zijn altijd meer opstellingen mogelijk dan hier op de afbeeldingen geschetst. De illustraties zijn bedoeld als hulpmiddel om te laten zien wat meestal kan.
Het kan in praktijk ook voorkomen dat een geschetste illustratie juist niet uitvoerbaar is. Bijvoorbeeld omdat het erf weliswaar in het genoemde landschapstype ligt, maar het erf of de directe omgeving toch iets andere kenmerken heeft (dan meestal in dat landschapstype). Dan is echt maatwerk nodig.

Alle afbeeldingen zijn noordgericht. De heersende windrichting uit west tot zuidwest is op de afbeeldingen zichtbaar gemaakt. De getekende opstellingen houden rekening met die windrichting.
De erven op de voorbeelden liggen aan de noordzijde van de weg. Natuurlijk zijn er in praktijk veel erven die een andere situering kennen. Ook voor die gevallen blijven de uitgangspunten echter hetzelfde en kunnen de voorbeelden als inspiratie dienen.

Voor de illustraties uit deze paragraaf is gebruik gemaakt van de figuren uit de Handleiding schaalvergroting agrarische sector.

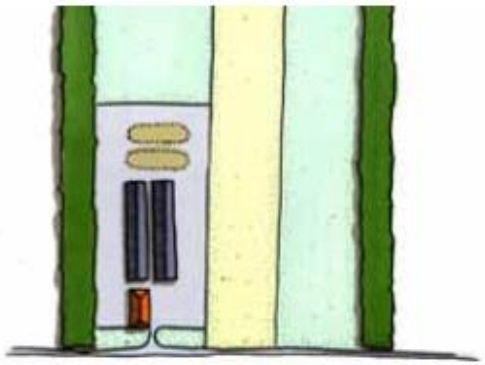
5.3.1 Woudontginningen

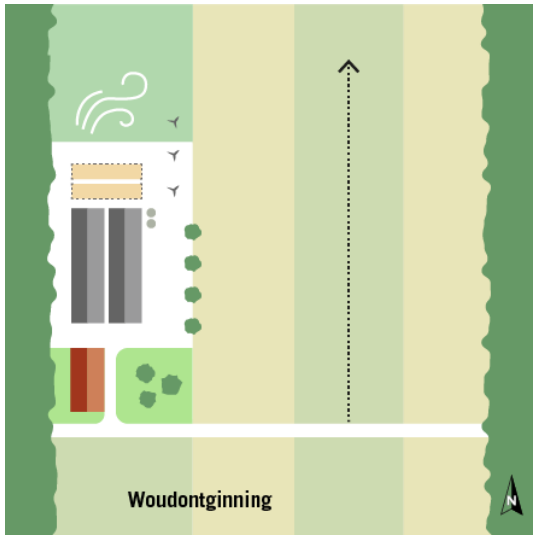
KENMERKEN EN STRUCTUUR

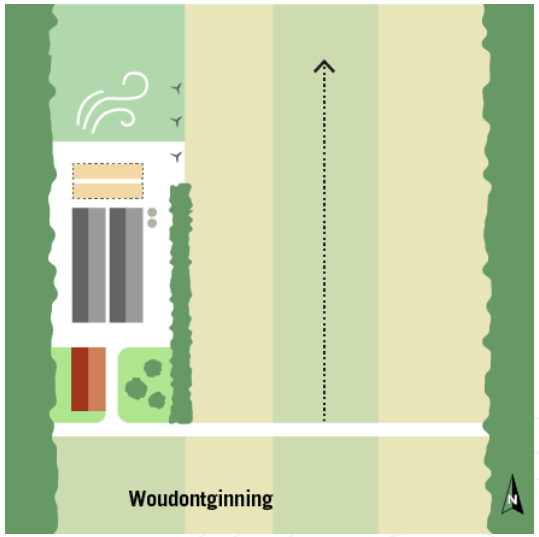
- Ligging op hoge zandrug
- Laanbeplanting langs de wegen, houtsingels op perceelsgrenzen en bosstroken geven het gebied een kleinschalig en vrij besloten karakter
- Lange, smalle kavels met hout/boomsingels op de kavelgrenzen
- Tussen bebouwing zicht op achterliggende (beken)landschap
- Parallelle wegenstructuur met aanliggende (lint)bebouwing, wat resulteert in lange, rechte bebouwingslinten (met binnenweg op het hoogste deel en een buitenweg aan de zijde van het beekdal)
- Historische boerderijen in de linten, aan (of op enige afstand van) de weg
- Regelmatige opzet van erven, meestal langgerekt
- Gebouwen met nokrichting in de verkavelingsrichting.
- Duidelijk contrast tussen meer beplante dekzandruggen en aangrenzende weidse beekdalen

PLAATSING WINDTURBINES

- Zie algemeen toetsingskader (5.2)
- Windturbines toestaan
- Plaatsing met slagen mee in lijn met verkaveling (in verband met slagenverkaveling niet haaks erop, geen diagonalen of in driehoeksverband)
- Plaatsing achter bebouwing (in plaats van er naast) i.v.m. doorzicht op het landschap. Plaatsing *naast* bebouwing is niet toegestaan, mits ter verlenging bossingel of houtwal
- Verlengen van een bossingel of houtwal met windturbines in lijnopstelling (als moderne variant op herstel van deze landschapselementen). Dit betekent dat in dit landschapstype een uitzondering mogelijk is op de algemene plaatsingsregels (namelijk: sterke voorkeur voor plaatsing binnen de (visuele) begrenzing van het erf)

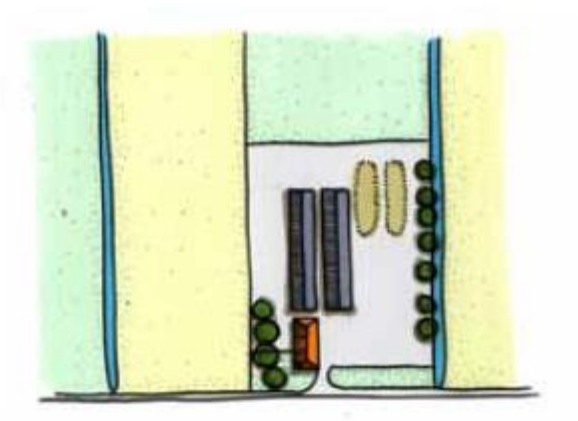
5.3.2 Beekdalen

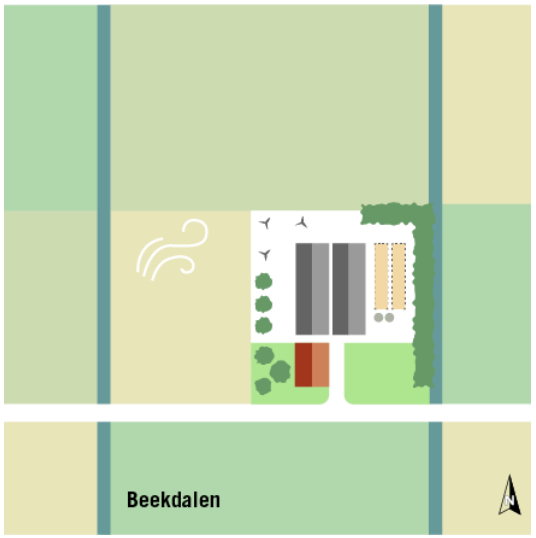
KENMERKEN EN STRUCTUUR

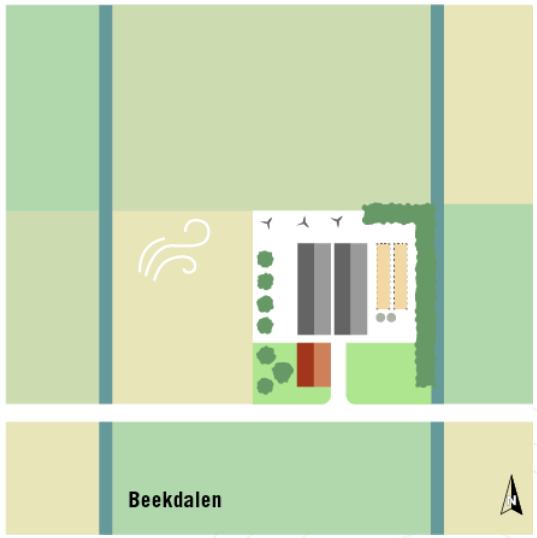
- Lagere ligging
- Nat gebied met sloten loodrecht op de beek
- Openheid en weidsheid met relatief weinig opgaande beplanting
- Grootschalig karakter (met kleinschalige gradiënten)
- Sterk contrast met de meer besloten woudontginningen op de zandruggen;
- Slagenverkaveling (minder smal dan woud- en heideontginning)
- Rationele en planmatig aangelegde ruilverkavelingswegen
- Bebouwing komt beperkt voor, alleen aan later aangelegde ruilverkavelingswegen
- Regelmatige opzet van erven,
- Erven als (vaak groene) eilanden in de ruimte
- Incidentele beplanting, meestal gekoppeld aan erven. Principe voor erfbeplanting: ‘minimaal één achterhoek van het erf beplanten’
- Aanwezigheid van dijken.

PLAATSING WINDTURBINES

- Zie algemeen toetsingskader (5.2)
- Ondanks de openheid wel windturbines toestaan. De motivering hiervoor is dat de turbines transparant (en niet breed ‘vertakt’ zoals bomen), waardoor ze als opgaande elementen het open en weidse karakter van dit landschap niet aantasten.
- In principe overal op (of nabij) het erf mogelijk, maar bij voorkeur zo ver mogelijk van de beek
- In driehoeksverband ter markering van een van de achterhoeken van het erf
- In lijnopstelling haaks op of in lijn met de verkaveling (geen diagonalen).

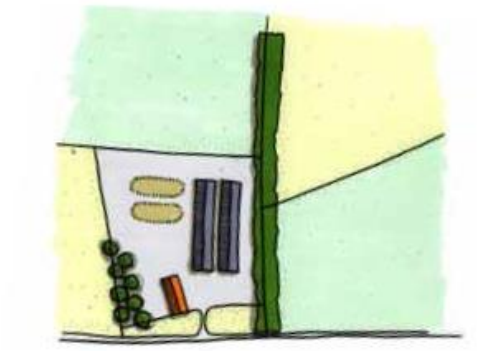
5.3.3 Essenlandschap

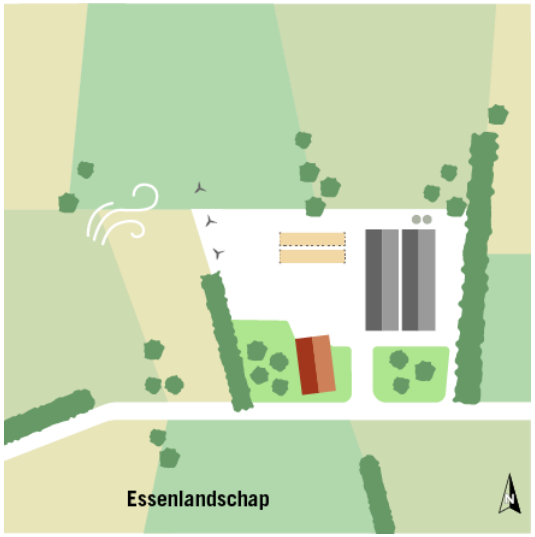
KENMERKEN EN STRUCTUUR

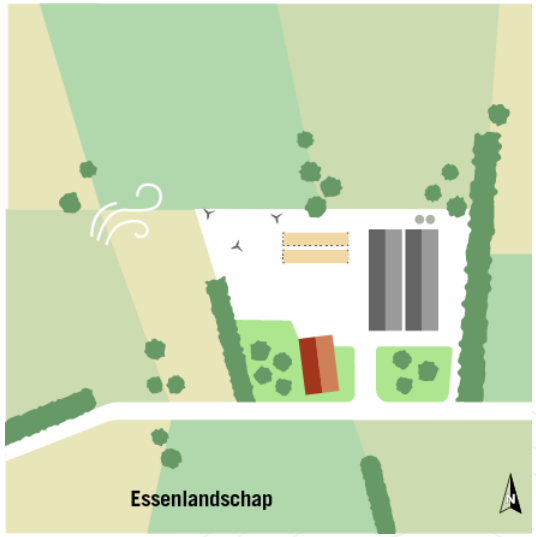
- Oud, waardevol cultuurlandschap
- Onregelmatige en grillige verkavelingsstructuur landschap
- Kleinschalig en besloten karakter door (afwisseling van) houtsingels, bospercelen, esrandbeplantingen, boomgroepen, losse bomen en laanbeplanting
- Aanwezigheid van (micro)reliëf in de vorm van essen (bollende bouwlanden), eenmansessen, esdorpen en steilranden
- Organisch wegenverloop vanuit de dorpen naar de omgeving, waarbij de wegen vaak nog een klinkerbestrating hebben en een bomenrij aan weerszijden;
- Oude, monumentale boerderijen in een ruime opzet en vrije ordening ten opzichte van de weg en van elkaar
- Erven hebben een compacte, onregelmatige opzet met de gebouwen ten opzichte van elkaar vaak gedraaid. De achterkant van het boerenerf ligt meestal naar de es.
- Zware erfbeplanting

PLAATSING WINDTURBINES

- Zie algemeen toetsingskader (5.2)
- Wel windturbines toestaan, maar met maatwerk (motivering: waardevol, oud en recreatief aantrekkelijk landschap)
- Niet op de es om deze ongerept en duidelijk herkenbaar te houden
- Op erven die kort op een es liggen worden de windturbines zo ver mogelijk van de es af geplaatst
- Windturbines mogen in een vrije plaatsing (motivering: om de onregelmatige en grillige structuur van het landschap te benadrukken). In driehoeksverband of lijnopstelling is ook mogelijk
- Windturbines mogen relatief dicht opeen, en hoeven niet op (geheel) gelijke afstand van elkaar geplaatst te worden
- Plaatsing binnen erfomranding.

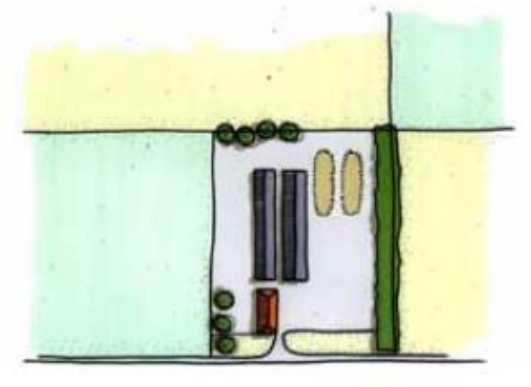
5.3.4 Hoogveenontginningen

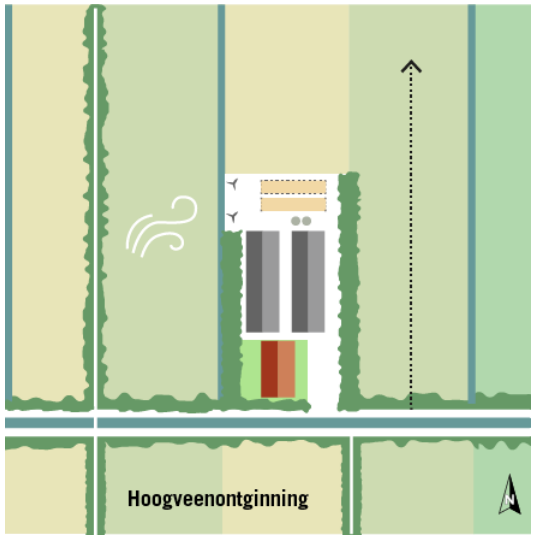
KENMERKEN EN STRUCTUUR

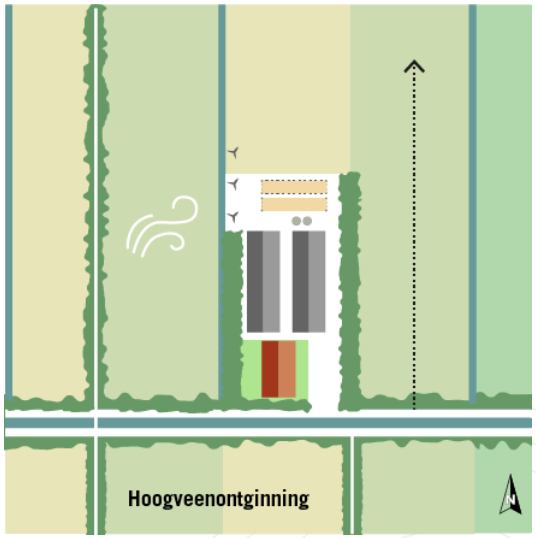
- Kleinschalig karakter
- Halfopen tot open/ weids
- Nat gebied
- Regelmatige slagenverkaveling (loodrecht op de vaart)
- Stelsel van open hoofdvaarten (met laanbeplanting) met haaks daarop wijken in regelmatige onderlinge afstand / Wijkenstructuur (sloten haaks op de ontginningsvaart) goed zichtbaar
- De wegen langs de vaart vormen een sterk accent, vaak met laanbeplanting
- Bebouwingslinten die zijn uitgegroeid tot langgerekte dorpen langs de hoofdvaart
- Erven liggen direct aan de weg, of op korte afstand van de weg
- meestal een- of tweezijdig beplant en regelmatig van opzet. Hierdoor erven als verdichtingen aan de weg

PLAATSING WINDTURBINES

- Zie algemeen toetsingskader (5.2)
- Windturbines toestaan
- Plaatsing met slagen mee in lijn met verkaveling (ivm slagenverkaveling niet haaks erop, geen diagonalen of in driehoeksverband)
- Verlengen van een bossingel of houtwal met windturbines in lijnopstelling (als moderne variant op herstel van deze landschapselementen). Dit betekent dat in dit landschapstype een uitzondering mogelijk is op de algemene plaatsingsregels (namelijk: sterke voorkeur voor plaatsing binnen de (visuele) begrenzing van het erf) De eerste windturbine moet hierbij in het bouwvlak van het agrarisch bedrijf liggen (of in de marge daar net omheen zoals het bestemmingsplan of beheersverordening dat toestaat), zodat de lijnopstelling ook visueel verbonden blijft met het agrarisch bedrijf.

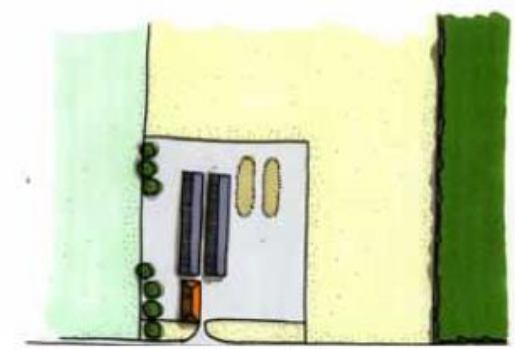
5.3.5 Heideontginningen

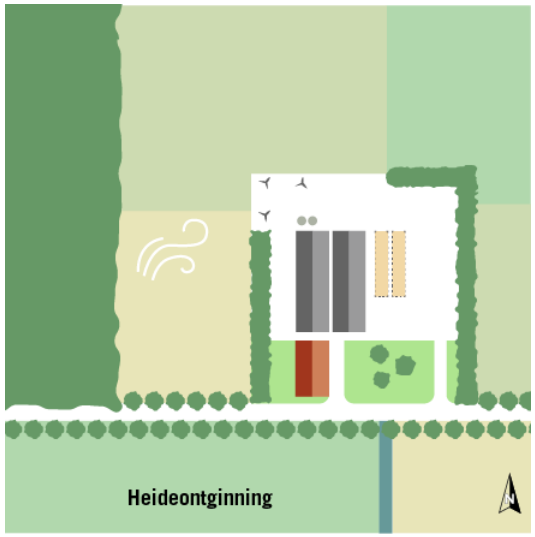
KENMERKEN EN STRUCTUUR

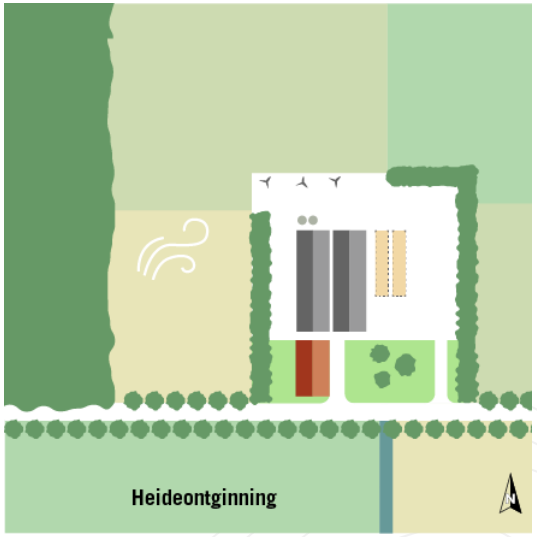
- Jong landschap (met nieuwe erven aan nieuwe wegen)
- Half-open tot besloten
- Grootschalig
- Blokverkaveling
- Hoog en droog
- Naast landbouwgrond ook heiderestanten en grote bospercelen
- Sterk beplantte wegen
- Aanwezigheid van dobben en pingo's (meertjes ontstaan in de ijstijd)
- Erfbeplanting vaak aan twee zijden van het erf, meestal is tenminste één achterhoek beplant

PLAATSING WINDTURBINES

- Zie algemeen toetsingskader (5.2)
- Windturbines toestaan
- Koppeling aan blokverkaveling
- In driehoeksverband ter markering van een van de achterhoeken van het erf
- In lijnopstelling haaks op of in lijn met de verkaveling (geen diagonalen)

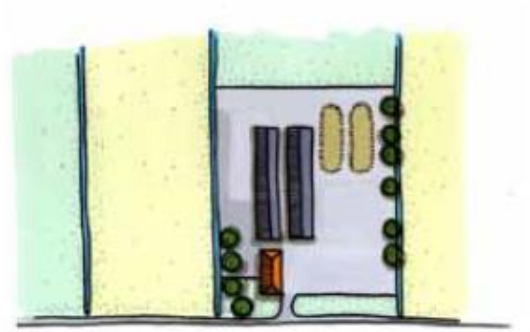
5.3.6 Laagveen; veenpolders en veenderijen

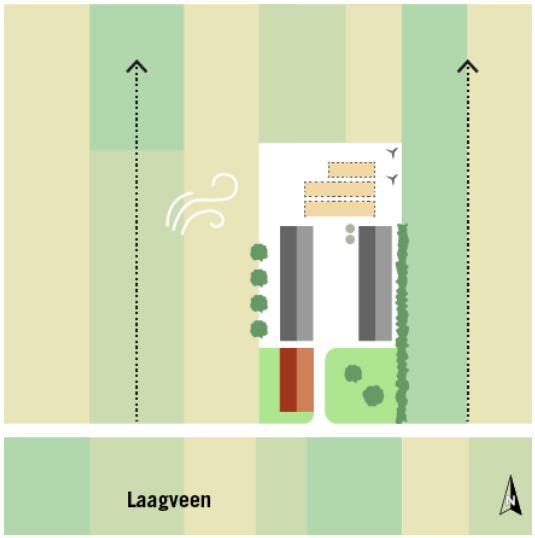
KENMERKEN EN STRUCTUUR

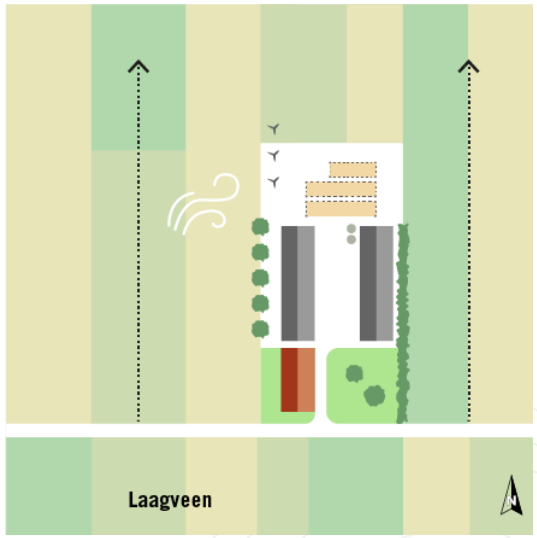
- zeer open gebied
- smalle slagenverkaveling
- grootschalig
- nat gebied
- de randen van de verschillende poldereenheden, de dijken en kaden, zijn belangrijke structuurlijnen in het landschap
- enkele grote water- en moerasrijke natuurgebieden.
- weidevogelgebied
- grote erven (al dan niet omringd door erfbeplanting en aan de voorzijde open)
- bebouwing als puntelement/ eiland in het open landschap.

PLAATSING WINDTURBINES

- Zie algemeen toetsingskader (5.2)
- Ondanks de openheid wel windturbines toestaan. De motivering hiervoor is dat de turbines transparant (en niet breed 'vertakt' zoals bomen), waardoor ze als opgaande elementen het open en weidse karakter van dit landschap niet aantasten.
- Plaatsing bij voorkeur zo dicht mogelijk bij de bebouwing/ zo min mogelijk het open landschap in
- Plaatsing met slagen mee in lijn met verkaveling (i.v.m. slagenverkaveling niet haaks erop, geen diagonalen of in driehoeksverband)
- In lijnopstelling in lijn met de verkaveling (geen diagonalen)
- Rekening houden met waardevolle, structurerende lijnen (dijken en kades); indien mogelijk deze juist versterken door turbines in lijn met deze elementen te plaatsen
- Rekening houden met weidevogelgebied; plaatsing van turbines buiten de daarvoor aangewezen weidevogelgebieden, en mogelijk zo ver mogelijk er vandaan.

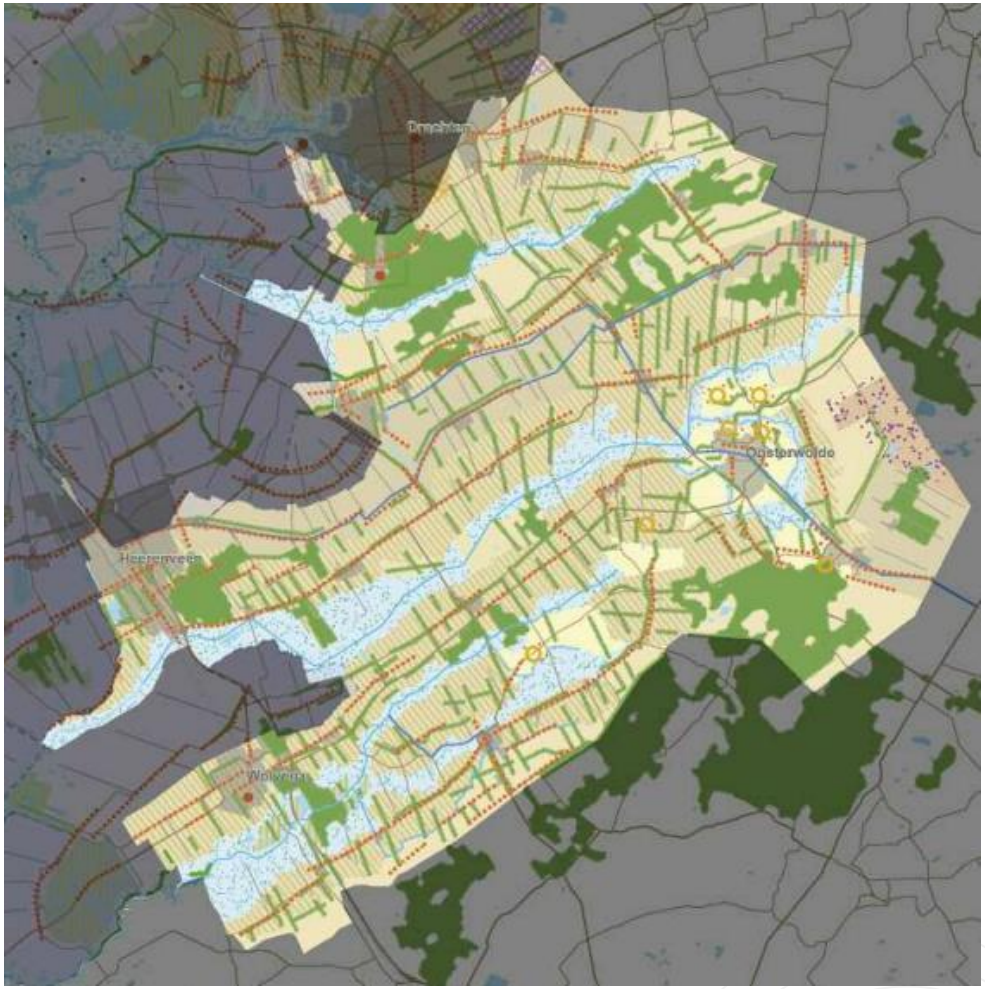

BIJLAGEN

6. GRUTSK OP ‘E ROMTE

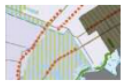

deelgebied laagveengebied

deelgebied Zuidelijke Wouden

Wat is in het Laagveengebied van provinciaal belang:

1 Enkele veenpolders waarbij de samenhang tussen ontginning, ontwatering, verkaveling, polderdijken, vaarten, en bebouwingspatroon nog goed zichtbaar is.

2 De grootschalige openheid van het Tsjûkemar en enkele veenweidegebieden.

3 De benedenlopen van de beekdalen [Lende, Tsjonger, Alddjip (de Boarn), de Ieën, onderdeel van het grotere systeem van beken en beekdalen].

4 De lineaire bebouwing in samenhang met een sterke gerichtheid van de verkaveling (regelmatig opstrekkend).

5 De Romeinse en vroeg middeleeuwse ontginningen tegen het klei-op-veengebied aan, die basis zijn geweest voor de daarop volgende ontginningen.

6 Het totale watersysteem van beeklopen, meren, vaarten, ringsloten en ringvaarten.

7 Het systeem van zeedijken en voormalige zeedijken, waarvan de IJsselmeerdijk/voormalige Zuiderzeedijk als bijzonder wordt beschouwd in dit dijkensysteem.

8 Dorpen met een sterke relatie met vaarten en meeroevers.

Wat is in de Zuidelijke Wouden van provinciaal belang:

1 De beekdalen van de Lende, de Tsjonger en het Âlddjip; elk beekdal met eigen karakteristieken die zowel uiting zijn van de natuurlijke oorsprong van de beek, de basis voor de ontginningen, als van de latere kanalisatie met cultuurtechnische ingrepen.

2 De samenhang tussen de hogere gronden (langgerekte ruggen) en de dalen, die wordt gevormd door de verkaveling, de rangschikking van de bebouwing (lineair) en de singels en houtwallen, tegenover de lager gelegen veelal redelijk open beekdalen (Lende, Tsjonger en Âlddjip).

3 Het aardkundig reliëf (natuurlijk en historisch), in de vorm van de dekzandruggen parallel aan de beekdalen, verspreide pingoruïnes, stuifzandgebieden in het zuidoosten en esachtige structuren en de aan dit reliëf gerelateerde archeologie (vuursteenvindplaatsen- en dobben).

4 De langgerekte, lintvormige structuren van vaarten (o.a. Compagnonsvaarten) en wegen (met beplanting), met en zonder bebouwing met haaks hierop de planmatig aangelegde verkaveling en wijken in de hoogveenontginningen en de daarin gelegen verveningsdorpen en -gehuchten.

5 Het hoogveenrestant Fochteloërveen in samenhang met de hoogveenontginning van Ravenswoud.

6 Een aantal plekken waarbij de landschappelijke inrichting sterk gekoppeld is aan de ordening en verschijningsvorm van de bebouwing: zowel kleinschalige ontginningen gekoppeld aan eenvoudige woningbouwvormen, als grootschalige inrichtingen en navenante gebouwen en gebouwreeksen. De ensembles bestaan uit: Landgoederen (zie nr. 7) - Sociale woningbouw - Zuivelfabrieken. In het bijzonder noemen we de planmatige aanleg van de Oost- en Westvierdeparten, horend bij de koloniën van de Maatschappij van Weldadigheid.

7 De vrij robuuste groenstructuur van singels, houtwallen, grotere en kleinere boscomplexen, boombeplanting langs wegen en de hoge dichtheid aan groene tuinen en erfafscheidingen. Op een aantal plaatsen grotere groenelementen behorend bij landgoederen in samenhang met het landschap.

landschapstypen

Veenpolders

Kernkwaliteiten van de veenpolders op basis van de landschapstypen:
Bodem en ondergrond | restveen en moerige gronden, opvallende hoogte-verschillen in maaiveldniveau
Maat en schaal | midden tot grootschalig
Structuren | eenduidige patronen van haaks op elkaar staande structuren van bebouwingslinten en verkaveling en aanwezige polderdijken
Dorpen | lintbebouwing langs hoofdwegen door de polders
Boerenerven | geconcentreerd langs de hoofdwegen van de polders
Wegen | hoofdwegen in lange parallelle lijnen, haaks op de verkaveling, verbonden door korte dwarswegen
Water | vaarten onderaan de dijk en brede poldervaarten passend in de polder-verkaveling, ringvaarten, opvallende peilverschillen tussen veenpolders en hun omgeving
Verkaveling | opstrekkende strokenverkaveling haaks op bewoningslinten, vaak in een waaiervormig patroon
Beplanting | rond boerderijen en erven, rond dorpslinten en incidentele groene verdichting door boselementen

Kernkwaliteiten van de veenpolders volgens CHK/FAMKE:
- dijken, veenpolderdijken en ringsloten
- windmolens, sluizen, gemalen
- vaarten, kanalen en ringsloten
- verkaveling, opstrekkende
- boerderijplaatsen, lineair aangelegd
- bebouwingslinten: veenontginningsdorpen met arbeiderswoningen
- (kleine) boerderijen en boerderijerven
- gebieden met bijzondere waarden

Beekdallandschap-benedenloop

Kernkwaliteiten van het beekdallandschap-benedenloop op basis van de landschapstypen:
Bodem en ondergrond | klei en klei op veen veengronden, door klink en vervening van het omliggende land, relatief hooggelegen ten opzichte van de omgeving, aanwezigheid microreliëf
Maat en schaal | middenschalig, gesitueerd in ruimere grootschalige omgeving
Structuren | kronkelig, dijken en parallelle wegen, gerichte openheid in klei op veen gebied
Dorpen | lokaal verspreide lintbebouwing of bebouwing langs de dijken
Boerenerven | verspreid liggende erven
Wegen | grotendeels parallelle wegen aan beek
Water | lengterichting brede beekloop plaatselijk aangepaste bochten deels gekanaliseerd en kunstmatige vormen van oeververdediging
Verkaveling | hoofdrichting opstrekkend haaks op de beekloop met verschillende andere verkavelingspatronen met grote afwisseling in variatie en schaal
Beplanting | voornamelijk grasland en deels natuurlijke oeverbegroeiing (grasland en riet), stroomdalen vrijwel afwezigheid van opgaande beplanting, plaatselijke verdichting door verlande petgaten

Kernkwaliteiten van het beekdallandschap-benedenloop volgens CHK/FAMKE:
- rivierdijk en hemdijken
- beeklopen, deels gekanaliseerd
- wegen parallel aan de waterlopen
- boerderijplaatsen, lineair gelegen langs de lopen van de beken
- boerderijerven, verspreid liggend
- lineaire bebouwing
- verkaveling, opstrekkend

Fries essenlandschap

Kernkwaliteiten van het Fries essenlandschap op basis van de landschapstypen:
Bodem en ondergrond | dekzandplateau met sterk hellende randen, esgronden en zandgronden met dik humeus dek, overgang naar vlakke veenranden of meeroevers
Maat en schaal | kleinschalig tot zeer kleinschalig
Structuren | kronkelige wegen met bebouwing en glooiende percelen, es veelal begrensd door randweg
Dorpen | esstructuren met verspreide bebouwingsclusters op hoger gelegen gronden: Jistrum, Eastermar, Sumar, Burgum-oost: Friese esdorpen
Boerenerven | verspreid langs wegen structuur en bij kruisingen
Wegen | kronkelig verloop van hoofd- en instekende miedwegen
Verkaveling | blokverkaveling naar plaatselijk opstrekkend
Beplanting | boombeplanting langs wegen, houtwallen, hege dyken en elzensingels als perceelsbegrenzing

Kernkwaliteiten van het Fries essenlandschap volgens CHK/FAMKE:

- verkaveling, onregelmatige blokverkaveling
- (oude)boerderijplaatsen en boerderijerven verspreid gelegen
- nederzettingen, Friese esdorpen
- onregelmatige wegenstructuur
- kleinschalige karakteristieke bebouwing

Woudontginningslandschap

Kernkwaliteiten van het woudontginningslandschap op basis van de landschapstypen:
Bodem en ondergrond | humeuze dekzand met plaatselijk reliëf, pingoruïnes en dobben
Maat en schaal | zeer kleinschalig
Structuren | lange bebouwingslinten met wegbeplanting met voornamelijk haaks daarop staande van houtwallen of singels voorziene opstrekkende percelen met een gevarieerde lengtebreedte verhouding 1:4 tot 1:5 tot rechthoekige percelen; plaatselijk landgoederenstructuren opgenomen in de verkaveling
Dorpen | wegdorpen en lintbebouwing
Boerenerven | verspreid liggend opgenomen in de houtwallen- en elzensingelpatroon aan zandpaden en wegen
Wegen | enkele hoofdwegen, intensief ontsloten door (zand)paden en (zand)wegen
Water | vaarten, kanalen, veel verspreid voorkomende pingoruïnes en dobben
Verkaveling | zeer langgerekte opstrekkende verkaveling
Beplanting | elzensingels (lagere delen met sloten) en houtwallen(hogere delen), wegbeplanting, plaatselijk lanen en landgoedbossen

Kernkwaliteiten van het woudontginningslandschap volgens CHK/FAMKE:

- leidijken
- vaarten, trekvaarten en wijken
- verkaveling, opstrekkende
- houtwallen en elzensingels
- patroon van (zand)paden
- eendenkooien
- boerderijplaatsen
- lineaire dorpen
- kloosters, uithoven, kerken, stinzen- en staten(terreinen), landgoederen/ buitenplaatsen
- kleinschalige, karakteristieke bebouwing: kleine boerderijen, arbeiderswoningen, zuivelfabrieken aan de vaarten
- beschermde dorpsgezichten

Hoogveenontginningen

Kernkwaliteiten van de hoogveenontginningen op basis van de landschapstypen:
Bodem en ondergrond | heideontginningen met humeuze zandgronden met afgeveend hoogveen(restveengronden), matig reliëf, pingoruïnes en dobben
Maat en schaal | kleinschalig
Structuren | open heidegebieden, begrensde ruimten
Dorpen | concentraties rond veenontginningsdorpen en bebouwingslinten
Boerenerven – verspreide bebouwing langs wijken
Wegen | zowel haaks als in lengterichting van wijken
Water | wijken en vaarten
Verkaveling | opstrekkend, plaatselijk onregelmatige, vierkante verkaveling
Beplanting | singelbeplantingen en recente bebossingen

Kernkwaliteiten van de hoogveenontginningen volgens CHK/FAMKE:
- verkaveling, opstrekkende
- vaarten, wijken
- boerderijplaatsen, verspreid en langs wijken
- boerderijerven, verspreid en langs wijken
- lineaire verveningsdorpen

Heideontginningen

Kernkwaliteiten van de heideontginningen op basis van de landschaptypen:
Bodem en ondergrond | heideontginningen met afgeveend hoogveen
Maat en schaal | kleinschalig
Structuren | plaatselijk restanten open heidegebieden, plaatselijk bebost, begrensde ruimten, plaatselijk verspreide bewoning en enige verdichting bij dorpsvorming
Dorpen | heidedorpen (verspreide bewoning), lintbebouwing langs wegen
Boerenerven | verspreid voorkomend langs wijken
Wegen | intensief ontsluitingspatroon, basis voor ontginning; wegen beplant
Water | restanten van wijken en vaarten
Verkaveling | opstrekkend tot vierkante percelen(vooral vierkante percelen in heideontginningsdorpen)
Beplanting | elzensingels als begrenzing rond de percelen, beplante wegen; in meeste heidontginningsdorpen aanwezigheid elzensingels

Kernkwaliteiten van de heideontginningen volgens CHK/FAMKE:
- verkaveling, opstrekkende
- boerderijplaatsen
- ontginningsboerderijen
- heidedorpen
- lineaire, kleinschalige bebouwing
- dichte ontsluitingspatroon van wegen en vaarten
- grenspalen
- gebieden met bijzondere waarden

Beekdalen (middenloop & bovenloop)

Kernkwaliteiten van de beekdalen (middenloop & bovenloop) op basis van de landschapstypen:

Bodem en ondergrond | uitgesleten dalen in keileemondergrond
Maat en schaal | klein tot middenschalig
Structuren | Beeklopen, deels natuurlijke kronkelig verloop, deels gekanaliseerd
Dorpen | vrijwel onbebouwd met weinig opgaande begroeiing, lintbebouwing (woudontginningen) op de ruggen langs de beken
Boerenerven | verspreid liggend op de ruggen, spaarzaam op lagere gronden langs de beek
Wegen | over hogere ruggen, op enkele punten kruisend met de beekloop
Water- beken en oude meanders
Verkaveling | vanuit de beek ontstane verkaveling, opstrekkende percelen grasland; doorgaans rationeel verkaveld
Beplanting | plaatselijk moerasbos, afwisselend (halfnatuurlijke) graslanden en struweel in middenlopen, sporadisch beplanting langs bovenloop

Kernkwaliteiten van de beekdalen (middenloop & bovenloop) volgens CHK/FAMKE:

- vaarten, beken deels gekanaliseerd en bijbehorende waterstaatkundige bouwwerken (sluizen, bruggen, dienstwoningen, gemalen)
- verkaveling, opstrekkende
- boerderijplaatsen, schaars langs de beken
- schaarse bebouwing langs de beken
- boerderijerven, schaars langs de beken
- Friese waterlinie

2. DIVERSE NOTA'S T.B.V. BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

2.1 Nota van Uitgangspunten groene functies

Voor de herziening van het Bestemmingsplan Buitengebied zijn –ter voorbereiding- een aantal Nota 's van Uitgangspunten opgesteld.

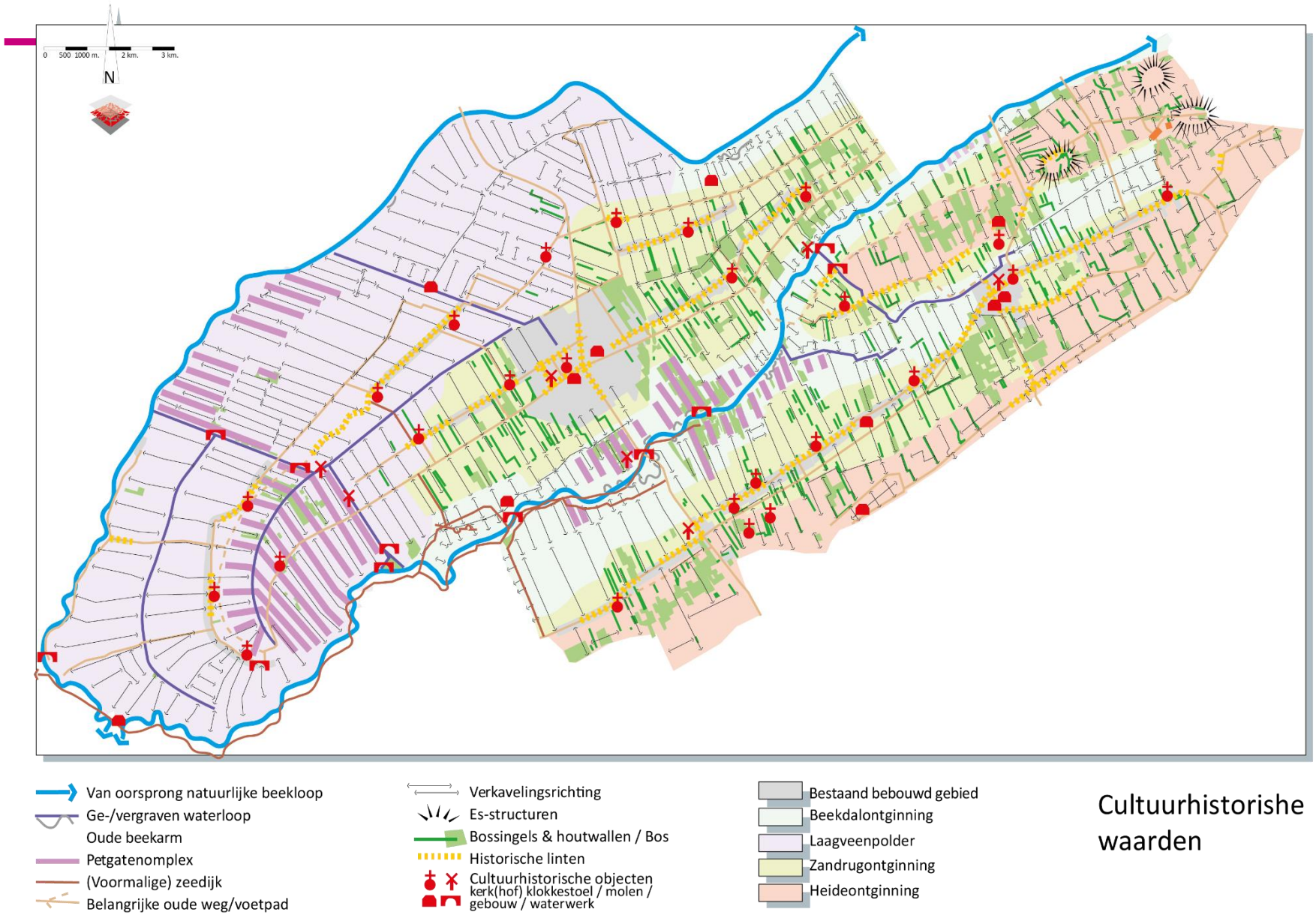
Deze Nota van Uitgangspunten 'Buitengebied Groene functies' van de gemeente Weststellingwerf geeft het beleid weer ten aanzien van de volgende functies:

- landschap;
- cultuurhistorie;
- paarden;
- recreatie;
- natuur;
- water.

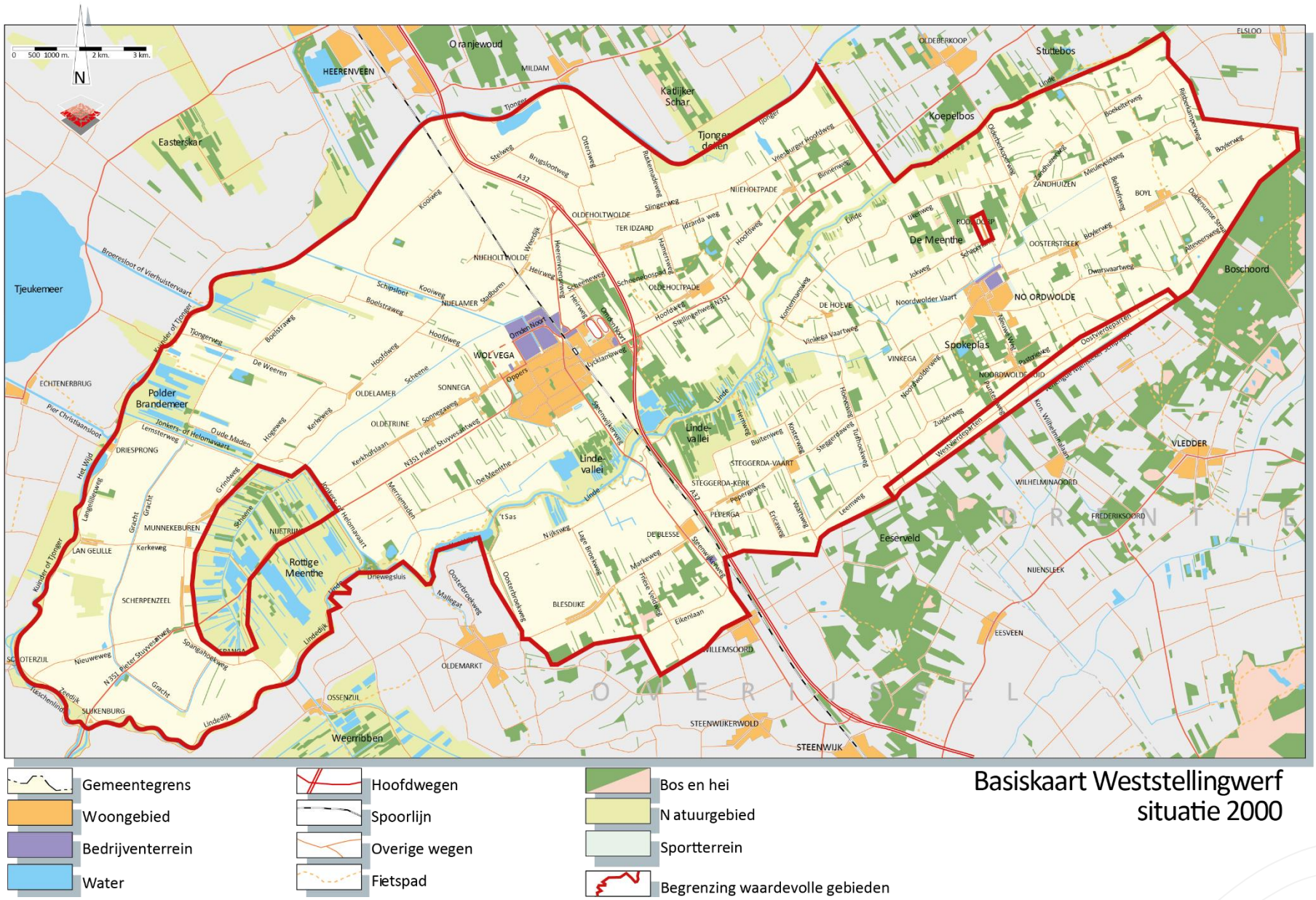
Het landschap van de gemeente Weststellingwerf is randvoorwaardenstellend voor nieuwe ontwikkelingen. Unieke onvervangbare landschapselementen en cultuurhistorische waarden krijgen de nodige bescherming. In het landschap is ruimte voor andere functies.

Uitgangspunten

- het landschap is randvoorwaardenstellend voor ontwikkelingen in het buitengebied;
- de gebiedsindeling is gebaseerd op de zes landschapstypen;
- er wordt een onderscheid gemaakt tussen basisfuncties en overige functies;
- basisfuncties zijn landbouw, natuur en water;
- structuurbepalende landschapselementen maken deel uit van de gebiedsbestemming;
- unieke onvervangbare elementen krijgen een specifieke bestemming of aanduiding;
- voor productie- en verkoopgerichte opgaande teeltvormen (boomteelt, houtteelt en fruitteelt) geldt dat sprake is van maatwerk;
- in bepaalde gebieden is bosaanleg toegestaan.

Cultuurhistorische waarden (uit: Nota van Uitgangspunten: groene functies)

Begrenzing waardevolle gebieden (uit: Nota van Uitgangspunten: groene functies)

2.2 Nota van Uitgangspunten rode functies (2012)

Voor de herziening van het Bestemmingsplan Buitengebied zijn –ter voorbereiding- een aantal Nota 's van Uitgangspunten opgesteld.

Deze Nota van Uitgangspunten 'Buitengebied Rode functies' van de gemeente Weststellingwerf geeft het beleid weer ten aanzien van de volgende functies:

- Wonen
- Niet-agrarische bedrijvigheid
- Detailhandel en horeca
- Verkeer en infrastructuur
- Energie.

Voor agrarische bedrijvigheid is een aparte nota opgesteld(zie 2.3.6).

Het laatste punt ('energie') is voor de notitie van belang:

Uitgangspunten

- windmolens worden niet toegestaan (hoger wettelijk kader biedt hiervoor geen ruimte);
- in het bestemmingsplan wordt geen aanvullende regeling opgenomen ten aanzien van zonnepanelen. Voor zover niet kan worden voldaan aan rijkswetgeving is sprake van maatwerk;
- aardgasboringen worden niet zonder meer toegestaan. Er is sprake van maatwerk.

2.3 Nota functieverandering en - verbreding agrarische sector (2011)

De kern van het nieuwe beleid is dat functieverandering en -verbreding positief wordt benaderd.

Beide vormen dragen bij aan een vitaal platteland. Functieverandering en -verbreding leiden tot meer diversiteit en activiteit in het buitengebied en zijn daarmee instrumenten om het buitengebied dynamisch te houden. Steeds meer agrarische bedrijven verliezen hun functie. Als functieveranderingen niet worden toegestaan dan kan dit in delen van het landelijk gebied leiden tot ruimtelijk kwaliteitsverlies door verstening, versnippering en verrommeling, verpaupering van (vrijkomende) bebouwing en door functionele achteruitgang.

Functieverbreding biedt tevens een mogelijkheid om agrarische bedrijven een bredere basis voor de inkomensvorming te bieden en daardoor meer rentabiliteit te verkrijgen.

De functies waar het beleid betrekking op heeft, zijn wonen, niet-agrarische bedrijvigheid, recreatie, zorg, maatschappelijke diensten en productie van duurzame energie. Hiervoor worden algemene mogelijkheden opgenomen in het bestemmingsplan Buitengebied. Door algemene mogelijkheden op te nemen, kunnen er voor 'gangbare' ontwikkelingen eenvoudige procedures doorlopen worden. Aan de algemene mogelijkheden zijn wel voorwaarden gekoppeld om negatieve effecten te beperken. Bij bijzondere situaties zullen de mogelijkheden apart bekeken worden en via een aparte planologische procedure (afzonderlijk bestemmingsplan) geregeld worden. Op deze manier kan maatwerk geleverd worden.

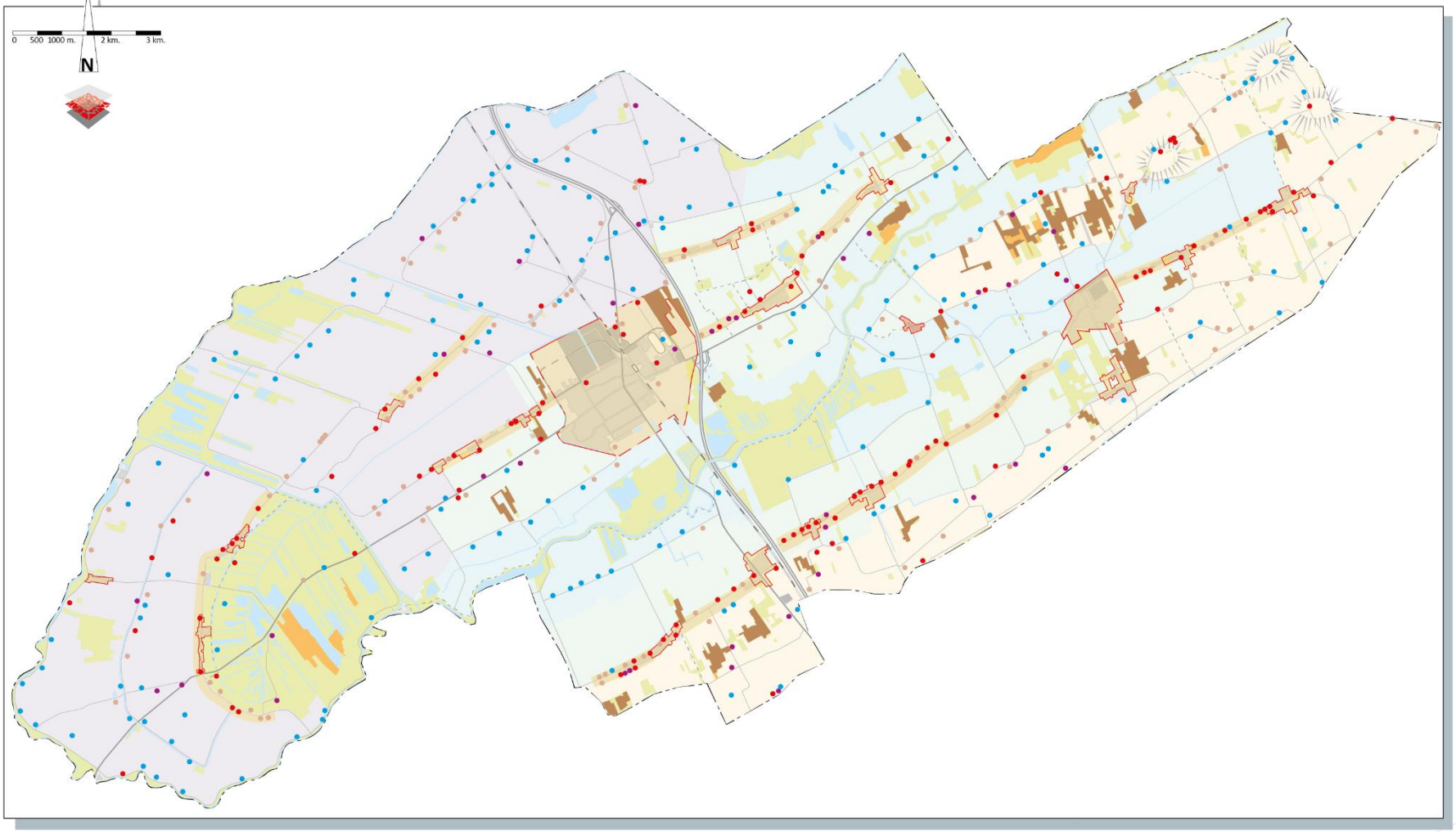
Uitgangspunt algemeen

Functieverandering en -verbreding van de bedrijfsactiviteiten van agrarische bedrijven is goed voor het buitengebied en wordt door de gemeente positief benaderd. Hierbij worden wel voorwaarden gesteld om negatieve effecten te voorkomen dan wel te beperken.

Eén van de verbredingsactiviteiten is *Productie van duurzame energie*

Er spelen tal van initiatieven binnen en buiten de agrarische sector om tot duurzame vormen van energie te komen. Voor de agrarische sector zijn de volgende vormen relevant: windenergie, mestvergisting, zonne-energie, bio-transportbrandstoffen en overige duurzame energie.

3. OVERZICHT AGRARISCHE BEDRIJVEN (2015)

Plangebied

Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf

Gemeente Weststellingwerf
Facetbestemmingsplan kleine windturbines Weststellingwerf

Bestemmingsplan

PROJECT	20211159		
FORMAAT	A0		
SCHAAL	1:30.000	Vastgesteld	10-10-2022
KAART	1/1	Ontwerp	05-04-2022
GETEKEND	PVD	Voorontwerp	
IDN	NL.IMRO.0098.BPFacetWindmolens-VA01	Concept	04-03-2022

RHO ADVISEURS
info@rho.nl
www.rho.nl